

FoU SJUHÄRAD
VÄRFÄRD

Forskning och utveckling i samverkan?

En extern utvärdering av FoU Sjukhärad Vårld

Eva Andersson & Magnus Hultin

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

ARBETSRAPPORT 2013

TRYCKT VID: Högskolan i Borås

TRYCKORT: Borås

REDIGERING: Anna Nilsson, FoU Sjuhärad Valfärd

Forskning och utveckling i samverkan?

En extern utvärdering av FoU Sjuhärad Vålfärd

FoU Sjuhärad Vålfärd | *Arbetsrapport*

Författare

Eva Andersson & Magnus Hultin

© Författaren/Författarna

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna rapport,
helt eller delvis, är förbjudet utan medgivande av författaren/författarna.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Uppdraget	1
2. Om FoU Sjuhärad Välfärd	2
2.1 Bakgrund	2
2.2 Organisation	3
2.3 FoUS verksamhet	4
2.4 Tidigare utvärderingar	5
2.4.1 ÄldreVäst Sjuhärad – Sju år av FoU-arbete	5
2.4.2 Medarbetares värdering av ÄldreVäst Sjuhärad	6
2.4.3 Extern utvärdering av publikationer och aktiviteter	6
2.4.4 Uppföljning av informationsarbetet vid ÄldreVäst Sjuhärad	7
2.4.5 Vad betydde uppdraget vid ÄVS för tidigare medarbetare?	7
3. Metod och praktiskt tillvägagångssätt	8
3.1 Programteori och modell för analys	8
3.2 Empiriskt material och analyser av detta	12
3.2.1 Dokumentstudier	12
3.2.2 Intervjuer	12
3.2.3 Fokusgrupp	14
3.2.4 Google Scholar, ISI och Google	14
3.2.5 Utvärderarnas bedömningar	14
4. Resultat	16
4.1 Inflöden	16
4.1.1 Styrningen av verksamheten är ändamålsenlig?	16
4.1.1.1 Styrningen utgår från verksamhetsmålen?	16
4.1.1.2 Styrgruppen behandlar verksamhetens kvalitet på kort och lång sikt?	17
4.1.1.3 Utvärderarnas reflektioner kring FoUS styrning	23
4.1.2 Samtliga ägare är företrädare i FoUS verksamheter?	25
4.1.2.1 FoU-projekt	26
4.1.2.2 Publikationer	26
4.1.2.3 Kompetensutvecklingsinsatser – för personal	27
4.1.2.4 Målgrupper	27
4.1.2.5 Orsaker och åtgärder kring styr- och måltalens utfall	28
4.1.2.6 Intervjuades reflektioner kring styr- och måltalen	29
4.1.2.7 Utvärderarnas reflektioner kring styr- och måltalen	30
4.1.3 Evidensbaserad praktik – kunskapsbaserad socialtjänst	30

4.2	Processer	32
4.2.1	FoUS aktiviteter genomförs i samverkan?	32
4.2.1.1	Konkret FoU-samverkan – tre exempel	32
4.2.2	FoU-projekten genomförs med vetenskapliga metoder?	36
4.2.3	Information från FoUS når ut och kommunikationen med intressenter fungerar?	37
4.2.3.1	FoUS informationsspridning	37
4.2.3.2	FoUS synlighet på ägarnas hemsidor	39
4.1.4	FoUS aktiviteter innebär ett stöd i verksamhetsutvecklingen hos ägarna?	42
4.3	Prestationer	44
4.3.1	Omfattningen av FoUS prestationer	44
4.3.1.1	FoU-projekt	45
4.3.1.2	Rapporter	48
4.3.2	Kvaliteten på FoUS vetenskapliga artiklar	50
4.3.3	Böcker och bokkapitel	52
4.3.4	Kompetensutvecklingsinsatser	53
4.3.5	Konferenspresentationer	54
4.3.6	Nyhetsbrev, hemsida och webb	54
4.4	Effekter av FoUS verksamhet	55
4.4.1	Citeringar av FoUS vetenskapliga artiklar	56
4.4.2	Projektens resultat används av vetenskapliga institutioner?	57
4.4.3	Nyttan av FoUS verksamhet från våra intervjuades perspektiv	58
4.4.4	Utvärderarnas reflektioner	61
5.	Sammanfattande bedömning	64
	Referenser	67
	Bilagor	68

1. Uppdraget

Enligt avtalet för FoU Sjuhärad Valfärd (FoUS) ska det genomföras en ”opartisk utvärdering” efter två års verksamhet. Styrgruppen för FoUS menar att utvärderingen bör genomföras utifrån två perspektiv och av två utvärderare – dels från ett verksamhetsperspektiv och dels från ett akademiskt perspektiv. Den del som handlar om verksamhetsperspektivet har genomförts av Magnus Hultin, FLK-ledningskonsult, och det akademiska perspektivet har utvärderats av Eva Andersson, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Göteborgs universitet. Utvärderarna förutsattes samråda angående uppläggning och slutsatser.

Utvärderingen har framförallt kretsat kring fyra övergripande frågor:

1. Vilket praktiskt genomslag har FoUS verksamhet haft inom kommun och VG-regionen?
2. Vilket praktiskt genomslag har FoUS verksamhet haft för Högskolan i Borås och det akademiska fältet i övrigt?
3. Vilka utvecklings/förbättringsområden kan urskiljas från verksamhetshåll?
4. Vilka utvecklings/förbättringsområden kan urskiljas från akademiskt håll?

Mer specifikt behandlar utvärderingen följande frågeställningar:

- Sker arbetet i enlighet med vad som skrivs i verksamhetsprogrammet och avtalet?
- Bidrar verksamheten till måluppfyllelse?
- Vad har styrningen i form av styr- och måltal föranlett för åtgärder?
- I vilken mån och på vilket sätt påverkar FoUS arbete ägarparternas brukarinriktade (brukare, patienter, klienter) verksamhet?
- Vilka informations- och kommunikationskanaler använder FoUS sig av för att nå ut till ägarna och deras anställda samt berörda brukarorganisationer?
- Vilken betydelse har FoUS:s verksamhet i akademiska sammanhang?

2. Om FoU Sjuhärad Välfärd

I detta avsnitt behandlar vi FoUS bakgrund, uppbyggnad, organisation och tidigare utvärderingar av verksamheten.

2.1 Bakgrund

FoU Sjuhärad Välfärd (FoUS) tillkom i sin nuvarande form i januari 2009, som en utvidgning av en avtalsreglering av den tidigare verksamheten ÄldreVäst Sjuhärad, som hade pågått sedan november 1999. Som namnet implicerar, så innebar förändringen att fler behovsgrupper tillfördes verksamheten. Redan 2005 hade funktionshinder tillkommit som en behovsgrupp, men då avgränsat till äldre med funktionshinder. I samband med namnbytet inkluderades även FoU-verksamhet kring barn och unga, missbruks- och beroendeproblematik, familjer i utsatta livssituationer och socioekonomiskt utsatta grupper. Funktionshinderområdet utvidgades också till att inte enbart gälla äldre.

I verksamhetsprogrammet (2008) anges som skäl till förändringarna att det finns många gemensamma frågeställningar inom verksamheterna för dessa behovsgrupper och att kommunernas och Västra Götalandsregionens (VG-regionens) ansvar möts här. Man lyfter också fram att det finns ett behov av kompetensutveckling och av att få mer kunskapsbaserad verksamhet inom dessa områden. Det fanns dessutom önskemål inom kommunernas individ- och familjeomsorg att få delta i ÄldreVästs verksamhet. ”Ett stort mervärde finns för kommunalt anställd personal i att träffas och arbeta tillsammans kommunövergripande, men även i samverkan med regionalt anställd personal från sjukhus och primärvård då man ofta arbetar med samma målgrupper” skriver FoUS i sitt Verksamhetsprogram (2008, s 7).

FoUS verksamhetsidé är formulerad på följande vis:

- ” ... utifrån ett medborgar- och verksamhetsperspektiv vara ett kompetenscentrum för forskning och utveckling inom välfärdsområdet med fokus på samverkan mellan hälso- och sjukvård samt socialtjänst.”
- ”... utgöra ett stöd för huvudmännen i deras uppdrag att säkerställa en god vård- och omsorgskvalitet gentemot medborgarna”.
- ”Verksamheten skall handla om gränssnitten” mellan de olika huvudmännen och verksamheterna. (Beredning av förslag till och kriterier för projekt vid FoU Sjuhärad Välfärd, 2011, s 1.)

FoUS är en fristående enhet på Högskolan i Borås och har också sina lokaler där. Högskolan i Borås är också formell huvudman, även om FoUS ägs genom ett avtal mellan tio ägarpartners som också är representerade i FoU-enhetens styrgrupp: Borås Stad, Bollebygds kommun, Herrljunga kommun, Högskolan i Borås, Marks kommun, Svenljunga kommun, Tranemo kommun, Ulricehamns kommun, Vårgårda kommun samt Västra Götalandsregionen. Man har därutöver ett stort antal samarbetspartners i form av stats-, landstings- och kommunägda institutioner, frivilligorganisationer samt studieförbund. Till verksamheten har knutits två brukarråd, ett för behovsgruppen ”äldre” och ett för ”funktionshinder”. I brukarråden sitter representanter för ett antal frivilligorganisationer och intresseorganisationer inom respektive

verksamhetsområde. Anhöriga och närstående till FoU-enhetens målgrupper är också viktiga samverkanspartners och 2008 startades ett Nationellt kompetenscentrum för anhöriga¹ där FoUS är en part.

2.2 Organisation

I FoUS presentationsmaterial och på hemsidan illustreras organisationen på följande vis:

Figur 1. FoUS organisation (www.fous.se)

FoUS har två instanser där styrningen förväntas ske: Ägarforum och Styrgruppen. Ägarforum sammanträffar en gång per år och skall enligt avtal utgöra en årlig mötesplats för berörda förtroendevalda från samverkande partners. Där är avsikten att verksamhetens inriktning och resultat skall presenteras och diskuteras.

Av avtalet som reglerar FoUS:s verksamhet framgår att samtliga parter skall sätta samman en gemensam styrgrupp. Varje kommun tillsätter en tjänsteman, Västra Götalandsregionen tillsätter fyra och Högskolan i Borås tillsätter två. Vardera parten utser även ersättare för varje tjänsteman. Vid styrgruppsmötena deltar även FoUS ledningsgrupp med yttrande-, men inte beslutanderätt. Andra medarbetare kan delta om de är föredragande i något ärende. I de fall alla närvarar på styrgruppsmötena blir det en relativt stor konstellation med ca 30 deltagare. Styrgruppen kan besluta om att adjungera även andra. Ett arbetsutskott skall dessutom finnas och utgöras av styrgruppens ordförande, två representanter från VG-regionen samt rektor på Högskolan i Borås i egenskap av vice ordförande. Ordföranden väljs för två år i taget och utses bland kommunernas ledamöter. En av högskolans representanter ska vara vice ord-

¹ www.anhoriga.se

förande. Styrgruppen ska sammanträda minst fyra gånger per år. Dessutom ytterligare gånger om minst en tredjedel av styrgruppens medlemmar begär det.

Styrgruppens medlemmar ska sträva efter att fatta beslut i enighet. Om enighet i något fall inte kan nås ska beslut av principiell beskaffenhet eller av större vikt fattas med två tredjedelars majoritet av de närvarande ledamöterna. Styrgruppen kan delegera beslutanderätten i frågor om verksamheten till en eller flera personer. Delegation kan dock inte ske i frågor av principiellt viktig natur eller annars av större ekonomiskt värde för FoUS.

Det övergripande operationella ansvaret för FoUS ligger hos en verksamhetsledare. Man har också anställt, eller anlitat på viss tid via avtal med ägarparterna, fyra samordnare utöver verksamhetsledaren. Dessa ansvarar för olika behovsområden. För att säkerställa att verksamheten, och speciellt forskningsprojekten, bedrivs på ett vetenskapligt korrekt sätt finns tre vetenskapliga ledare knutna till FoUS via avtal, inklusive verksamhetsledaren. Det finns också en kommunikatör och en administratör anställd.

Illustrationen ovan ger en någorlunda rättvisande bild av hur FoUS är organiserat. Möjligen bör tilläggas att vid sidan av projekt och kompetensutveckling bedriver man även olika former av verksamhetsstöd, t ex i form av handledning. Stödinsatserna är ibland förenade med kostnader för beställaren av tjänsten. Om det t ex är en insats som enkom rör en kommunal verksamhet blir insatsen inte en för ägarna "fri nyttighet".

2.3 FoUS verksamhet

Som framgår ovan består FoUS verksamhet av FoU-projekt, kompetensutvecklingsprojekt samt stödinsatser (Beredning av förslag till och kriterier för projekt vid FoU Sjuhärad Valfärd, 2011, s 1). FoU-projekten kan gälla forskning eller utvärderingar och uppföljning av olika satsningar. Som kriterium vid beslut om nya FoU-projekt gäller att de skall bidra till ny kunskap som kan omsättas i praktiskt handlande. Man skall också beakta "gränssnittskriteriet", som innebär att om flera verksamheter/huvudmän är involverade, så skall projektet prioriteras. Det finns en strävan efter att förbättra långsiktigheten i projekten och att utveckla ett vetenskapligt och forskningsbaserat arbetssätt "... som kan omsättas i ett mer evidensbaserat arbete i berörda verksamheter" (Verksamhetsprogram, 2009, s 6).

Kompetensutvecklingsinsatserna består av seminarier, konferenser, FoU-caféer, temadagar öppna för allmänheten anordnade ihop med olika samarbetspartners, utbildningar (icke-formella kurser och seminarier, såväl som formella kurser på högskolenivå), FoU-cirklar och utvärderingsverkstäder. På senare tid har även mässor genomförts. Det är kostnadsfritt för ägarparternas medarbetare att delta i dessa aktiviteter. Tre kriterier ligger till grund för beslut om nya kompetensutvecklingsinsatser:

1. att insatsen bidrar till individers lärande,
2. att insatsen bidrar till verksamhets- och/eller arbetsmetodutveckling, alternativt
3. att insatsen bidrar till ökad medvetenhet om och/eller förståelse för olika aktörer inom aktuella verksamheter.

Stödinsatserna består av handledning, konsultation, informationsverksamhet och kunskapsstöd till olika nätverk. "En strävan är nära samband mellan FoU-projekten och kompetensutvecklingsinsatserna, t ex på så sätt att resultat från FoU-projekten används i olika utbild-

ningar och seminarier”, skriver man (Beredning av förslag till och kriterier för projekt vid FoU Sjuhärad Valfärd, 2011, s 1). Samtidigt påpekas att ”... om FoUS långsiktigt ska bidra till att utveckla verksamheterna torde betoningen vara på FoU-projekt, d v s att dessa har större del av budgeten” (ibid., s 3).

Verksamheten vid FoUS finansieras dels av ett basanslag från ägarna, dels av externa projektmedel. Basanslaget är på 6,5 miljoner kronor per år från ägarna. Därutöver tillkommer externa projekt som i början av hösten 2012 uppgick till ca 3,5 miljoner kronor. ”En rimlig strävan över tid bör vara att graden av externfinansiering växer”, skriver man i Verksamhetsprogram och avtal för FoU Sjuhärad från och med 2009 (2008).

En särskild punkt är att ”sprida erfarenheter och resultat från forskning och utveckling” (Verksamhetsprogram, 2008). Kommunikationen skall ”öka kännedomen om och förtroendet för FoUS” hos målgrupperna, underlätta för kunskapsutveckling och kunskapsspridning, stärka FoUS profil/styrkeområden, stärka FoUS ställning gentemot andra FoU-miljöer samt påvisa värdet av FoU-verksamhet i samverkan mellan högskola – region – kommun (Kommunikationsstrategi, 2010, s 6). Man har bland annat utarbetat riktlinjer för FoU Sjuhärad Valfärds rapporter med syfte att göra dessa mer lättillgängliga (FoU Sjuhärad Valfärds rapporter – riktlinjer för struktur, kvalitet och tryckning, 2009).

2.4 Tidigare utvärderingar

FoU Sjuhärad Valfärd gör själva regelbundna uppföljningar av verksamheten som sammanställs i de årliga verksamhetsberättelserna. I dessa finns redovisat till vilken grad man uppnått uppsatta måltal, vilka FoU-projekt och kompetensutvecklingsinsatser som pågått/genomförts, vilken behovsgrupp dessa varit riktade mot och hur de har initierats och finansierats. Oftast görs också enkla utvärderingar av hur deltagarna har uppfattat dessa. Verksamhetsberättelserna innehåller också de resultat (prestationer) man har uppnått när det gäller produktion av texter (rapporter, artiklar, böcker/bokkapitel, konferenspresentationer, nyhetsbrev), synlighet (besökare på webben, omnämnande i press) samt aktiviteter av olika slag (kurser/workshops, seminarier, FoU-caféer, FoU-cirklar, temadagar, utvärderingsverkstad).

År 2007 genomfördes en större utvärdering av dåvarande ÄldreVäst Sjuhärads (ÄVS) verksamhet. Dels gjordes två stycken interna utvärderingar, dels tillsattes en extern utvärderare. Utvärderingarna resulterade i rapporter. De två interna undersökningarna utgjorde ett första steg och den externa rapporten ett andra steg. Lite längre sammanfattningar av dessa utvärderingar finns som bilaga (bilaga 5).

2.4.1 ÄldreVäst Sjuhärad – Sju år av FoU-arbete

Den första rapporten som kom ut (Andersson & Karlsson 2007) liknar till sin struktur de senare verksamhetsberättelserna. Den beskriver verksamhetens uppbyggnad och utveckling, dels kvantitativt, dels innehållsmässigt. Utvärderarna pekar ut olika karakteristika för de olika faserna i verksamhetens utveckling. Den första fasen (1999-2002) hade fokus på äldreområdet och tyngdpunkten låg på aktiviteter inom hälso- och sjukvårdsområdet. Ett nytt fokus-område, funktionshindrade tillkom så småningom och flera projekt var inriktade mot båda dessa behovsgrupper. Det rådde också en balans mellan antalet projekt som tillkommit på eget initiativ och projekt som tillkommit som externa uppdrag. Likaså fanns såväl egenfinansierade som samfinansierade eller helt externt finansierade projekt.

I slutkommentarerna tar författarna upp att kommunernas personal är mer ovan vid FoU-arbete än vad VG-regionens personal är. Vidare påpekar man att samverkan med brukarna främst sker genom att dessa deltar i ÄVS seminarier, temadagar och dylikt. och finns med i FoU-projekten som undersökningsobjekt. Däremot deltar inte brukarna i själva genomförandet av dessa projekt. En annan fråga som tas upp är vilken kompetens projektledarna respektive de vetenskapliga ledarna skall ha.

2.4.2 Medarbetares värdering av ÄldreVäst Sjuhärad

Ytterligare en intern utvärdering genomfördes under 2007 (Karlsson & Andersson 2007) och även den omfattade åren från starten 1999 fram till och med 2006. I denna utvärdering fokuserades medarbetarna och deras värdering av ÄldreVäst Sjuhärad utifrån ett antal kvalitetsaspekter kring verksamhetens struktur och förutsättningar, arbetsprocesser och resultat. Undersökningen genomfördes med hjälp av en webbaserad enkät med öppna frågor till 21 medarbetare varav 12 svarade.

Bland resultaten kan märkas att ÄVS mål ansågs ambitiösa men svårsmätbara, klimatet tillåtande men organisation något diffus, dock med bra service, stöd och lokaler. Samarbetet med kommunerna ansågs lättare än samarbetet med VG-regionen. Andra synpunkter som framkom var att ÄVS varit för utvärderingstung och att mer forskning sågs som önskvärd. Utvärderingarna ansågs dock ge möjligheter till ”praktiknära kunskapsutveckling”. Produktionen av rapporter och artiklar ansågs god, men några menade att spridningen av dessa kunde förbättras.

2.4.3 Extern utvärdering av publikationer och aktiviteter

I enlighet med ett uppdrag från styrgruppen, genomfördes under 2007-2008 också en extern utvärdering av dåvarande ÄldreVäst Sjuhärads verksamhet (Lindgren 2008). Utvärderingen genomfördes av docent Lena Lindgren vid Göteborgs universitet och omfattade åren 1999-2006. Eftersom Lindgrens rapport i stor utsträckning har legat till grund för frågeställningarna även i 2012 års utvärdering, så refereras den mer utförligt i metodkapitlet.

Lindgren (2008, s 2) problematiserar förhållandet mellan verksamheterna forskning och utveckling och menar att de verkar ”... i ett gränsland mellan den akademiska världen och en lokal verksamhetsvärld”. Den externa utvärderingen inriktades mot verksamhetens resultat, framförallt mot verksamhetens prestationer i form av de publikationer som författats inom ramen för ÄldreVäst Sjuhärads FoU-projekt och värdet (kvaliteten och nyttan) av dessa. Värdet tillkommer dock först i användningen av produkten eller tjänsten. Därför inriktades undersökningen också mot att ta reda på om ”... *tillståndet* för de målgrupper som tagit del av ÄVS:s processer och prestationer förändrats på avsett vis” (Lindgren 2008, s 5).

Lindgren (2008) fann att i relation till andra FoU-enheter var antalet publikationer att betrakta som en hög produktion. I FoUS aktiviteter, i form av kurser, seminarier, konferenser och temadagar, hade sammanlagt drygt 11 000 deltagit. De flesta deltagare kom från yrkesgrupper inom vård och omsorg av äldre och funktionshindrade, medan övriga samarbetspartners yrkesgrupper var sparsamt representerade.

Lindgren pekar ut några förbättringsområden. Samverkan med brukare skulle kunna ökas och fördjupas. FoUS beroende av ett fåtal personer för publicering skulle behöva minska. Synligheten på huvudmännens webbplatser bör öka. Dessa områden togs också upp i FoU Sjuhärad Valfärds verksamhetsprogram som antogs 2009.

2.4.4 Uppföljning av informationsarbetet vid ÄldreVäst Sjuhärad

Under 2008 genomfördes en intern uppföljning av ÄVS informationsarbete för att undersöka hur information från ÄVS sprids, vilken information som når ut respektive efterfrågas och vilken betydelse ÄVS har haft för "... personers kunskapsutveckling och benägenhet att söka kunskap själv" (Andersson & Alth 2009). Undersökningen genomfördes med hjälp av en postenkät till 270 deltagare i FoUS aktiviteter.

De vanligaste vägarna som respondenterna hade kommit i kontakt med ÄVS första gången var genom seminarieinbjudningar och liknande, genom någon förening, genom politiska engagemang samt genom ÄVS nyhetsbrev. Endast en procent hade hittat till ÄVS aktiviteter genom ÄVS hemsida och ingen genom att söka på internet. Nyhetsbrevet var annars den i särklass mest använda vägen för att få fortlöpande information från ÄVS. När det gäller vilken information respondenterna sökte konkluderar utvärderarna med att: "Sju av tio personer söker information om vad det är för föreläsningar, konferenser, seminarier på gång, medan knappt var tionde söker efter vilka forsknings- och utvecklingsprojekt som pågår." En överväldigande majoritet var nöjd med den information de fick.

2.4.5 Vad betydde uppdraget vid ÄVS för tidigare medarbetare?

Under 2009 utkom också en rapport från en intern utvärdering av vad tidigare projektmedarbetare, som hade haft självständiga uppdrag för ÄVS, gjorde vid tidpunkten för utvärderingen och vad uppdraget för ÄVS hade betytt för dem (Andersson 2009). Via e-post utsändes en enkät till dessa personer. Det ÄVS var intresserade av att veta gällde om, och i så fall vilken, skillnad ett uppdrag för ÄVS hade utgjort för de tidigare medarbetarnas nuvarande position och arbetsuppgifter. "Går de tillbaka till sitt gamla jobb efter ÄVS eller söker de sig till nya uppdrag?" (Andersson 2009, s 2).

Tre fjärdedelar av de utlånade personerna ansåg att det hade gått bra att kombinera uppdraget för ÄVS med de ordinarie arbetsuppgifterna och ansåg också deras arbetsgivare varit uppmuntrande och förstående. De flesta menade också att de hade fått det stöd de behövde från ÄVS projektledning. Knappt hälften ansåg att uppdraget för ÄVS haft betydelse för deras yrkeskarriär och något fler ändå att uppdraget haft betydelse för deras personliga utveckling. De allra flesta ansåg att uppdraget hade gett kunskaper som kommit till användning i det arbete de för närvarande hade. Ungefär hälften trodde också att uppdraget haft betydelse för deras arbetsgivare. Däremot var det betydligt färre som menade att uppdraget hade betytt någonting för deras kollegor på grundarbetsplatsen.

3. Metod och praktiskt tillvägagångssätt

Hela den verksamhet som FoU Sjuhärad Vålfärd (FoUS) bedriver kan sägas bygga på antagandet att systematiskt utvecklingsarbete med vetenskapliga metoder, kompetensutveckling och samverkan är till gagn för ägarna, deras medarbetare och brukare/klienter. Det gäller såväl kommunerna som VG-regionen och Högskolan i Borås.

3.1 Programteori och modell för analys

Vår utvärdering utgår i sin uppläggning delvis från den externa utvärdering som gjordes av Lindgren (2008). Lindgren utarbetade i sin utvärdering en s.k. programteori för ÄldreVästs verksamhet. Hon beskriver en programteori på följande vis:

”En programteori utgörs med andra ord av hur de människor som är ansvariga för en verksamhet (program) som ska utvärderas tänker sig att denna logiskt hänger ihop. Genom att tydliggöra – rekonstruera – hur verksamhetens olika led antas hänga samman blir det lättare att fokusera en planerad utvärdering, bestämma vilka frågor som ska besvaras och vilka data som ska samlas in. En programteori kan också med fördel användas som utgångspunkt för att bestämma vilka kriterier som ska ligga till grund för den värdering som varje utvärdering innefattar. I utvärderingen av ÄVS:s resultat har programteorimetoden använts på båda dessa vis ” (Lindgren, 2008, s 3-4).

Denna programteoretiska utgångspunkt fungerar gott även vid vår utvärdering och illustreras i det nedanstående:

Figur 2. Lindgrens (2008, s 4) modell för programteori

Inflöden	Allt som går in i verksamheten: Projektprogram + styrdokument Pengar, personal Styrgrupp, ägarforum och brukarråd
Processer	Vad som görs för att uppnå verksamhetens mål. FoU-projekt Kompetensutvecklingsinsatser Kunskapsspridning Administration
Prestationer	Processernas omfattning, kvalitet och produktivitet: Publikationer Aktiviteter Nyhetsbrev och webbplats
Effekter	Den skillnad som processer och prestationer gör för en målgrupp. Kunskapsutveckling Kompetensutveckling Ökad kvalitet inom de olika verksamheterna Ökad livskvalitet och social delaktighet

Vid framtagandet av analysmodellen analyserade Lindgren bland annat ÄldreVäst Sjuhärad's styrdokument i relation till Högskolan i Borås vision och fann att dessa stämde förhållandevis väl överens "inte minst gäller det den starka betoning av samverkan och samhällsrelevans som finns på båda håll" (Lindgren 2008, s 14). Med utgångspunkt i styrdokumentens syften och mål för FoU-verksamheten identifierade Lindgren ett antal mätbara kriterier för bedömningen av ÄldreVäst Sjuhärad's prestationer. Kriterierna utgår i vissa fall från en deskriptiv, i andra fall från en preskriptiv, bas.

Figur 3. Lindgrens (2008, s 22) modell för analys av ÄVS:s resultat

Kvalitetsaspekter Aspekter av kvalitet och nytta som ska uppmärksammas i utvärderingen av FoU:s resultat.	Operationella indikatorer Operationella indikatorer som är meningsfulla och praktiskt möjliga att använda som tecken på förekomst eller tillstånd av kvalitet och nytta.	Empiriskt underlag
Processkvalitet		
1. Arbetet bedrivs i nära samverkan med brukare och personal inom vård och omsorg.	De idéer som brukarmedverkansmodellen vilar på beaktas vid beredning och genomförande av FoU-projekt.	Verksamhetsberättelser; Innehållsanalys av publikationer.
Produktkvalitet		
2. Publikationerna har god vetenskaplig kvalitet.	Synlighet i vetenskapliga tidskrifter som helst har en hög IF.	ISI.
3. Publikationer och aktiviteter behandlar problem som är relevanta för vård och omsorg om äldre och funktionshindrade.	Synlighet på World Wide Web samt goda omdömen i kursutvärderingar mm.	Google; ÄVS:s mediebevakning; Relevanta aktörers och intressenters webbplatser.
Nytta		
4. Publikationerna bidrar till vetenskaplig kunskapsutveckling, nationellt och internationellt.	Publikationerna citeras av andra forskare.	ISI; Google Scholar.
5. De som tagit del av publikationer/aktiviteter har fått nya kunskaper av betydelse för vård och omsorg och/eller personlig livskvalitet.	De som exponerats för ÄVS:s publikationer/aktiviteter upplever att så är fallet.	Kursutvärderingar; Intervjuer med representanter för olika målgrupper.

De kriterier som ingår i analysmodellen är inte oproblematiska och Lindgren för ett ingående resonemang om varje kriteriums svagheter, liksom de svårigheter som själva begreppen kvalitet och nytta genomsyras av. Det leder för långt att gå in på dessa resonemang här, den intresserade hänvisas till Lindgrens mycket läsvärda rapport.

I figuren nedan har vi satt in våra frågeställningar i Lindgrens (2008) analysmodell. Den del av vår undersökning som fokuserar verksamhetsperspektivet utgår främst från de delar i Lindgrens programteori som benämns inflöden och processer, dvs för att få svar på flertalet av de frågeställningar uppdraget innebär måste både inflödet och processerna bli föremål för beskrivning, analys och problematisering. Det handlar t ex om:

- Hur styrs FoUS?
- Hur ser samspelet ut mellan FoUS och ägarna samt ägarna emellan?
- Hur arbetar man för att konkretisera de övergripande målen?
- Vilka strategier finns hos FoU och ägarna för att gemensamt implementera den kunskap som produceras genom FoUS?

Den del av undersökning som fokuserar det akademiska perspektivet utgår framförallt från begreppen prestationer och effekter, dvs de delar som kan beskrivas som resultat av FoUS verksamhet. Detta bygger dock i stort sett på antaganden från olika aktörer kring nyttan och effekterna och handlar bland annat om effekterna av kunskapsutveckling och kompetensutveckling. Det är givetvis ett både avgörande och intressant område att studera den direkta nyttan för olika klienter/brukare. Detta fält är dock så pass komplicerat och mångfacetterat att det inte ryms inom ramen för denna utvärdering.

Även i denna studie har vi arbetat utifrån de kvalitetsaspekter som Lindgren identifierade. Våra undersökningar är i några fall upprepningar av dem som Lindgren genomförde, men då gällande tidsperioden från 2007-2011. Andra analyser bygger på att vi lagt till kvalitetsaspekter eller nya operationella indikatorer och i de fallen också en ny typ av empiriskt material. Vi har då oftast tagit fasta på sådana aspekter som Lindgren skrivit fram som förbättringsåtgärder.

Figur 4. Undersökta kvalitetsaspekter – utifrån Lindgrens (2008) analysmodell

Kvalitetsaspekter	Operationella indikatorer	Empiriskt underlag
<i>Processkvalitet</i>		
1. Styrningen av verksamheten är ändamålsenlig.	Att styrningen utgår från verksamhetsmålen Att styrgruppen behandlar verksamhetens kvalitet på kort och lång sikt.	Protokoll från styrgruppsmöten. Intervjuer med ett urval av medlemmar/deltagare i styrgruppen. Fokusgrupp.
2. Samtliga ägare är företrädare i FoUS verksamheter.	Styr- och måltal.	Verksamhetsberättelser och aktivitetsrapporter. Intervjuer.

Produktkvalitet		
3. FoUS verksamhet bidrar till måluppfyllelse.	FoUS aktiviteter genomförs i samverkan. FoU-projekten genomförs med vetenskapliga metoder.	Verksamhetsberättelser. Intervjuer. Samtal med vetenskapliga ledare och projektledare.
4. Information från FoUS når ut och att kommunikationen med intressenter fungerar.	Det finns en plan och en kommunikatör. Fungerande informations-/kommunikationskanaler. FoUS syns på ägares m.fl hemsidor. FoUS aktiviteter innebär ett stöd i verksamhetsutvecklingen hos ägarna.	Kommunikationsplan. Intervjuer. FoUS hemsida. Google. Intervjuer.
5. Att omfattningen av FoUS prestationer är tillfredsställande.	Antalet aktiviteter av olika slag.	Verksamhetsberättelserna.
6. Publikationerna i form av artiklar har god vetenskaplig kvalitet.	Synlighet i vetenskapliga tidskrifter som helst har en hög IF.	Google Scholar; ISI.
Nytta		
7. Publikationerna bidrar till kunskapsspridning inom vetenskapliga institutioner.	Publikationerna citeras av andra forskare.	Google Scholar. ISI.
8. Projektens resultat används av vetenskapliga institutioner.	Publikationerna används som kurslitteratur på relevanta program/kurser på högskolan.	Google. Intervjuer.
9. Ägare, medarbetare och övriga intressenter bedömer verksamheten som nyttig.	Upplevd nytta.	Intervjuer.

3.2. Empiriskt material och analyser av detta

Vår utvärdering använder sig av såväl kvantitativa som kvalitativa data. De kvantitativa data som brukas är hämtade från FoUS egna dokument och från Internet. När det gäller synpunkter från olika intressenter på FoUS verksamhet, så har den yttre ramen för utvärderingen inte medgett några större kvantitativa undersökningar i form av t ex enkäter. Denna del av utvärderingen kan till största delen beskrivas som kvalitativ och här har vi använt oss av intervjuer och fokusgrupp som metoder för datainsamlingen.

3.2.1 Dokumentstudier

Vi har använt oss av tillgängligt material från FoUS i form av verksamhetsplan, verksamhetsberättelser, styrgruppsprotokoll, aktivitetsrapporter, tidigare utvärderingar och FoUS hemsida. Detta material har sedan sammanställts, analyserats och tolkats i relation till utvärderingens frågeställningar.

Analyserna har här handlat om att läsa ut, dels vad FoUS har velat åstadkomma, dels vad man faktiskt har gjort. Det senare kan låta som en enkel uppgift, men har ändå i vissa fall inneburit en del svårigheter. Flera ”datainsamlingar” har genomförts helt manuellt t.ex. genom sammanställningar av uppgifter i FoUS verksamhetsberättelser. Även om man försöker vara aldrig så noggrann, så är det svårt att undvika reliabilitetsfel i form av felräkningar etc. Dessutom är detta material i sin tur en sammanställning gjord av FoUS medarbetare och även den kan förstås innehålla en eller annan felaktig siffra.

Verksamhetsberättelserna har också ändrat utseende något under årens lopp och för att få reda på vad som döljer sig bakom olika siffror, t.ex. på antalet artiklar, så måste man använda sig av andra dokument, t.ex. aktivitetsrapporter från olika år och från den information som finns på FoUS hemsida. Denna information har dock inte alltid stämt med verksamhetsberättelserna, vilket också innebär en felkälla. En artikel kan t.ex. ha blivit dubbelräknad genom att den har tagits upp i en verksamhetsberättelse då den först skickades in till en tidskrift för publicering och sedan kommit med i en senare verksamhetsberättelse då den faktiskt har blivit publicerad. Ytterligare en svårighet har varit att avgöra vad, av allt det som medarbetarna har producerat, som skall tillskrivas FoUS. Eftersom de flesta medarbetare arbetar deltid på FoUS och deltid i någon annan verksamhet så hamnar vissa publikationer i en gråzon. Denna svårighet behöver dock inte ses som ett problem. Just medarbetarnas dubbla tillhörighet är en god grund för att anta att en viss överspridning mellan olika intressenters verksamheter kommer till stånd. Här har utvärderarna, tillsammans med verksamhetschefen, försökt att i möjligaste mån ge en rättvisande bild av vad som publicerats inom ramen för FoUS. En annan typ av felkälla är om utvärderarna inte har kunnat tolka all information i aktivitetsrapporter och i protokoll på ett riktigt sätt eller helt enkelt har räknat fel någonstans. Vi har försökt att vara så noggranna som möjligt och även tagit hjälp av FoUS verksamhetschef och FoUS kommunikator i detta arbete.

3.2.2 Intervjuer

I några intervjuomgångar har samtliga personer valts ut. Det gäller FoUS samordnare och vetenskapliga ledare. I övriga fall har ett urval gjorts. Sammansättningen av de intervjuade har skett med tanken att så många delar av verksamheten som möjligt skall finnas representerade. Sammanlagt 25 personer har intervjuats:

- 5 representanter från kommuner/kommunalförbund,
- 2 representanter för VG-regionen,
- 11 representanter för FoUS, (verksamhetschef, samordnare, vetenskapliga ledare och projektledare),
- 2 representanter för Högskolan i Borås, (rektor, studierektor för vårdvetenskap),
- 2 representanter för brukarråd,
- 3 deltagare i olika projekt/aktiviteter.

När det gäller urval av projektledare och deltagare i FoU-projekt har urvalet däremot varit starkt begränsat. Där har endast fyra projekt valts ut. Inför urvalet av projekt hade några kriterier satts upp:

- Projekten skall representera olika behovsområden: Äldre, Funktionshinder samt något av de nytillkomna områdena.
- Projekten skall ha producerat minst en text (rapport eller artikel).
- Projektet skall ha pågått under 2009 (2010 för nya projekt).
- Projekten skall ha genomförts i samverkan mellan minst två parter.
- Projekten skall ha genomförts av olika personer.

Åtta projekt uppfyllde dessa kriterier, varav fyra ingick i behovsområdet ”äldre”. Projektledarna från två av dessa valdes ut för en intervju, projekten ”Lär ut” och ”Samordnad vård- och omsorgsplanering”. Ett projekt från ett nytt behovsområde togs också med, projektet ”Parenting young children”. Dessutom intervjuades projektledaren, tillika verksamhetschefen, för projektet ”Utvärderingsverkstäder” som är ett behovsgruppsöverskridande projekt.

Intervjuerna har dels skett genom personliga sammanträffanden dels via telefon. Samtliga samtal har följt en av utvärderarna förutbestämd struktur i form av övergripande frågeområden. De flesta av samtalen har varit av djupintervjukuraktär, vilket innebär att de intervjuade har haft utrymme för egna uppfattningar och olika former av självskattning. Vilka frågeområden som använts i de olika intervjuerna tas upp senare i utvärderingen tillsammans med att resultaten presenteras. De tendenser och åsikter som framförts av de intervjuade har till viss del blivit styrande för vilka frågor som har getts mer utrymme än andra. I detta avseende kan utvärderingen i sig beskrivas som processinriktad.

Möjliga felkällor i intervjuerna kan vara att intervjupersonerna antingen har glömt händelser som utvärderarna frågat efter och därför inte tagit med dem, eller att de av olika skäl har valt att inte nämna vissa saker. Det går inte att komma ifrån att det är lätt att i en utvärdering framhäva det som stärker den egna verksamheten och undanhålla sådant som eventuellt kan vara till nackdel för den egna personen eller arbetsgruppen i ett längre perspektiv. Detta får man ha i minnet när man tolkar och drar slutsatser utifrån de intervjuades utsagor.

Andra felkällor i intervjuerna har att göra med intervjuformen. Intervjuerna har inte spelats in på band utan anteckningar har gjorts på papper eller direkt på datorn. Detta förfarande har främst använts på grund av den relativt korta tid som utvärderingen haft till sitt förfogande. I resultatkapitlet skrivs rena citat med kursiv stil. När vi har citerat ur våra anteckningar framgår detta av texten.

3.2.3 Fokusgrupp

En tillfälligt sammansatt fokusgrupp konstruerades med nio deltagare där Högskolan i Borås, VG-regionen, kommunerna, FoUS, Sjuhärad's kommunalförbund och Närvårdsamverkan fanns representerade. Samma systemiska ambition som vid urvalet av intervjupersoner fanns vid utformningen av fokusgruppen, dvs att ha ett så brett urval som möjligt. Fokusgruppens syfte var att föreslå förbättringsområden avseende FoUS strategiska styrning.

3.2.4 Google Scholar, ISI och Google

Google Scholar är en söktjänst hos Google som är speciellt framtagen för vetenskaplig litteratur. Vi har använt Google Scholar framförallt för att ta reda på var och i vilken omfattning FoUS artiklar och rapporter citerats och alltså använts av andra forskare. Google Scholar har vissa begränsningar framförallt när det gäller vilka publikationer som finns med. En annan svårighet är att undersökningen med nödvändighet måste sträcka sig över en viss tidsperiod. Söktjänsten uppdateras hela tiden vilket innebär att om man valt ett senare datum hade kanske fler citeringar kommit upp. De flesta artiklar söktes i Google Scholar i början av juli 2012, men några blev sökta i september/oktober samma år eftersom vi inte kände till dem förrän då. Ytterligare en felkälla i denna del av undersökningen kan vara att utvärderaren kan ha missat någon post som borde ha kommit med.

För att undersöka om, och hur högt, rankade de tidskrifter är där FoUS medarbetare har publicerat sig internationellt användes databasen ISI Web of Knowledge (ISI). Rankingen bygger på hur ofta artiklarna i respektive tidskrift citeras av andra forskare.

Google har främst använts i syfte att ta reda på var och i vilken omfattning FoUS verksamhet syns på Internet. Vi har också använt Google för att undersöka FoUS synlighet på ägarnas och samarbetsparternas hemsidor. Google har dessutom utnyttjats för att ta reda på om FoUS rapporter använts som kurslitteratur eller liknande på högskolor och universitet eller i andra sammanhang. Även via Google kan man se om en publikation blivit citerad och i Google syns ibland publikationer som inte finns med i Google Scholar, såsom texter av lägre vetenskaplig dignitet på svenska etc. På samma sätt som när det gällde Google Scholar gjordes sökningarna i Google under en tidsperiod av ca tre månader 2012. Problemet med Google är att det enbart är sådan information som är utlagd på Internet som finns med. Information som finns på olika organisationers intranät har vi därför inte fått fatt i. En annan felkälla kan vara att man, för att inte få alltför många träffar, måste söka på exakta ord eller ordkombinationer. En felstavning eller liknande kan då göra att man missar information.

3.2.5 Utvärderarnas bedömningar

En utvärderings viktigaste uppgift är bedömningen - det handlar om att ta ställning till vilka kriterier som skall användas för att bedöma huruvida hur en verksamhet fungerar. Det finns två sätt att förhålla sig till vilka kriterier som skall gälla vid bedömningen:

- **Deskriptivt** - utvärderaren tar fasta på någon betydelsefull intressents måttstock t ex de mål som finns för verksamheten.
- **Preskriptivt** - Utvärderaren ställer själv upp vissa värden/kriterier som han/hon anser tillämpliga, även om de inte t ex utgör befintliga verksamhetsmål.

Lindgrens (2008) utvärdering av ÄldreVästs resultat var ett försök att integrera de deskriptiva och preskriptiva förhållningssätten genom att utveckla och använda en teoretisk bedömningsmodell som innehåller båda typerna av kriterier.

Vår utvärdering, försöker att följa i föregångarens fotspår. Det deskriptiva förhållningssättet ligger till grund för våra övergripande frågor om vilket praktiskt genomslag FoUS :s verksamhet har haft inom kommunerna och VG-regionen, respektive ur ett akademiskt perspektiv. Det preskriptiva inslaget i vår utvärdering kommer till uttryck i våra frågor om vilka utvecklings-/förbättringsområden som kan urskiljas från verksamhetsåll respektive ur ett akademiskt perspektiv. Här använder vi oss av våra egna erfarenheter kring ledarskap, styrning, samverkan och akademiska processer samt olika teorier i ämnet. Till detta läggs vikt vid olika utsagor från de intervjuade.

För läsbarhetens skull finns bedömningar och värderingar både i den löpande texten och i en sammanfattande lista över det vi ser som styrkor respektive förbättringsområden.

4. Resultat

I vår resultatpresentation följer vi programteorins olika nivåer, dvs inflöden, processer, prestationer samt effekter (se figur 2, s. 9-10). Därunder går vi systematiskt igenom de kvalitetsaspekter som vi har undersökt (se figur 4, s. 11-12).

4.1 Inflöden

Till inflöden i verksamheten har vi räknat den strategiska styrningen samt ägarnas deltagande i verksamheten. Ett särskilt avsnitt behandlar också de diskussioner som förekommit när det gäller det statligt finansierade stödet till evidensbaserad praktik inom socialtjänsten och angränsande (ibland benämnt samverkande) delar av hälso- och sjukvården.

4.1.1 Styrningen av verksamheten är ändamålsenlig?

Denna kvalitetsaspekt har vi brutit ner i två operationella delar, (1) huruvida styrningen utgår från verksamhetsmålen och (2) huruvida styrgruppsmötena behandlar verksamhetens kvalitet på kort och lång sikt.

4.1.1.1 Styrningen utgår från verksamhetsmålen?

FoUS skall genom kunskapsutveckling och metodstöd bidra till ökad samverkan mellan huvudmännen och ökad vård- och omsorgskvalitet för behovsgrupperna. Ägarna av FoUS har därutöver gemensamt beslutat om nedanstående mål för verksamheten:

- Genomföra utvecklings- och forskningsprojekt tillsammans med verksamheter, brukare och intresseorganisationer.
- Stärka och utveckla samverkansformer mellan verksamheter, brukare och intresseorganisationer.
- Förnya och utveckla arbetsmetoder och verksamhetsformer.
- Sprida erfarenheter och resultat från forskning och utveckling, medverka till ett kunskapsbaserat arbetssätt.

Det ligger inte inom ramen för detta arbete att göra en fördjupad analys av vart och ett av verksamhetsmålen och deras måluppfyllelse, utan snarare att ge en mer övergripande reflektion kring målens relevans.

De övergripande målen är på en relativt hög abstraktionsnivå, ett inte ovanligt förhållande i denna typ av dokument. En fungerande målstyrning förutsätter dock att man bryter ned de övergripande målen till en tydlig operativ nivå. Utvärderarna har inte funnit några exempel på att detta har skett på ett strukturerat sätt eller att denna fråga har varit föremål för diskussioner i t.ex. styrgruppen.

För att kunna följa upp målen på ett rättvisande sätt utifrån ett kvalitativt perspektiv krävs det en fördjupad definition av en del begrepp som används i målformuleringarna. Som exempel kan anföras begreppet samverkansformer och begreppet brukare. Utvärderarna har fått flera olika definitioner av dessa begrepp beroende på vem och vilken organisation det handlar om. Det krävs således en gemensam definition ägarna emellan. I vissa avseenden kan samverkan och utveckling av gemensamma arbetsformer beskrivas som ett projekt för gemensam

språkutveckling.

Vad menar kommunerna, regionen och högskolan egentligen med ordet samverkan? Ibland beskrivs det som att FoUS skall verka i ”gränssnittet” mellan organisationerna (Beredning av förslag till och kriterier för projekt vid FoU Sjuhärad Vålfärd, 2011, s 1.). Var och utifrån vems perspektiv befinner sig FoUS verksamhet i ett gränsländ – utifrån verksamheter- nas organisationer eller från brukarnas/klienternas/patienternas perspektiv?

Den höga abstraktionsnivån gör även målen svåra att följa upp kvantitativt. För detta ändamål krävs tydliga måttal för varje formulerat mål. Visserligen finns fyra styr- och måttal fastställda men tre av dessa har liten eller ingen koppling till de övergripande verksamhetsmålen. Styr- och måttalen tycks ha som huvudsakligt syfte att reglera fördelningen mellan ägarna när det gäller medarbetares deltagande i olika aktiviteter. Perspektivet av samverkan blir här mer organisatoriskt, d.v.s. det man mäter är nyttan för de olika organisationerna i form av deltagare i aktiviteter medan nyttan för brukare/patienter/klienter överhuvudtaget inte följs upp utifrån ett gemensamt ägarperspektiv. Endast det styr- och måttal som mäter andelen mellan olika mål-/behovsgrupper kan med, lite god vilja, sägas ha en koppling till de övergripande målen. Vi återkommer till måttalen.

Utvärderarna anser att bristen på korrelation mellan verksamhetsmålen och styr-och måttalen är ett anmärkningsvärt faktum som borde föranleda diskussioner om dessa. Styrgruppen bör, enligt vår mening, bryta ner de övergripande verksamhetsmålen till tydliga operativa mål.

4.1.1.2 Styrgruppen behandlar verksamhetens kvalitet på kort och lång sikt?

Denna del av utvärderingen har sin empiri främst i intervjuer, fokusgrupp och protokoll från styrgruppen.

FoUS verksamhet leds av en verksamhetsledare. Mer och mer formell delegation har lagts på denna tjänst - i nuläget har verksamhetsledaren en relativt omfattande delegation avseende både ekonomi och beslutanderätt kring enskilda projekt. De flesta intervjuade ansåg detta förhållande vara rimligt. Förr upplevde de intervjuade att en relativt stor del av styrgruppens arbete gick åt till att ”peta” i enskilda projekt och fatta beslut om mindre penningssummor.

En hel del av den forskning och litteratur som finns kring organisation och ledarskap framhåller att en decentraliserad organisation paradoxalt nog kräver en stark central styrning. Man menar bl.a. att centralisering ofta följer på decentralisering. Ökad styrning och kontroll är nödvändig, eftersom det annars finns en risk för att decentraliseringen inte blir effektivitetsfrämjande (Ohlsson & Rombach, 1998). Detta gäller framförallt övergripande frågor kring ekonomi, strategier och mål. Styrningen av, och budgetförutsättningarna för, FoUS regleras genom ett avtal mellan parterna, övergripande mål för verksamheten samt ett antal mål- och styrtalet. Detta reglerar sammantaget inom vilka ramar FoUS skall och kan verka, hur den formella ledningen skall se ut och verksamhetens övergripande mål.

I en decentraliserad verksamhet som ägs av flera huvudmän och med tämligen allmänt hållna mål får den fortlöpande ledningen/styrningen en avgörande betydelse. Som vi tidigare har nämnt finns två instanser där styrningen förväntas ske, ett Ägarforum och styrgruppen.

Trots att ägarforum funnits i många år tycks det, enligt intervjuerna vara en återkom-

mande utmaning att hitta en lämplig form för mötena. Innehållsmässigt är det en blandning av informations- och diskussionspunkter. Intresset från de inbjudna att delta varierar. Ett år hoppade man helt över det hela utan att, som en intervjuad uttryckte det, ”någon grät”. Vid det senaste ägarforumet deltog endast sju personer. Enligt medarbetare på FoUS har det varit svårt att få politiker att prioritera detta möte, samtidigt som det tar en del tid och energi från medarbetarna att arrangera det hela.

För utvärderarna framstår ägarforum som ett ”rituellt” möte som anordnas utan något tydligt syfte och med bristande kontinuitet och representativitet från ägarhåll. Det förefaller inte ha någon påverkan på FoUS verksamhet eller inriktning. Skall man upprätthålla denna mötesform är det nödvändigt att tydligt klargöra ägarforums syfte och att ägarna prioriterar deltagandet. I annat fall kan ansvariga politiker och andra intressenter få nödvändig information från sina tjänstemän alternativt bjuda in representanter från FoUS till sin egen ”hemmaplan”.

Styrgruppen är den instans där ägarna, genom sina representanter, har den formella möjligheten att leda verksamheten i önskvärd riktning genom t ex fördjupade strategi- och måldiskussioner. Mot bakgrund av genomförda intervjuer samt en genomgång av ett urval styrgruppsprotokoll går det att ifrågasätta om man fullt ut lever upp till den rollen. Samtliga intervjuade som, på olika sätt deltog i styrgruppen, riktade kritik mot framförallt hur man hanterar gemensamma strategiska frågor. Nedanstående citat illustrerar detta:

”Styrningen behöver förbättras. Vilket ansvar innebär det för oss att vara en styrgrupp. Vet inte om det verkar vara ett högprioriterat område. Saknar forum att diskutera strategiska frågor. Kan uppleva att vissa kommuner och organisationer prioriterar bort styrgruppen. Högskolan som akademisk part är alltid representerat där. Kan ju bli tonvikt på önskemålen från det akademiska. Men vi skall ju finnas i gränslandet.”

”Styrgruppen har blivit bättre, mer öppen. Nu är gruppen väldigt engagerad, ställer frågor men ... tror inte att det är så mycket engagemang när man kommer hem. Där prioriteras annat och FoUS blir en sidoverksamhet.”

”Mitt intryck är att styrgruppen saknar driv. Det förs inte många diskussioner som för verksamheten framåt. Styrgruppen borde initiera mer själva. Vi på FoUS levererar vad vi vill göra och styrgruppen beslutar. Väldigt sällan styrgruppen har synpunkter. Jag har också reagerat på att närvaron är låg.”

”Vi har inget forum för strategiska diskussioner.”

”Styrgrupp fortfarande hur-nivå. Vi måste ha planerade strategidiskussioner.”

”Styrgruppen - där förs konkreta ärenden som är beredda. Väldigt lite diskussioner.”

”Styrgruppen är lite för stor”.

”Envägskommunikation.”

”Borde kunna bli en effektiv förtroendefull grupp men nu är det inte mycket dialog.”

”Man skall längta efter att gå till styrgruppen.”

”Vi har delat upp det i beslutsärenden – diskussionsärenden – informationsärenden. Skulle önska att man tog mer strategiska diskussioner. Har gjorts några försök. Avsatte bl.a med halvdagar, men utan att det riktigt gått framåt.”

”Har varit en utveckling under tre år mot att det blir tunnare och tunnare. Man kan nog jobba på att utveckla så att styrgruppen blir mer delaktig.”

”Styrgruppen - där förs konkreta ärenden som är beredda. Vi borde egentligen ha något forum där ägarna kan diskutera strategiska frågor.”

”På styrgruppen går det inte att ta diskussionerna av hänsyn till FoUS medarbetare som ju är där allihop. Folk vill ju vara snälla.”

”Styrgruppen fungerar sådär. Det är intressanta föredragningar och ges möjligheter att ställa frågor. Tänker sig att man borde stärka samverkansmöjligheter, men det diskuteras sällan.”

”Strategiska frågor utifrån mål – målgrupper. Personer med kunskap skall vara med i diskussionerna.”

”Senaste styrgruppen välbesökt. Samtidigt var det inte ett enda beslutsärende. Vet inte hur nödvändigt att man träffas i denna form två gånger per termin.”

På många sätt talar ovanstående citat för sig själva. Det finns en uttalad frustration bland styrgruppens deltagare att man inte kommer ”till” när det gäller de viktiga strategiska frågorna. Utvärderarna har gått igenom samtliga styrgruppsprotokoll de senaste tre åren, sammanlagt elva stycken, och protokollen bekräftar den bild de intervjuerna ger. I styrgruppen diskuteras i väldigt liten utsträckning de frågor som borde vara förutsättningen för en övergripande strategisk styrning av FoUS. I det nedanstående illustreras de olika ärendena som avhandlats på styrgruppsmötena 2010-2012, sammanlagt 11 möten.

Informationsärenden	70
Beslutsärenden	26
Diskussionsärenden	19

Tabell 1. Olika slag av ärenden i styrgruppen 2010-2012. I antal.

Det skall påpekas att protokollen inte är helt fullödiga. Säkert har det förts diskussioner även under informationsärenden etc. Samtidigt kan, på grundval av både intervjuer och protokollsgenombång, konstateras att styrgruppens medlemmar inte i någon större utsträckning för strategiska diskussioner kring verksamhetens mål. Av protokollen framgår dock att både ordföranden och FoUS verksamhetsledare vid några tillfällen fört upp detta faktum på dagordningen. Dock utan något synbart resultat. Styrgruppens representanter avhåller sig därigenom från den möjlighet och skyldighet man har att leda/styra verksamhetens övergripande inriktning och följa upp verksamheten.

Vissa av de intervjuade framförde även synpunkter på att närvaron i styrgruppen ibland var väl låg. Även detta faktum har vid några tillfällen förts fram av ordföranden som bl. a framhållit vikten av att skicka ersättare om ordinarie ledamot inte kan närvara. Närvaron i styrgruppen har mellan 2010-2012 varierat stort mellan olika kommuner. Vissa kommuner har en närmast hundra procentig närvaro medan några kommuner bara deltagit ca 40 procent av tillfällena.

Totalt hade kommunerna en närvaro motsvarande ca 70 procent. VG-regionens närvaro låg på ca 80 procent medan Högskolan i Borås hade en 90-procentig närvaro på styrgruppsmötena. Värt att notera är att Borås Stad knappt deltog alls under 2011. Detta berodde delvis på interna förändringar i staden, men har effekter för FoUS med tanke på Borås storlek.

Även om det vore önskvärt med en hundra procentig närvaro i styrgruppen är det svårt att beskriva ovanstående siffror som en generellt sett dålig närvaro. Däremot är det ett faktum att det i stor utsträckning är samma kommuner som lyser med sin frånvaro. De avhänder sig därmed all möjlighet att påverka FoUS inriktning.

Det förefaller vara ett större bekymmer att man inte inom ramen för styrgruppen tycks driva väsentliga strategiska frågor. Exempel på sådana frågor som särskilt lyfts fram av de intervjuade är samverkan och implementering av kunskap. Det finns många orsaker till att styrgruppen inte förmår ta sitt fulla ansvar rörande dessa frågor. Enligt de intervjuade kan det t ex handla om gruppens storlek, mötesfrekvensen, mötesstrukturen, tidsfaktorn och att det kan finnas en tendens att undvika ”svåra frågor”.

Erfarenhet kring grupprocesser visar att om en grupp blir för stor minimeras möjligheten till mer djupgående diskussioner. I grupper över ca 12 personer visar erfarenheten att det nästan alltid är samma personer som yttrar sig. Fyra möten om året, där dessutom inte alla deltar, inbjuder heller inte till kontinuitet och diskussioner. Mycket av den information som planeras in på mötena, t ex om enskilda resultat, borde kunna levereras utanför styrgruppen. Många av styrgruppens deltagare har en hög arbetsbelastning där många frågor prioriteras mer än FoUS. Skall man på allvar diskutera frågor som rör samverkan går det inte att undvika att man även ”lyfter på locket” för de inbyggda spänningar/intressekonflikter som trots allt finns mellan olika ägare.

Ytterligare ett exempel på en fråga som, enligt utvärderarnas uppfattning, borde diskuteras utifrån ett gemensamt strategiskt perspektiv är de olika anställningsformer som finns hos FoUS medarbetare. Flera av de intervjuade beskrev en upplevd problematik när det gäller att vara anställd på två ställen. Dels har man sin grundanställning hos sin ”moderorganisation”, dels befinner man sig i sitt dagliga arbete på FoUS. Det uppstår ibland diskussioner angående arbetsgivaransvaret. Det kan t ex gälla lönesättning och kompetensutveckling. Arbetsgivaransvaret ligger kvar hos ”moderorganisationen”, där det inte alltid är självklart att arbetet på FoU är meriterande, eftersom kriterierna för lönesättning handlar om vad man tillför den ”egna” arbetsplatsen. Ansträngningar görs för att hantera denna problematik men det tycks kunna bli olika lösningar i olika fall. Man måste respektera att olika organisationer har olika HR- och lönepolicys. Kanske borde det här vara en fråga att hantera organisationsövergripande, och på samma sätt för alla, som under kort eller lång tid är ”utlånade” till FoU Sjuhärad. Här finns stora möjligheter för respektive arbetsgivare att i praktiskt handling visa att man värdesätter samverkan och kompetensutveckling.

Oavsett vilka orsakerna är framstår det för utvärderarna som angeläget att styrgruppen initierar diskussioner kring hur man skall förbättra sitt arbete avseende strategisk styrning. Det handlar om att utveckla metoder för ett "interorganisatoriskt" ledarskap, d.v.s. att man gemensamt och oberoende av organisationstillhörighet styr verksamheten mot ett gemensamt arbete, som är till gagn för gemensamma grupper av brukare/patienter/klienter.

För att få en fördjupad diskussion och "input" kring FoUS styrning höll en av utvärderarna 2012-10-23 en fokusgrupp med nio deltagare som sammantaget innebar att samtliga ägare samt FoUS fanns representerad. Alla utom två av deltagarna är också deltagare i styrgruppen. Fokusgruppen inleddes genom att utvärderaren presenterade en sammanfattning av vad som framkommit runt styrgruppens arbete och gav en sammanfattande problemformulering enligt följande:

Styrgruppen representanter avhåller sig från den möjlighet och skyldighet man har att:

- Leda och styra verksamheten.
- Följa upp verksamheten.

Utifrån problemformuleringen hade utvärderaren sedan formulerat ett önskvärt tillstånd enligt följande:

- Styrgruppen är ett levande forum som vi längtar efter att gå till.
- I styrgruppen arbetar vi med gemensamma mål och oberoende av organisations-tillhörighet.
- Vi leder verksamheten genom ett interorganisatoriskt arbete som är till gagn för gemensamma grupper av brukare/patienter/klienter.
- Vi arbetar gemensamt för att sprida och implementera den kunskap FoUS producerar.

Med hjälp av en s.k. "hjärnstorm", en brainstorming, fick deltagarna först fritt uttrycka förslag och tankar kring hur man kan nå det önskvärda tillståndet. Sedan strukturerades de olika förslagen/reflektionerna in i olika kategorier. Till sist fick gruppen gradera de olika förslagen utifrån vad som ansågs ha mycket goda möjligheter, ganska goda möjligheter och mycket små möjligheter.

I det nedanstående presenteras, tämligen ordagrant, de olika förslag och tankar som framkom vid fokusgruppen. Det framgår även hur förslagen grupperades och rangordnades.

Organisering

Mycket goda möjligheter

- Involvera fler i utvecklingsarbetet.
- Arbeta fram modell för ett arbete med kontinuerliga behovsgruppsanalyser - behöver inte vara styrgruppen.
- Någon form av arbetande ledningsgrupp.
- Se över organiseringen av styrgruppen. Behöver man vara hela denna stora grupp?
- Innan man pratar roller måste det bestämmas vilka som skall vara med i styrgruppen. Nu deltar ju många på mötena som egentligen inte är med.
- Vi borde överväga andra arbetsformer – mer dialog-diskussioner – fler heldagar

Ganska goda möjligheter

- Det är svårt när vi är så många – bättre att arbeta i mindre grupper kring önskvärda tillstånd.
- Det kanske inte skall vara chefer utan utvecklare. Beror på vilka frågor.
- Saker och ting måste ligga på rätt ställe- t ex Evidensbaserad praktik hör hemma inom FoUS mer än hos kommunalförbundet.
- FoU-nätverken får en större roll.

Mycket små möjligheter

- Politiskt utskott – Tjänstemannastyrgrupp – Styrgrupp = styrelse.
- Gemensam politisk styrelse Närvårdsamverkan.

Kommunikation

Mycket goda möjligheter

- Ta fram/hitta en modell för hur man skall arbeta med spridning av resultat.
- Utveckla en gemensam kanal/metod för information.
- Bli ännu bättre på att sprida tillgänglig kunskap/nya forskningsrön etc.

Ganska goda möjligheter

- Kommunikationen mellan politiker – tjänstemän struktureras upp.

Ledning och styrning

Mycket goda möjligheter

- Bemanna upp på en annan nivå – utan ekonomiskt ansvar.
- Parterna får rekommendationer framåt – utifrån den kunskap som tas fram.
- Mer strategiskt arbete i styrgruppen.
- Att utifrån avtalet utveckla en styrning utifrån verksamhetsmålen.
- Använda gemensamma utvecklingsgrupper för de olika behovsgruppernas behov – går över helheten – spridning och implementering.

Uppdrag

Mycket goda möjligheter

- Behovsgruppsorienterade verksamhetsråd – Kan man "gifta ihop" med närvårdsamverkan - helt eller delvis?
- Se över representantskapet i styrgruppen – regleras genom avtal.
- Definiera FoUS uppgift. Kunskapsutveckling – inte vårdutveckling.
- Klargöra styrgruppsmedlemmarnas roller och uppdrag samt förståelse för vad FoUS är till för.
- Definiera vad som är gränslandsfrågor. Vad hör hemma i detta forum.
- Klara riktlinjer varför man deltar i styrgruppen och vad som förväntas.
- Klargöra huvudmännens förväntningar.

Allmänna reflektioner från deltagarna i Fokusgruppen

- Kanske har styrgruppens medlemmar olika uppfattningar om sina uppdrag.
- När det gäller kunskapsutveckling kan det vara en skillnad mellan vad som kommer fram och vad uppdragsgivaren vill ha. Det krävs integritet.
- När det gäller regionen. Kan man vara finansiär utan att vara ägare?
- Är det nödvändigt att politikerna finns med i gränslandet?
- Det är viktigt att bejaka att det finns olika intressen t ex självförverkligande/egen utveckling. Man skall kunna bli både docent och professor med stöd av FoU.
- Borde Evidensbaserad praktik "ligga" hos FoUS?
- Hur skall styrgruppen gå från att vara ifrågasatt till att bli efterfrågad. Man måste lockas av att vara med där.
- Det krävs mer av långsiktig planering.
- Är det rätt funktioner som sitter i styrgrupp/arbetsutskott?
- Behovsgruppsanalyserna behöver utvecklas.
- Vilka funktioner bjuder man in i behovsgruppsanalyserna. Är det så det skall vara?

4.1.1.3 Utvärderarnas reflektioner kring FoUS styrning

Både intervjuer och fokusgrupp visar att det inom styrgruppen finns en stor samsyn kring att den strategiska styrningen av FoUS bör förändras och förstärkas. De förslag som framkom i fokusgruppen visar på olika alternativ, men sammantaget förespråkade de flesta en modell som involverar fler än bara styrgruppen i det strategiska arbetet. Det kan ske genom t ex behovsgruppsorienterade verksamhetsråd. Alternativt fanns det idéer om att andra än chefer/ beslutsfattare skall vara representerade i styrgruppen.

Oavsett vilken framtida modell för styrning man väljer är det enligt utvärderarna väsentligt att den modellen inrymmer fler medarbetare och nivåer i det strategiska arbetet. För att utveckla ett gemensamt tankesätt i olika organisationer krävs att så många som möjligt får "tänka till". Styrningen av FoUS handlar till stor del om samordning. Inom organisations-teorin talas det i allmänhet om två olika slags samordning:

- Vertikal samordning
- Lateral samordning

Detta finns beskrivet av en rad olika författare/forskare (se t.ex. Mintzberg, 1973;1978 och Hermont & Ceasar, 1996). Vertikal samordning medför en hierarkisk uppbyggnad där de högre nivåerna kontrollerar de lägre nivåerna. Kontrollen utövas oftast genom chefspositioner. En vertikal organisering kännetecknas ofta av en brist på flexibilitet. I det följande sammanfattas de mest utmärkande kännetecknen för en vertikal samordning.

- Hierarkisk uppbyggnad
- Fast formaliserad struktur
- Makt (vanligen hos chefen)
- Kontroll över personal och utfört arbete
- Regler skapar övergripande struktur

Lateral samordning utmärks av en mindre formell styrning och kan därigenom bli mer flexibel. I denna styrform är det viktigt med formella möten, men även ett stort mått av informell kommunikation. De formella mötena är avgörande bl.a. för att fastställa policy, besluta övergripande strategier och följa upp resultat i andra delar av organisationen. Lateral samordning förutsätter s.k. matrisstruktur - en organisationsstruktur mellan olika nivåer och grupper. Olika nätverksstrukturer gagnar särskilt tvärfunktionellt och interorganisatoriskt arbete. Rätt hanterad kan en lateral samordning bidra till att skapa struktur i det skenbart kaotiska. I det följande sammanfattas de mest utmärkande kännetecknen för en lateral samordning.

- Balans mellan formella möten och informell kommunikation
- Arbetsgrupper med relativt specialiserade arbetsuppgifter
- Samordningsroller – processtödande roller
- Matrisorganisering
- Nätverksstrukturer
- Lateral kommunikation

I nuläget uppfattar utvärderarna att ägarnas styrning av FoUS främst sker vertikalt. Samtidigt är arbetsformen inom FoUS i många avseenden lateral. Det finns anledning för styrgruppen att fundera över om man inte skall gå mot en mer lateral samordning. Detta kan bl.a. ske genom att bygga upp tvärfunktionella, interorganisatoriska nätverk runt de olika behovsgrupperna. Styrgruppens arbete bör bli mer koncentrerat kring övergripande samordning, policyfrågor, strategiska beslut och uppföljning.

Chefer och beslutsfattare är ofta ensamma i sin roll. Detta är ett faktum men samtidigt visar många studier kring ledarskap att chefer ofta har en tendens att ta på sig för mycket själva. Givetvis måste ansvariga chefer/beslutsfattare ha en roll i FoUS styrning när det gäller övergripande beslut. Genom att utvidga antalet ansvariga för den strategiska utvecklingen utanför chefs/beslutsfattarkretsen ökar förutsättningarna för att man får ett riktigt bra besluts-underlag. Det finns förmodligen många medarbetare i organisationerna som under rätt förutsättningar kan stödja och utveckla olika projekt och processer.

Utifrån en "lateral" ansats blir styrgruppens roll, förutom att vid sidan av strategi/policybeslut, uppföljning etc., att mobilisera och organisera andra grupper av medarbetare, så att de kan agera tillsammans. Styrgruppen blir ett slags "paraply" för andra konstellationer. I viss mån fungerar det så redan idag, men utvärderingen visar ett tydligt förbättringsbehov.

Initialt kan det vara svårigheter att skapa en organisering byggd på lateral samordning. Exempelvis har alla organisationer inte tillgång till särskild utvecklingspersonal. Detta gäller särskilt de mindre kommunerna. Det är heller inte säkert att de organisationer som har utvecklare anställda anser att FoUS skall prioriteras. Till sist är det kanske inte helt givet att alla chefer/ beslutsfattare är beredda att släppa en del av sitt ansvar och sin kontroll. I en verksamhet som FoUS som verkar med kunskapsutveckling i gränslandet mellan olika organisationer är frågan dock om det finns något alternativ.

Vill man förbättra förutsättningarna för gemensam kunskapsutveckling och fördjupad samverkan måste det, enligt utvärderarnas uppfattning, skapas strukturer där en större krets får möjlighet att "tänka tillsammans", d.v.s. en lateral samordning som stödjer ett lateralt tänkande och tvärfunktionella/interorganisatoriska nätverk.

4.1.2 Samtliga ägare är företrädare i FoUS verksamheter?

I samband med omorganiseringen och namnbytet 2009 beslutade styrgruppen att ställa upp styr- och måltal för hur fördelningen mellan de olika ägarna skulle avspeglade sig i FOUS aktiviteter (prestationer). De fyra styr- och måltalen är:

Figur 5. Styr- och måltal för FoUS verksamhet.

Område	Styrtalet	Måltal
FoU-projekt	Andel projektledare som har sin ursprungsanställning från kommun (K), primärvård (PV), SÄS (S) eller Högskolan i Borås (HB).	Andelen projektledare från var och en av de samverkande parterna ska vara minst 15 % över tid (senaste 3 åren).
Publikationer från FoUS	Andel förstaförfattare som har sin ursprungsanställning från K, PV, S samt HB.	Andelen förstaförfattare från var och en av de samverkande parterna ska vara minst 15 % över tid (senaste 3 åren).
Kompetensutvecklingsinsatser för personal	Andel personal från K, PV, S som deltar i kompetensutvecklingsinsatserna.	Andelen deltagare från PV+S ska inte underskrida 40 %. Andelen deltagare från K ska inte underskrida 40 %.
Målgrupper	Att FoUS utvecklar verksamhet/aktiviteter (FoU projekt/kompetens- utvecklingsinsatser) riktade för samtliga målgrupper.	Att minst 3 aktiviteter utvecklas gentemot varje målgrupp.

Styr- och måltalen följs upp årligen och redovisas till styrgruppen. Det kan konstateras att man i alla avseenden inte nått de ambitioner styr- och måltalen speglar. Redovisningen ur FoUS verksamhetsberättelse för 2009 -2011 kan illustrera detta faktum.

4.1.2.1 FoU-projekt

2009

Kommuner	VG-region	Högskolan i Borås	Annan
3 (33,5 %)	1 (11 %)	4 (44,5 %)	1 (11 %)

2010

Ägarkommun	Primärvård	SÄS	HB	VGR annan	Annan arbetsgivare ¹
3 (27,3 %)		2 (18,1 %)	3 (27,3 %)		3 (27,3 %)

2011

Ägarkommun	Primärvård	SÄS	HB	VGR annan	Annan arbetsgivare
4 (ca 31 %)		2 (ca 15 %)	4 (ca 31 %)		3 (23 %)

Tabell 2. Andelen projektledare från var och en av de samverkande parterna. I antal och procent.

4.1.2.2 Publikationer

2009

Kommuner	VG-region	Högskolan i Borås	Annan
2 (13, %)		10 (67 %)	3 (20 %)

2010

Ägarkommun	Primärvård	SÄS	HB	VGR annan	Annan arbetsgivare
3 (43 %)		3 (43 %)	1 (14 %)		

2011

Ägarkommun	Primärvård	SÄS	HB	VGR annan	Annan arbetsgivare
			1 (ca 17 %)	5 (ca 83 %)	

Tabell 3. Andelen förstaförfattare från var och en av de samverkande parterna. I antal och procent.

4.1.2.3 Kompetensutvecklingsinsatser – för personal

2009

Kommuner	VG-region	Högskolan i Borås	Annan
484 (86 %)	66 (12 %)	10 (2 %)	

2010

Ägarkommun	Primärvård	SÄS	HB	VGR annan	Annan arbetsgivare
364 (77 %)	24 (5 %)	40 (8,5 %)	31 (6,5 %)	13 (3 %)	

2011

Ägarkommun	Primärvård	SÄS	HB	VGR annan	Annan arbetsgivare
584 (71%)	5 (0,6 %)	21 (2,4 %)	40 (5 %)	76 (9 %)	100 (12 %)

Tabell 4. Andelen deltagare från respektive ägarpart. I antal och procent.

4.1.2.4 Målgrupper

2011

Behovsgrupp	Antal aktiviteter (FoU-projekt samt kompetensutveckling)
Fysiska funktionshinder	10 (23 %)
Äldre	18 (42 %)
Barn, unga och familjer i utsatta livssituationer	9 (21%)
Socioekonomiskt utsatta grupper, människor med beroendeproblematik och psykiska funktionshinder	6 (14 %)

Tabell 5. Verksamheter inriktade mot respektive behovsgrupp. I antal och procent.

Inom området FoU-projekt hade kommunerna 2011 fyra projektledare motsvarande ca 31 procent. Högskolan i Borås hade samma andel som kommunerna. Södra Älvsborgs sjukhus (SÄS) hade två projektledare motsvarande ca 15 procent, medan övriga arbetsgivare stod för ca 23 procent. Primärvården hade ingen projektledare. VG-regionen har uppnått målet om minst 15 procent. Detta faktum gäller även om man ser det över tid och måltalen anger att det skall gälla under en treårsperiod

Inom området publikationer fanns enligt verksamhetsberättelsen 2011 ingen vare sig från kommuner, primärvård eller SÄS representerade bland förstaförfattarna. Där återfinns en skribent från Högskolan i Borås och sex från det som betecknas övrig VG-region. Under 2010 hade dock kommuner och SÄS bägge en andel motsvarande 43 procent, så sett över

tid tycks man även här uppnå, eller ligga väldigt nära, målet. Primärvården finns dock inte heller här representerad.

Den största avvikelsen från styr- och måltalen finns inom området kompetensutvecklingsinsatser där kommunen har den totalt sett största andelen deltagare ca 71 procent, medan primärvårdens deltagande endast uppgick till 0,6 procent. Räknar man in SÄS och övriga deltagare från VG-regionen är den totala regionala andelen ca 12 procent. Detta förhållande tycks ha sett ungefär likadant ut över tid. Det finns i nuläget indikationer på att regionens närvaro i kompetensutveckling har ökat 2012 men detta går inte att mäta. Denna obalans påpekades redan i Lindgrens (2008) utvärdering.

Inom området mål/behovsgrupper redovisades 28 aktiviteter rörande de ”gamla” områdena, medan de ”nya” grupperna var föremål för 15 aktiviteter. Detta innebär att man med viss råge uppnår ambitionen att minst 30 procent av verksamheten skall handla om de ”nya” behovsgrupperna. Den andelen uppgår nämligen till 35 procent. Detta faktum kan ses som ett gott betyg på hur FoUS har hanterat övergången från Äldre Väst till FoUS.

Utvärderarna anser att det faktum att man uppnår tre av fyra styr- och måltal är ett bra resultat. Det mest anmärkningsvärda är primärvårdens låga och ibland obefintliga närvaro i FoUS aktiviteter.

4.1.2.5 Orsaker och åtgärder kring styr- och måltalens utfall

När det gäller kompetensutveckling finns som framgått ovan en stor obalans mellan kommunernas och VG-regionens engagemang. Inte minst påtagligt är detta när det gäller primärvårdens deltagare vars andel under 2011 understeg en procent. I intervjuerna framkommer framförallt fyra tänkbara orsaker till detta förhållande. Ur intervjuarens anteckningar:

Informationsspridning

Det är svårt för FoUS att sprida information om insatser till regionens verksamheter – lättare till kommunerna. FoUS fick under en relativt lång tidsperiod inte skicka direktinbjudningar till enskilda vårdcentraler. Detta förhållande är nu ändrat.

”Konkurrerande” verksamheter

Regionen bedriver omfattande egen forskning- och utveckling. Primärvården har en egen forskningsavdelning där bl.a tolv doktorander under 2011 disputerade. Man har en stor egen utvecklingsverksamhet med många utbildningar. Man kanske inte *”behöver mer utbildning”*.

Organisatoriska förändringar inom primärvården

De omfattande organisationsförändringar som genomförts under senare år försvårar primärvårdens deltagande – inte minst införandet av det fria vårdvalet. Man har helt enkelt varit mer upptagen av det ”inre” arbetet än utvecklingen av samverkan med andra huvudmän.

Vårdvalet har ytterligare komplicerat situationen – visserligen finns samverkan inskrivet i den kravbok som ligger till grund för upphandling men *”varje person som*

lämnar en vårdcentral utan att producera blir ett minus". Det uttrycktes från primärvårdsföreträdares sida åsikten att: "närsjukvård – kundval inte riktigt går ihop". Man skall ju "samverka och konkurrera samtidigt".

Utbudet mer intressant för kommunerna

Utbudet har i stort haft en dragning åt kommunhållet. Samtidigt handlar många insatser om "gränslandsfrågor", som borde kunna vara betydelsefulla även för VG-regionens hälso- och sjukvård.

Utfallet av styr- och måltalen har vid flera tillfällen diskuterats i FoUS styrgrupp och olika ansträngningar har gjorts från verksamhetens sida att göra utbudet mer "lockande" för regionen och ha en mer långsiktig planering. Inte minst gäller det att ha ämnen som man inom regionens hälso- sjukvård upplever som angelägna. Under innevarande år har det arrangerats en del aktiviteter där regionens närvaro varit påtagligt stor. När man t ex nyligen anordnade aktiviteter runt psykiatrirfrågor hade regionen ett stort deltagande. Detta talar för att om bara ämnet upplevs som tillräckligt angeläget kommer även regionen att delta. Möjligen kan detta vara ett tecken på ett ökat regionalt engagemang avseende FoUS kompetensutveckling.

4.1.2.6 Intervjuades reflektioner kring styr- och måltalen

Många av de intervjuade uttryckte skepticism och kritik mot de nu gällande styr- och måltalen. Kritiken handlade både om styr- och måltalens inriktning, men även om dess framskjutna position som måldokument. De kritiska synpunkterna fanns hos representanter från samtliga ägare. Inriktningen av styr- och måltalen ansågs av flera leda arbetet åt fel håll.

"Styr – måltalen uttrycker inte samverkan utan säger bara att vi får med våra egna medarbetare". (Medlem i FoUS styrgrupp)

Några ansåg att fokuseringen kring nuvarande styr- och måltal rentav kan bli en motsägelse i förhållande till de övergripande målen.

"Den här diskussionen kring rättvisa när det gäller deltagare och att "räkna pinnar" gör att man kan tappa fokus på verklig samverkan". (Medlem i FoUS styrgrupp)

Flera ansåg också att när man skall tolka styr- och måltalen kan det bli missvisande att bara räkna antalet deltagare. T ex kan ju en deltagare från regionen ha en position och ett ansvarsområde som omfattar hela Sjuhäradsområdet.

Från FoUS medarbetare fördes även fram de svårigheter man har att nå ut med information kring insatser till regionens verksamheter i jämförelse med kommunerna.

"Vi har inte ens fått gå ut med inbjudningar direkt till vårdcentralerna. Det finns många grindvakter". (Medarbetare FoUS).

4.1.2.7 Utvärderarens reflektioner kring styr- och måltalen

Bristen på korrelation mellan FoUS övergripande mål och styr- och måltalen har redan påtalats i avsnitt 4.1.1.1.

Det är inte rimligt att ha styr- och måltal som knappast i något avseende är relaterat till en verksamhets övergripande mål. Konsekvensen kan bli att både energi och diskussioner läggs på delvis ”fel” saker. FoUS målstyrning kan i detta avseende inte beskrivas som kongenial.

Det är av självklart intresse för FoUS ägare att ta del av uppföljning kring hur många och vilka medarbetare som deltar i FoU-aktiviteter. Detta bör vara en del av sedvanlig verksamhetsuppföljning, men bör inte rubriceras som styr- och måltal. Nuvarande förhållande kan få en kontraproduktiv effekt i förhållande till de övergripande målen. Det blir en diskussion om antalet deltagare från olika organisationer, mer än den nytta samverkan kan ha för gemensam kunskapsutveckling och för brukare/patienter/klienter.

När man nu har fastställt dessa styr- och måltal gäller de tills något annat beslutas. Det kan inte bara vara en fråga för FoUS medarbetare att engagera så många deltagare som möjligt från olika ägarhåll. Som framgått har man från verksamhetens sida inte ens fått gå ut med direktinbjudningar till t ex enskilda vårdcentraler. Regionföreträdare uttryckte även att man inom den egna organisationen bedrev sådan omfattande forskning/utveckling och kompetensutveckling att det kanske ”*inte finns plats för mer utbud*”. Detta är måhända ett riktigt konstaterande, men risken är uppenbar att man här riskerar att missa en av huvudpöngerna med FoUS , det vill säga ”att verka i gränslandet”.

4.1.3. Evidensbaserad praktik – kunskapsbaserad socialtjänst

I juni 2010 antog regeringen och Sveriges kommuner och landsting (SKL) en plattform för att utveckla evidensbaserad praktik i socialtjänsten samt i delar av landstingets hälso- och sjukvård och den kommunala hälso- och sjukvården. Arbetet ska konkretiseras genom årliga överenskommelser. I januari 2011 ingick parterna den första årliga överenskommelsen. Den omfattar äldrevård, barn- och ungdomsvård samt missbruks- och beroendevård. Regeringen och SKL lyfter genom överenskommelsen fram vikten av att socialtjänsten använder sig av relevant kunskap och informationsteknik.

Hur arbetet med evidensbaserad praktik skall bedrivas i Sjuhärad, har enligt många intervjuade, varit föremål för diskussioner mellan FoUS och Sjuhärads kommunalförbund. I nuläget är plattformsledare och utvecklingsledare med ansvar för detta område anställda av, och verkar inom ramen för, Sjuhärads Kommunalförbund. Det finns dock ett samarbete mellan FoUS och Sjuhärads kommunalförbund.

Åsikterna kring denna organisering tycks skilja mellan FoUS och Sjuhärads kommunalförbund. Från FoUS sida menar man att FoUS hade varit en naturlig hemvist för plattformsledaren. Inom verksamheten finns sedan lång tid erfarenhet och kompetens inom området. Det finns en oro att man bygger upp parallella organisationer och att begreppet evidens ”*urvattnas*”.

Från Kommunalförbundets sida hävdas att medlen för evidensbaserad praktik fördelades till Kommunalförbundet och att det inledningsvis mest var inriktad på kommunal verksamhet. Vidare hävdar man att den form av konkret implementering som ligger inom ramen för projektet inte helt stämmer med hur FoUS i dagsläget arbetar.

Enligt de intervjuade har diskussionerna om nuvarande organisering av evidensbaserad praktik mestadels förts mellan tjänstemän från kommunalförbundet och FoUS, d.v.s. den politiska ledningen har inte deltagit i samtalet kring hur stödfunktionerna runt Evidensbaserad praktik skall byggas upp.

Flera av de intervjuade styrgruppsmedlemmarna ansåg att FoUS borde ha en större roll och ansvar i denna fråga. Det fanns en relativt utbredd uppfattning att det i diskussionerna mellan FoUS och kommunalförbundet uppstått vissa låsningar mellan ansvariga tjänstemän.

Statskontoret publicerade under 2011 en första delrapport: "Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten - Uppföljning av överenskommelsen mellan regeringen och SKL" (Delrapport 1 2011:30).

Statskontorets uppföljning visar att utvecklingsarbetet förutsätter att det finns fungerande mötesplatser mellan kommuner och landsting. Det krävs även att beslutsvägarna formaliseras. Ett grundläggande villkor för att satsningen ska lyckas är att system etableras för att föra ut kunskaperna till verksamheterna.

Statskontoret lyfter bl.a fram de vaga principerna för de regionala stödstrukturerna som ett exempel på den otydlighet som delvis präglar överenskommelsen. Även om dessa strukturer måste bygga på förutsättningarna inom respektive län är det enligt Statskontorets mening inget som hindrar att vissa riktlinjer för dessa strukturer ändå anges. Det kan till exempel handla om att vissa aktörer med nödvändighet bör ingå i strukturerna och att ansvarsfördelningen mellan dessa bör vara tydlig och i vissa delar formaliserad. Statskontoret förslår bl.a. att regeringen inför nästa års överenskommelse överväger att:

- Förse överenskommelsen med en tydligare struktur, delmål och tydlig ansvarsfördelning mellan aktörerna.
- Tillsammans med SKL förtydliga mandat och uppdrag för de partsgemensamma överenskommelserna.

Det ligger utanför denna utvärderings uppdrag och ram att närmre diskutera arbetet med att implementera evidensbaserad praktik. I en utvärdering kring FoUS förtjänar dock frågan att lyftas på ett allmänt plan.

Arbetet med kunskapsutveckling och utvecklandet av evidensbaserad praktik är en av FoUS huvuduppgifter och det hade, enligt utvärderarnas uppfattning, varit ett rimligt ställningstagande att åtminstone en del av ansvaret inrymts inom ramen för FoUS verksamhet. Detta blir inte minst väsentligt med tanke på Statskontorets påpekande att utvecklingsarbetet förutsätter att det finns fungerande mötesplatser mellan kommuner och landsting. FoUS är just en sådan mötesplats.

Vidare framhåller Statskontoret det nödvändiga i att beslutsvägarna formaliseras. Detta kan kontrasteras mot att diskussionerna kring evidensbaserad praktik i Sjuhärad huvudsakligen tycks ha förts tjänstemän emellan. I den mån ansvariga på den nivån inte förmår uppnå enighet, bör frågan, enligt utvärderarnas mening, hänföras till den politiska nivån. Det är på sikt skadligt för både FoUS och Kommunalförbundets legitimitet om det av omvärlden uppfattas som att viktiga beslut delvis fattas på icke rationella grunder.

I verksamhet som finansieras av det allmänna är det extra viktigt med en god hushållning av medborgarnas insatta skattemedel. Det kan ifrågasättas om nuvarande organisering, med delvis parallella organisationer runt Evidensbaserad praktik, är ett optimalt resursut-

nyttjande. I detta påpekande ligger ingen värdering av kvaliteten i det arbete som bedrivs.

Enligt utvärderarna bör ansvariga snarast initiera en diskussion huruvida FoUS kan få en annan, mer framträdande roll i arbetet med evidensbaserad praktik. Både FoUS styrgrupp och ansvariga politiska ledningsorgan bör vara delaktiga i denna diskussion.

4.2 Processer

I detta avsnitt behandlar vi några processaspekter av FoUS verksamhet. Vi undersöker då om FoUS aktiviteter kan anses genomföras i samverkan i enlighet med verksamhetsmålen. Vi diskuterar också om projekten genomförs med vetenskapliga metoder. En tredje aspekt är hur informationen från FoUS når ut. En fjärde aspekt är om FoUS aktiviteter kan anses innebära ett stöd i verksamhetsutvecklingen hos ägarna.

4.2.1 FoUS aktiviteter genomförs i samverkan?

Enligt verksamhetsberättelsen för 2011 drev FoUS 25 olika projekt, varav 16 innefattade samverkan mellan Socialtjänst och Hälso- och sjukvård. Tre av projekten befann sig utslutande inom Socialtjänstens område och fem inom Hälso- och sjukvården.

Samverkan var ännu tydligare när det gällde kompetensutvecklingsinsatserna samma år. Av de 16 ”rena” kompetensutvecklingstillfällena (FoU-café, workshop, utvärderingsverkstad, seminarier, temadagar och konsultationstillfällen) genomfördes samtliga i samverkan mellan Socialtjänst och Hälso- och sjukvård. Av de sex kompetensutvecklingsinsatser som genomfördes inom ramen för olika FoU-projekt skedde fyra i samverkan, medan en insats, LÄR-UT, enbart riktade sig till Hälso- och sjukvården och en annan, Social dokumentation, enbart vände sig till Socialtjänsten.

Det finns visserligen en övervikt av ”kommunal hälso- och sjukvård” i projekten, men sammantaget anser utvärderarna att FoUS lever upp till verksamhetsmålet att ”Stärka och utveckla samverkansformer mellan verksamheter”. Många av projekten och kompetensutvecklingsinsatserna befinner sig alltså i det ”gränsland” mellan kommuner och region som måldokumentet talar om.

4.2.1.1 Konkret FoU-samverkan – tre exempel

Det finns flera goda exempel på projekt som både har en uttalad samverkansprofil och ett uttalat brukarperspektiv. Exempel på sådana projekt är *Samordnad vård- och omsorgsplanering*, *LÄR-UT* och *Parenting Young Children*. Vi vill betona att dessa inte är de enda projekt som vi anser vara goda exempel, men vi har varit tvungna att göra ett urval.

Samordnad vård- och omsorgsplanering

Utvärderarna har intervjuat projektledaren och en biståndshandläggare som varit med i detta projekt. Detta projekt innehåller såväl samverkan mellan VG-regionen och några

kommuner, som samverkan inom respektive ägarpart. Även brukarperspektivet är tydligt i projektet och dessa har varit direkt delaktiga i genomförandet.

Projektledaren var vid projektets start anställd på Institutionen för vårdvetenskap på Högskolan i Borås och hade tidigare skrivit en avhandling om vårdplanering. Efter disputationen blev hon tillfrågad av FoUS verksamhetschef om hon inte ville driva ett projekt genom FoUS eftersom hennes avhandlingsämne passade väl in i FoUS profil. Hon tackade ja och fick uppdraget att skriva en plan för projektet och identifiera möjliga frågeställningar.

En medarbetare på FoUS knöts till projektet och det är hon som har genomfört mycket av forskningen. Medarbetaren blev under arbetets gång antagen som doktorand och hennes avhandling handlar om samverkansfrågor genom hela vårdkedjan och där kommer den samordnade vård- och omsorgsplaneringen in. Avhandlingen finansierades från början av FoUS genom projektet, men senare har man också fått medel från VG-regionen. Planeringen är att två av artiklarna i avhandlingen skall baseras på vårdplaneringsprojektet.

I Sjuhärad arbetade man med team på olika sätt, hemma hos brukarna och på avdelningarna. Det hade också startat en vårdplaneringsenhet på SÄS. Projektet har haft vissa likheter med "aktionsforskning" och man använde sig bl.a. av intervjuer och reflektionsgrupper som metod. Reflektionsgrupperna liknade handledning med det dubbla syftet att utveckla verksamheten och samtidigt ge ett empiriskt material för projektet. När det gäller den vetenskapliga nivån på FoU-projektet säger projektledaren att det inte bör vara någon skillnad på ett sådant projekt i förhållande till forskning i övrigt, speciellt inte som materialet kommer att användas i avhandlingen. Nu är projektet formellt avslutat, men projektledaren och hennes doktorand skriver fortfarande ihop och har planer på ytterligare artiklar.

Projektledaren berättar vidare att hon hållit formella kurser om vårdplanering på Högskolan i Borås och hon har också blivit inbjuden att presentera projektet i olika sammanhang. Man har också presenterat projektet för FoUS styrgrupp och hållit seminarier om resultaten. Projektledaren skrev också två bokkapitel under tiden hon var verksam på FoUS och dessa används idag på sjuksköterskeutbildningen.

För projektledaren personligen har projektet dels betytt en möjlighet att forska, dels en möjlighet att få vara ute i olika verksamheter och skapa kontakter med personer på nyckelpositioner. Genom projektet har hon också kunnat etablera kontakter med andra vårdplaneringsforskare i Sverige.

I Herrljunga, den kommun biståndshandläggaren är verksam i, hade man sedan lång tid utvecklat en annorlunda form för vårdplanering än den traditionella. Under projektets gång blev det tydligt att hon aldrig skulle kunna tänka sig att gå tillbaka till traditionell vårdplanering. Man har under resans gång utvecklat tydliga team och också fått ett bättre samarbete med sjukhuset. Många av de brukare som var "föremål" för forskningen tyckte det var roligt att vara med. Ett antal kommuner har varit på studiebesök i Herrljunga kring denna metodik. Biståndshandläggaren tyckte det var roligt att vara med och utveckla detta arbete, men säger också att det krävs väldigt mycket arbete och engagemang. Hon uttryckte det som att "*det känns bra att andra intresserar sig för det vi gör – att man får credit*".

LÄR-UT

Projektet har pågått sedan 2006 och är ett samarbete mellan Borås Stad, Primärvården i Södra Älvsborg, Borås – Bollebygd och FoU Sjuhärad. Projektet håller på detta år ut. Syftet var att ta fram ett symptomskattningsverktyg och ett kompetensutvecklingskoncept med fyra halvdagar för sjuksköterskor. Totalt 299 personer har deltagit i dessa halvdagar, varav 220 från Borås stad. Nu finns idéer om att såväl utbildningarna som stödet för användandet av skattningsverktyget skall användas i hela södra Älvsborg, 10 kommuner.

Projektgruppen har bestått av två läkare, en apotekare och en sjuksköterska. Ytterligare två sjuksköterskor i Borås har varit med som bollplank. Projektledaren, som är distriktssköterska, berättar att hon fick en fråga från REKO i kommunerna som behövde en projektledare. Detta var hennes första FoU-projekt och från början var det snarare ämnet, läkemedelsfrågor, än forskningen som lockade. Projektet hade från början medel från läkemedelskommittén i Södra Älvsborg och från FoUS. Senare fick man också del av regeringens stimulansmedel till läkemedelsbehandling. Dessa medel har använts såväl för själva projektet som för utvärderingen av detsamma.

Projektledaren säger att hon har fått ut "otroligt mycket och utvecklats otroligt mycket". Hon menar att hon fått andra perspektiv och ett nätverk, både på FoUS och genom deras seminarier och FoU-caféer. Hon tror att just det faktum att hon satt i FoUS lokaler gjorde att rapporten blev mer vetenskaplig, bland annat genom det stöd hon fick av den vetenskapliga ledaren för projektet och av samordnaren. "Just att man har fått ett metodstöd, hur du skriver en rapport, får gå ifrån vardagslivet och fått möjlighet att fokusera och reflektera och får också tillgång till biblioteket och databaser etc". Just nu håller hon på med sin magisteruppsats men har blivit inspirerad att gå vidare med forskning, säger hon. Man har ännu inte diskuterat någon vetenskaplig artikel, men det kanske kommer i framtiden.

Projektledaren har presenterat rapporten på distriktssköterskeutbildningen tre år i rad, samt i grundutbildningen för sjuksköterskor och i en fristående kurs om 7,5 hp i "Äldre och läkemedel". Hon har också varit inbjuden till Göteborgs universitet och talat om LÄR-UT på deras distriktssköterskeutbildning. Därutöver har projektet presenterats på FoU-konferenser och på en kvalitetsmessa i Malmö.

Projektledaren menar att en framgångsfaktor är att projektet har varit förankrat i sjuksköterskornas vardag och rutiner. "Det skall vara lätt", säger hon.

Parenting Young Children (PYC)

På FoUS leds projektet av den biträdande projektledaren som arbetar 50% med PYC och 50% som samordnare på FoUS. Hon antogs också efter en tid som doktorand. Projektet finansieras med medel från Allmänna Arvsfonden. Den biträdande projektledaren har en bakgrund som socionom och är utlånad från SÄS. PYC är ett arbetsmaterial, framtaget i Australien, som en metod för professionella att hjälpa familjer med barn till svagbegåvade, ibland utvecklingsstörda, föräldrar. Projektet startade 2010 med att man översatte det australiensiska materialet till svenska och gav en träningskurs i materialet för yrkesverksamma i ett fåtal kommuner. Därefter arbetade man vidare med att kontextualisera programmet till svenska förhållanden. Materialet används i

hela Sverige och projektledaren på FoUS samordnar fem nätverk som är knutna till olika FoU-enheter. Nätverken träffas en gång per månad. Till projektet är knuten en referensgrupp med professionella som har specialkunskaper i ämnet. Det handlar om brukargrupper och chefer inom socialtjänsten.

Den biträdande projektledaren beskriver PYC som *"ett klassiskt FoU-projekt"*. Materialet bygger på social inlärningsteori och man arbetar med föräldrar en – till en. Bland annat används rollspel och man visar också aktivt föräldrar hur de kan hantera olika situationer. Ibland tar man bilder under träffarna med föräldrarna, som man sedan direkt tittar på tillsammans med dessa (man använder mobilkameran eller video för att spela in). De yrkesverksamma träffar föräldrarna ca en gång per vecka i tvåtimmarspass och därefter stämmer de av enligt ett protokoll, som samlas in av den biträdande projektledaren och de andra nätverkssamordnarna.

Projektet har alltså stort fokus på kompetensutveckling, men till denna knöt man andra året en utvärdering, som också skall bli den biträdande projektledarens avhandling. Avhandlingen har samma frågeställning som den som ligger till grund för utvärderingen. I utvärderingen ingår intervjuer med föräldrar och yrkesverksamma och analysen av det materialet pågår och skall så småningom bli en artikel. Man har också hållit en fokusgrupp (vars resultat skall bli en artikel ihop med kollegor i Uppsala). Hösten 2012 fick projektet medel från FAS vilket gör att den biträdande projektledaren numera kan arbeta 50% med avhandlingen. Tillsammans med sin handledare på Nordiska hälsohögskolan) skriver hon nu på två artiklar. Tanken är att utvärderingsmaterialet skall resultera i fler vetenskapliga, såväl som populärvetenskapliga, publikationer.

En utveckling av vård- och omsorgsplaneringsmöten, läkemedelshantering och föräldrastöd kan ha positiva effekter på många olika nivåer såväl ekonomiska och organisatoriska som mänskliga. Kanske är projekten ovan därför konkreta exempel på det verkliga gränslandet mellan hälso- och sjukvård och kommun.

Några framgångsfaktorer som kan ha bidragit till att dessa projekt, sett utifrån FoUS verksamhetsmål, kan beskrivas som lyckade är:

- Det ämne projektet behandlar har stor betydelse för såväl högskolan som region, kommuner och brukare/patienter.
- Det har utarbetats en konkret arbetsmodell, alternativt det fanns redan en färdigutarbetad arbetsform/modell att studera.
- Projekten innebär både verksamhetsutveckling, kompetensutveckling för olika personalgrupper och en utvärdering av dessa utvecklingsområden.
- Det fanns ett engagemang hos de inblandade och ibland även tidigare erfarenhet av FoUS hos medarbetare.

Utvärderarna kan konstatera att den verksamhet som utförts- och utförs av FoUS på flera sätt bidrar till måluppfyllelse. Det finns ett antal projekt, som likhet med de ovan beskrivna, är "goda exempel". Vid en yttlig genomgång av dessa projekt har utvärderarna funnit liknande framgångsfaktorer som de ovannämnda.

4.2.2 FoU-projekten genomförs med vetenskapliga metoder?

Som beskrivits i avsnitt 2 om FoUS organisation så har man skapat en funktion, de vetenskapliga ledarna, som på olika sätt skall garantera att FoU-projekten bedrivs med vetenskapliga metoder. Vad som ingår i denna funktion och vilket ansvar de har är dock inte alltid klart för dem som innehar den. Ur intervjuarens anteckningar:

Det är en lite oklar roll. Jag håller i vissa grejer och har planer om projektidéer. Nya projektidéer kommer annars ofta utifrån verksamhetskontakter. Ibland hör uppdragsgivare av sig, t.ex. när de skall skriva en ansökan eller göra en utvärdering och vill ha guidning. Men idéer kan även komma från mig utifrån min egen bakgrund, om de passar med FoUS verksamhet. Men det är oklart vilken roll jag har när det gäller ansvaret för vetenskaplig kvalitet etc. för projekten. Det finns projekt inom mitt behovsområde som jag inte är inblandad i och det gäller inte enbart projekt med disputerade projektledare.

Det är ganska oklart och svårt att få ett grepp om vad man skall göra och vad man är ansvarig för. Det är ganska få möten för de vetenskapliga ledarna och de innehåller mest information. Vi sitter inte i ledningsgruppen, så som samordnarna gör och det är de som driver projekten.

En uppgift som de vetenskapliga ledarna gärna tar på sig är att ge metodstöd och i viss mån handledning åt de projekt som så önskar. De representerar också discipliner med lite olika traditioner när det gäller vetenskapliga metoder: statistiska metoder, experimentella metoder och metoder för att arbeta med kvalitativa data, såsom intervjuer. Under 2010-2011 beslutade FoUS att tilldela FoU-stöd till sju stycken utvecklingsprojekt. Här har de vetenskapliga ledarna dels haft en roll i att vara med vid urvalet av projekt, dels genom att fungera som handledare i vissa av projekten.

Inte bara de vetenskapliga ledarna utan även medarbetarna på FoUS har olika disciplinära bakgrunder vilket gör att de kan ha lite olika syn på vad som utmärker hög vetenskaplig kvalitet och vilka kanaler som främst skall användas för att sprida resultaten från olika projekt. Enligt två av de tre vetenskapliga ledarna pågår det inte någon diskussion om hur man skall föra ut resultaten, utan det blir upp till varje projekt att bestämma om man vill skriva rapporter eller artiklar, och om man vill och har förutsättningar för att presentera sina resultat på konferenser. De anser dock att man helst skall satsa på artiklar och att det är viktigt att man skriver artikeln före en eventuell rapport för att materialet inte skall bli "förstört". Här hamnar man ibland lite på tvärs mot dem på FoUS, som anser att rapporter är det som skall prioriteras, eftersom rapporter vänder sig mera direkt till de verksamheter som berörs av projekten.

FoUS genomför också kompetensutvecklingsinsatser i syfte att höja den vetenskapliga kvaliteten på utvecklingsprojekt som pågår i ägarnas verksamheter. Sedan 2003 har FoUS (och tidigare ÄldreVäst) haft utvärderingsverkstäder, där ägarparternas medarbetare kan få hjälp i form av miniföreläsningar, metodstöd och handledning utan kostnad om de skall genomföra ett utvecklingsarbete på sin arbetsplats. Även deltagare från brukarorganisationerna har funnits med någon gång.

Genom verkstäderna skapas också nätverk, så att deltagarna kan hålla kontakten även efter att de avslutat sitt projekt. Hittills har 64 personer deltagit i verkstäderna och 50 av dessa har fullföljt sitt utvecklingsarbete. Utvärderingsverkstäder finns på flera FoU-enheter och sker i samverkan mellan dessa och högskolor eller universitet.

Högskolan i Borås ingår t.ex. i ett nätverk med Mälardalens högskola, Göteborgs universitet och Karlstad universitet.

Även om inte någon av våra intervjupersoner direkt har sagt så, så menar vi att FoUS lokal-mässiga placering på Högskolan i Borås också bidrar till att förstärka betoningen på att aktiviteterna skall bedrivas utifrån ett vetenskapligt förhållningssätt.

4.2.3 Information från FoUS når ut och kommunikationen med intressenter fungerar?

Vi har tittat på hur FoUS information sprids ur två synvinklar. Dels har vi undersökt hur FoUS själva sprider information om sin verksamhet. Dels har vi undersökt i vilken mån ägarna sprider information om FoUS verksamhet.

4.2.3.1 FoUS informationsspridning

FoUS antog 2010 en kommunikationsstrategi. Dokumentet är ambitiöst och anger som övergripande syfte att kommunikationen från FoUS ska bidra till att:

- öka kännedomen om och förtroendet för FoUS hos våra målgrupper,
- underlätta FoUS arbete för kunskapsutveckling och kunskapsspridning,
- stärka FoUS profil/styrkeområden,
- stärka FoUS ställning gentemot andra FoU-miljöer,
- påvisa värdet av FoU-verksamhet i samverkan mellan högskola – region – kommun, för FoUS behovsgrupper samt värdet av ett verksamhetsnära perspektiv.

Vidare anger planen ett antal grundläggande principer: ”Vår kommunikation skall hålla hög kvalitet. Värderingar som styr kommunikationen är att den skall:

- vara korrekt, begriplig, trovärdig, intresseväckande och övertygande,
- bygga på öppenhet,
- bara lättillgänglig för mottagaren och i görligaste mån ske på mottagarens villkor,
- visa respekt för mottagaren,
- kommunikationen skall vidare:
  - ske vid rätt tidpunkt,
  - vara snabbt och flexibelt tillgänglig för mottagarna,
  - gå till rätt mottagare,
  - ske via rätt kanaler,
  - ha rätt avsändare, samt
  - utformas på ett professionellt och tilltalande sätt.

Kommunikationen skall vidare vara känd av och tillgänglig för alla berörda inom FoU Sjuhärad Valfärd; detta för att underlätta för enskild medarbetare att svara på frågor, som rör verksamheten.” (Kommunikationsstrategi för FoU Sjuhärad Valfärd, 2010, s. 5-6)

Det kan konstateras att FoUS hemsida är informativ och ger en tämligen bra bild av både de verksamheter som pågår och vad som har förevarit. Vidare finns där länkar både till ägarna och annan information av intresse. Enligt ansvarig har det inte under 2010-2011 gått att få fram statistik över hur många som använder sig av denna hemsida.

Nyhetsbrevet från FoUS innehåller även det fortlöpande relevant information kring FoUS verksamhet. Under 2011 skickades det i tryckt format ut till 1200 prenumeranter och 700 e-prenumeranter. Sammanlagt distribuerades alltså 1900 nyhetsbrev. Antalet mottagare av nyhetsbrevet tycks vara ungefär detsamma de senaste åren.

FoUS anordnar årligen en rad seminarier och presentationer inom Sjuhärad. Dessutom presenteras olika FoU-projekt och kompetensutvecklingsinsatser i form av seminarier eller posterpresentationer på nationella och internationella konferenser. Enligt de intervjuade, som deltar i de två brukarråden diskuteras där kontinuerligt hur presentationsmaterial och inbjudningar skall göras tillgängligt för olika brukargrupper.

Utifrån ovanstående förefaller informationen från FoUS fungera på ett tillfredställande vis. Det går dock att problematisera denna fråga. Det faktum att FoUS skickar ut nyhetsbrev säger inget om hur många som faktiskt läser dem. Hemsidans höga kvalitet är svår att värdera ur informationssynpunkt när det inte går att få fram information kring hur många som använder sig av den. Detta innebär att även om avsändaren, i detta fall FoUS, gör sitt bästa för att sprida information är det svårt att veta värdet när det inte går att få någon klar bild av hur mottagarna hanterar det hela. Detta kan sägas vara ett problem när det gäller all informations-spridning, men är av avgörande betydelse för effekterna av informationen.

FoUS uppgav vidare att det generellt är lättare att distribuera och få ut information till kommunerna än till VG-regionen. Under en relativt lång period hade FoUS inte tillåtelse att gå ut med direktinformation, inbjudningar etc. till primärvårdens olika enheter. Några av de intervjuade från ägarhåll ansåg dessutom att FoUS kunde göra mer när det gäller spridningen av aktuell forskning och kunskap generellt. Från FoUS sida menade man sig i relativt stor utsträckning göra detta, men kanske mer informellt. Man blir ofta kontaktad av olika personer från verksamheterna, som man sedan ger information eller slussar till rätt instans.

Sedan FoUS fastställde sin kommunikationsstrategi har mycket hänt i omvärlden, inte minst inom sociala medier som Facebook och Twitter. Dessa kanaler använder sig FoUS inte av. Det krävs en gemensam diskussion mellan FoUS och ägarna kring informationsspridning utifrån ovanstående frågor. Ännu mer angeläget är denna diskussion mot bakgrund av de brister kring information som utvärderingen kan påvisa när det gäller ägarnas roll och ansvarstagande för informationsspridning.

Flera intervjuade med sin grundanställning hos någon av ägarna uppgav att de innan de blev involverade i olika projekt knappt visste något alls om FoUS. I det nedanstående ges en fingervisning om vilket potentiellt förbättringsområde det finns avseende ägarnas egen informationsspridning kring FoUS.

Utvärderarna anser att FoUS, med de begränsade resurser verksamheten har till sitt förfogande, gör mycket för att på olika sätt leva upp till den antagna strategin.
--

4.2.3.2 FoUS synlighet på ägarnas hemsidor

Det räcker dock inte att FoUS förmedlar information, om inte även ägarna har tydliga strukturer för sin informationsspridning kring FoUS verksamheter och aktiviteter.

I slutet på oktober 2012 gjordes en uppföljande undersökning av den sökning som Lindgren (2008) gjorde 2007 och som handlade om hur väl FoU Sjuhärad Vålfärd syntes på ägarnas och samarbetspartnerns webbsidor. Nu liksom då var syftet att undersöka om FoU Sjuhärad Vålfärds publikationer och aktiviteter behandlar problem, som är så relevanta för ägarna och samarbetsorganisationerna, att de informeras om på deras webbsidor. Sökningen genomfördes genom att namnet ”FoU Sjuhärad Vålfärd” söktes i sökfunktionen på webbsidorna till de ägare och samarbetspartners som vid sökning var omnämnda på FoU Sjuhärad Vålfärds hemsida.

Ägare	2007	2012	Kommentar
Högskolan i Borås	533	500	Varav mycket går till FoUS egna sidor.
Borås stad	35	19	Något om projekt, samarbeten.
Bollebygds kommun	0	8	Bl.a. inbjudningar till temadagar och länk.
Herrljunga kommun	4	6	Bl.a. länk.
Marks kommun	0	13	Bl.a. i protokoll, projektet Formkontroll, länk.
Svenljunga kommun	2	0	Ingen bra sökfunktion.
Tranemo kommun	0	17	Ingen bra sökfunktion.
Ulricehamns kommun	3	5	Kommunprotokoll.
Vårgårda kommun	*	7	
Västra Götalandsregionen	23	31	Inbjudningar, info etc.

Tabell 6. Synlighet på ägarnas webbsidor. * fanns inte med i Lindgren (2008)

Jämfört med föregående externa utvärdering (Lindgren 2008) har synligheten ökat något på ägarnas webbsidor, men är ändå inte särskilt stor. Det finns dock möjliga felkällor i materialet som beror på att sökfunktionerna verkar vara opålitliga. Liksom i den tidigare utvärderingen utgörs informationen främst av innehåll i kommunprotokoll och av inbjudningar till konferenser, temadagar etc. I några fall finns även information om enskilda projekt nämnt. Endast hos tre kommuner gick det att hitta länkar till FoUS.

Samarbetspartners	2007	2012	Kommentar
FoU Valfärd	*	46	Mycket om projekten.
FoU-enheten för primärvård och tandvård i Södra Älvsborg	*	3	Projekten.
FoU-enheten vid Södra Älvsborgs sjukhus	*	3	Info.
<i>Frivillig och intresseorganisationer</i>			
Afasiföreningen i Borås	0	0	
Borås dövas pensionärsorganisation	0	0	Svår hemsida att söka i.
FAS föreningen Aktiva Seniorer	0	0	Sökningen gäller Boråsavdelningen.
FUB Alingsås – Vårgårda – Herrljunga	0	0	
Handikapprådet i Bollebygd	0	8	
Hjärt- och lungsjukas förening, Borås	0	0	
HSO Handikappades samarbetsorgan	*	0	Är ingen samarbetspartner.
NHR i Alingsås resp MarkNorrby PRO	0	10	Gäller NHR i Alingsås. MarkNorrby PRO hade ingen hemsida.
PRO Södra Älvsborg	0	0	
RSMH – Tryggheten i Borås	0	0	
Röda Korset, Viskafors	0	0	(Samma hemsida som Borås)
SPF Sveriges Pensionärsförbund	*	0	
SPF Södra Älvsborgsdistriktet	0	0	Svår hemsida att söka i.
SPRF Sveriges Pensionärs Riksförbund, avd 83 Borås	1	0	
SRF Synskadades Riksförbund i Borås	*	0	Svår hemsida att söka i.
Strokeföreningen i Borås	0	0	Svår hemsida att söka i.

Institut			
Vårdalinstitutet	*	0	
Kompetenscentrum			
Nationellt kompetenscentrum Anhöriga	*	44	
Svenskt Demenscentrum	*	78	
Samverkansorgan			
Sjuhärads kommunalförbund	*	1	Svår hemsida att söka i.
ReKo Sjuhärad	*	13	
Närvårdssamverkan Södra Älvsborg	*	10	
Handikappforskning i Väst	*	0	
Statliga verksamheter			
Länsstyrelsen Västra Götaland	*	4	
Socialstyrelsen	*	1	
Studieförbund			
ABF	*	0	
Folkuniversitetet	*	0	
Studieförbundet Vuxenskolan	*	0	

Tabell 7. Synlighet på samarbetspartners och frivilligorganisationers webbsidor.
* fanns inte med i Lindgren (2008).

Jämfört med Lindgrens (2008) undersökning från 2007 har det inte hänt särskilt mycket när det gäller synligheten på frivillig- och intresseorganisationernas webbplatser. Man får dock även här vara försiktig i sina uttalanden eftersom flera hemsidor har mycket dåliga eller inga sökfunktioner alls. Handikapprådet i Bollebygd och NHR i Alingsås utgör undantag och har börjat informera om FoU Sjuhärad Valfärd verksamhet. De mest aktiva i att informera om FoU Sjuhärad Valfärd är de två kompetenscentrumen Nationellt kompetenscentrum Anhöriga och Svenskt Demenscentrum. Även Närvårdssamverkan Södra Älvsborg och Länsstyrelsen i Västra Götaland har ett antal träffar. Utöver dessa publicerar FoU Sjuhärad Valfärd sina projekt på hemsidan www.fou.nu pågående och avslutade FoU-projekt.

Utifrån ovanstående sammanställning kan det konstateras att ägarna tycks sakna en sammanhållen strategi för information kring FoUS. Det är i sig inte något märkligt förhållande.

VG-regionen är en mycket stor och mångfacetterad organisation och varje kommun har olika strukturer på sina respektive hemsidor. Inte desto mindre förefaller det angeläget att man kommer fram till någon slags ”minsta gemensamma nämnare” kring information, t ex att varje ägare på sina hemsidor har en tydlig länk till FoUS. Ägarna bör även så långt möjligt underlätta för FoUS att nå ut med information och inbjudningar till respektive verksamhet. När det gäller kommunerna borde även Sjuhärads kommunalförbund göra FoUS mer synligt på sin hemsida. Detta inte minst med tanke på det arbete kring evidensbaserad praktik, som i nuläget hanteras genom kommunalförbundet.

Sammanfattningsvis anser utvärderarna att utvärderingen ger vid handen följande möjliga förbättringsområden kring information/kommunikation:

- Bättre uppföljning/kunskap kring vilka som faktiskt tar del av det material t.ex. nyhetsbrev FoUS sänder ut och hur många som använder sig av FoUS hemsida (antal träffar).
- Ökad användning av sociala medier som Facebook och Twitter för information och interaktivitet.
- En tydlig samordnad informationsstrategi bland ägarna med någon form av minsta gemensamma nämnare, t.ex. tydliga länkar till FoUS på respektive ägares hemsida.

4.2.4. FoUS aktiviteter innebär ett stöd i verksamhetsutvecklingen hos ägarna?

Detta avsnitt behandlar formerna för- och eventuell problematik avseende hur den kunskap som utvecklas genom FoUS tas tillvara och implementeras i ägarnas olika verksamheter. I FoUS verksamhetsidé framgår bl.a. att verksamheten:

- utifrån ett medborgar- och verksamhetsperspektiv ska vara ett kompetenscentrum för forskning och utveckling inom välfärdsområdet med fokus på samverkan mellan hälso-, sjukvård och socialtjänst.
- ska utgöra ett stöd för huvudmännen i deras uppdrag att säkerställa en god vård- och omsorgskvalitet gentemot medborgarna. (Beredning av förslag till och kriterier för projekt vid FoU Sjuhärad Välfärd, 2011, s 1.)

Med hänvisning till verksamhetsidén står det klart att FoUS grundläggande huvuduppgift är kunskapsutveckling – inte verksamhetsutveckling. Samtidigt skall FoUS vara ett stöd för huvudmännen när det gäller kvaliteten i deras verksamheter. Det är mot bakgrund av verksamhetsidén en relevant fråga på vilket sätt den kunskap som produceras genom FoUS tas om hand av ägarna och hur kunskapsutvecklingen bidrar till verksamhetsutveckling. Det finns flera goda exempel på hur FoU-projekt faktiskt lett till verksamhetsutveckling. Samtidigt finns det andra exempel där implementeringen inte varit optimal, dvs. att kunskapen inte fått en sådan spridning att den bidragit till verksamhetsutveckling utanför en mindre krets. Påtagligt många av de intervjuade beskrev särskilda svårigheter när det gäller att få med primärvården i en gemensam verksamhetsutveckling baserad på FoUS-projekt. Av intervjuerna framgick att många såg implementeringen som ett förbättringsområde

”Hur sprider man det hela – det är svårt, det finns olika tradition i olika kommuner.”

”Ett problem är att andra saker står högre på dagordningen hos ägarna. Jag skulle önska ett högre grad av engagemang.”

”Jag har tagit upp i styrgruppen att när man genomför ett projekt borde det även kunna mynna ut i konkreta rekommendationer.”

”Praktisk verkstad – ofta en svaghet men det finns ju även många goda exempel.”

”Implementering – jag är inte säker på att vi är där ännu. Vilka kommer på våra aktiviteter? Väldigt ofta samma personer. Ett problem hur vidgar man kretsen från de ”redan frälsta”.

Trots att flera intervjuade hade åsikter liknande de ovanstående gavs det även många goda exempel på att FoUS projekt och aktiviteter bidragit till verksamhetsutveckling. Utrymmet här räcker inte för att nämna alla dessa projekt men några exempel är ”Social Dokumentation (äldre) och ”Samordnad vård- och omsorgsplanering”.

Det tidigare nämnda projektet *Parenting young children* (PYC) är ytterligare exempel på ett projekt som tycks få en relativt hög verkningsgrad avseende verksamhetsutveckling. Intervjuade från VG-regionen framhöll PYC som ett gott exempel och skälen till detta ansågs bl. a vara att det fanns ett behov av ett samarbete kring föräldrastödsgrupper. Vidare genomfördes en bred behovsinventering med deltagare med ”*hög dignitet*” (överläkare från barnhälsovården). Dessutom finns en koordinator anställd.

Från FoUS sida verifieras denna bild. Man har redan initialt varit noga med att implementera projektet och att ha med rätt personer med rätt mandat. Bl. a krävdes beslut på socialchefs nivå.

Några faktorer som, i mer eller mindre utsträckning kännetecknar de projekt som kan sägas vara ”lyckade” när det gäller implementering, är att:

- Projektet belyser en fråga där det finns ett uttalat behov av utveckling- och samverkan.
- Det handlar inte sällan om en relativt ”praktisk” modell.
- Det läggs initialt ned mycket arbete på behovsinventering- och implementering.
- Man har haft med befattningshavare med legitimitet och mandat i sina respektive organisationer.
- Det finns en plan för spridning/implementering.

Det har tidigare konstaterats att den strategiska styrningen från styrgruppen är ett förbättringsområde. I den fokusgrupp som en av utvärderarna anordnade kring denna fråga framgick som ett förbättringsförslag att styrgruppen skulle ”*Ta fram/hitta en modell för hur man skall arbeta med spridning av resultat*”. Fokusgruppens deltagare bedömde möjligheten att genomföra detta som mycket stora. Det finns således anledning att se optimistiskt på det fortsatta arbetet med att omvandla kunskapsutveckling till verksamhetsutveckling.

Utvärderarna anser det vara viktigt inför framtiden att FoUS och dess ägare lägger tid på att analysera de "goda exemplen" för att på ett mer strukturerat sätt arbeta med implementering. Därför är det viktigt att identifiera framgångsfaktorer som ovanstående. Denna fråga anser utvärderarna vara en av de mer väsentliga när det gäller FoUS fortsatta legitimitet.

Oavsett vilken roll FoUS spelar i omvandlingen av kunskapsutveckling till verksamhetsutveckling är ett framgångsrikt arbete, enligt utvärderarnas uppfattning, inte möjligt utan ett stort mått av engagemang från ägarhåll. Det förutsätter även kontinuerliga, fördjupade diskussioner i FoUS styrgrupp. Vidare bör man inom styrgruppen klargöra FoUS och ägarnas respektive roller och ansvar i detta avseende.

4.3 Prestationer

I detta avsnitt presenteras omfattningen av FoUS prestationer och därefter huruvida de publikationer i form av artiklar som författats inom FoUS ram kan anses ha god vetenskaplig kvalitet.

4.3.1. Omfattningen av FoUS prestationer

FoU Sjuhärad Valfärd (FoUS) redovisar varje år antalet aktiviteter av olika slag i sina verksamhetsberättelser. Till grund för verksamhetsberättelserna ligger aktivitetsförteckningar som bland annat är en sammanställning av de uppgifter som varje medarbetare skall lämna in varje år. I detta avsnitt kommer vi att titta närmare på några av de aktiviteter som tas upp i verksamhetsberättelserna: FoU-projekten, rapporter, artiklar och bokkapitel. Men allra först redovisar vi två tabeller med sammanställningar från verksamhetsberättelserna, dels för perioden 1999-2006, dels för vår undersökningsperiod 2007-2011.

	1999/2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Slut- /delrapporter	-	4	7	7	7	7	12
Konferenspresent.	28	22	15	17	15	14	7
Artiklar	10	9	7	7	4	2	6
Bok, bokkapitel	1	-	-	1	3	2	2
Nyhetsbrev	-	-	4	4	3	2	2
Webbesökare	?	?	?	?	?	6 490	12 756
Pressomnämnden	4	5	41	21	31	14	20
Kurser	4	3	1	3	7	3	2
Seminarier	7	26	11	22	6	15	9
Temadagar	-	-	4	5	5	4	4
Större konferenser	2	3	4	1	1	3(4)	3

Tabell 8. ÄVS verksamhet de första åtta åren, i antal.

	2007	2008	2009	2010	2011
Antalet pågående FoU-projekt	11	12	13	17	18
Antalet beslut om nya FoU-projekt	4	1	4	4	7
Slut- /delrapporter	12	15	6	5	4
Konferenspresent.	7	3	14	18	9
Artiklar	4	16	8	8	8
Bok, bokkapitel	1	3	1	1	1
Nyhetsbrev	3	3	4	4	3
Webbesökare	13 927	13 801	8 386	-	-
Pressomnämmanden	20	10	20	17	17
Kurser/workshops	3	12	6	6	2
Seminarier	14	15	3	4	6
Temadagar	2	2	4	2	3
FoU-caféer	-	-	4	2	2
Större konferenser	4	8	5	1	1
Behovsinventeringar, tillfälliga	-	-	2	2	-
Inspirationsdagar, tillfälliga	4	1	-	-	-

Tabell 9. ÄVS/FoUS verksamhet mellan 2007-2011. I antal.

4.3.1.1 FoU-projekt

FoU-projekten pågår ofta under flera år, vilket gör att man inte kan addera siffrorna för de olika åren i verksamhetsberättelserna om man vill kunna ge en rättvisande bild av antalet projekt. Vi har därför tagit fram nedanstående tabell, som visar hur många FoU-projekt FoUS sammantaget har genomfört under undersökningsperioden 2007-2011. Kolumnerna skall uttydas enligt följande:

- ”Kat 1” innebär att projektet bygger på en idé utvecklad inom FoUS, medan ”kat 3” är projekt som FoUS utför på uppdrag av en extern uppdragsgivare.
- Soc/HSV% anger uppskattad fördelning i procent mellan socialtjänst respektive hälso- och sjukvård.
- Inriktning avser behovsgrupperna (Ä=äldre, F=funktionshinder, BUF=Barn och unga samt Familjer i utsatta situationer, BeSo=Socioekonomiskt utsatta grupper, människor med beroendeproblematik och psykiska funktionshinder).
- Egenfin. = egenfinansierade av FoUS

- Samfin. = samfinansierade av FoUS och extern anslagsgivare
- Uppdrag = genomförs på uppdrag av en extern uppdragsgivare och finansiär
- Vårdskap = FoUS upplåter arbetsplats och kontaktnätverk åt en verksamhet men går inte in med finansiering. Kan också innebära ett delägarskap där FoUS går in mer aktivt i samarbetet vad gäller ansvar, arbetsinsats och ibland viss finansiering.
- Komp.utveckl. = Projektet innebär också en kompetensutvecklingsinsats. Denna kan ha föregått projektet eller ha tillkommit som ett resultat av projektet.

Projekt	Kat	Soc/HSV%	Start år	Inriktn.	Egen-fin.	Sam-fin.	Uppdrag	Vårdskap	Komp. utveckl.
COAT	1	75/25	2007	Ä		x			(x)
Social dokumentation	1	75/25	2007	Ä (F)		x			x
Brukarinflyt, Milton	3	-/100	2007	F			x		
Sam/kom, Milton	3	50/50	2007	F			x		
Sårprojektet	1	-/100	2007	Ä	x				x
Multisjuka - info	1	-/100	2007	Ä	x				
LÄR-UT	3	-/100	2007	Ä		x		(x)	x
Psykatriproj., Vårdal	3	50/50	2007	F				x	
Meningsfull vardag	1	75/25	2007	Ä	x				
Hemrehab Borås	3	-/100	2007	Ä			x		
Hälsocentral Mark	3	50/50	2007	Ä				x	
Brukarkvalitetsund.	3	75/25	2008	Ä				x	
Nat.komp.cent. anhörig	3	75/25	2008	Ä			(x)	x	x
Samordn.vård/omsorg	1	25/75	2008	Ä	x				
Vinnvård, interventio	3	50/50	2008	F				x	
Formkontroll äldre	1,3	50/50	2009	Ä		(x)		x	
FoU-cirkel enhetschef	1	75/25	2009	ÄF	x				x
Social omsorg, forskn. Dokt.kurs+antolog	1	50/50	2009	ÄF		x	x		x

Uppfölj lokala psyk.råd	1	50/50	2009	F	x			x	
Utvärd Kombas	3	50/50	2009	F			x		
Vinnvård, IKT	3	50/50	2009	F				x	
Forskn Utvärd.verk	5		2010			x			x
Young support	3	50/50	2010	F				x	
PYC	5	50/50	2010	BUF		x		x	x
TryggVe	3	25/75	2010	Ä			x		
Kundval	1	100/-	2010	ÄF	x				
Kartlägggn., barn till sjuka föräldrar	5	-/100	2010	BUF		x		x	
Modeller anhörig-stöd	5		2010	ÄFBU		x		x	
Sista socialisationen	1	75/25	2011	Ä		x			x
TryggVE utvärdering	3	25/75	2011	Ä			x		
Uppföljn. föräld. utb.	1	100/-	2011	BUF	x		x		
Utvärd närvård S.Älv	3	50/50	2011	alla			x		
Vita villan	3	75/25	2011	BS			x		

Tabell 10. Pågående och avslutade projekt mellan 2007-2011.

Tabellen visar att det totala antalet FoU-projekt som pågått mellan åren 2007 till 2011 är 33 stycken. Av dessa har 14 stycken varit helt inriktade mot behovsområdet "äldre", åtta helt mot området "funktionshinder" och 11 har haft blandade inriktningar. Utöver de projekt som redovisas i tabellen ovan beslutade FoUS 2010-2011 att ge FoU-stöd till sju stycken projekt. Tjugotre av projekten innehöll en samverkan mellan Socialtjänst och Hälso- och sjukvård. Två av projekten befann sig uteslutande inom Socialtjänstens område medan fem fanns enbart inom Hälso- och sjukvården.

Av FoU-projekten har åtta varit egenfinansierade av FoUS, nio har varit samfinansierade med någon annan part, 10 har getts som uppdrag. Därutöver har FoUS haft värdskapet för ett antal projekt vars finansiering har legat någon annanstans.

Vidare kan man utläsa att nio FoU-projekt också inkluderar någon form av kompetensutveckling. Det kan antingen vara så att projektet har vuxit fram ur en kompetensutvecklingsinsats eller att projektet har gett upphov till kompetensutveckling, t.ex. kring framtagna resultat.

4.3.1.2 Rapporter

Från verksamhetsberättelserna kan man utläsa att medarbetarna på FoUS har författat sammanlagt 86 rapporter sedan starten 1999, varav 42 under perioden 2007-2011. Vi har via hemsidan (som presenterar rapporter från 2008 och framåt) och genom aktivitetsförteckningen 2007 fått fram 30 av dessa (varav ett par är kortversioner av andra rapporter), se tabell nedan.

2007

Karlsson, P-Å. & Andersson, E-L. (2007). Medarbetarnas värdering av ÄldreVäst Sjuhärad utifrån kvalitetsaspekter". Självvärdering del 2 maj 2007.

Andersson, E-L. & Karlsson, P-Å. (2007). ÄldreVäst Sjuhärad – Sju år av FoU-arbete. Del 1, En beskrivning och några värderande självreflektioner.

Frändin, K. & Rydwick, E. (2007). EUNAAPA: Expert Survey. Regarding Assessment Instruments on Physical Activity and Physical Functioning in Older People. European report 2007.

Elm, M. (2007). LÄR-UT – bättre läkemedelshantering för äldre. Slutrapport från Samverkansprojektet. ReKo Läkemedelskommittén i Södra Älvsborg och ÄldreVäst Sjuhärad

Rönmark, L. (2007). Utvärdering av SÄS-modellen för brukarinflytande inom psykiatrin.

2008

Rönmark, L. (2008). Rollen som brukarsamordare i psykiatrin.

Lebedinski, L. (2008). Miltonprojektet: Integrerad Psykiatri Dubbeldiagnoser – en utvärdering.

Lebedinski, L. (2008). Miltonprojektet: SamKom – en utvärdering.

Redberg, P. (2008) Arbetsterapeuters och Sjukgymnasters syn på projekt HemRehabs inledningsskede.

Esbjörnson S., Björkman I., Henriksson A., Lidskog, R., Sjören M., Wessbo, G.& Karlsson P-Å. (2008). Så tycker brukarna om äldreomsorgen i Herrljunga, Svenljunga och Tranemo 2008 jämfört med 2004.

Källman, U. (2008). Virtuellt Sårcentrum – ett koncept för kunskapsspridning. Slutrapport Virtuellt Sårcentrum.

Danung C. & Salomonsson S-B. (2008). BRASS – BRukare och personliga ASSistenter i samverkan.

Lönn Svensson A., Kokkonen M. (2008). På väg mot social dokumentation – Mittrapport från utvärdering av projektet Social dokumentation.

Lindgren, L. (2008). Största möjliga lycka till största möjliga antal äldre och funktionshindrade. Utvärdering av ÄldreVäst Sjuhärads publikationer och aktiviteter.

2009

Lidén, E. (2009). Vård- och omsorgsplaneringsmötet - erfarenheter ur ett tvärprofessionellt perspektiv.

Social dokumentation inom äldreomsorgen. Kortversion av två projektrapporter.

Höglund, E. och Hallberg, M. (2009). FoU-projektet Social dokumentation - en redogörelse för arbetet 2006-2008.

Lönn Svensson A. & Kokkonen, M. (2009). Attitydförändring och nya arbetsformer för social dokumentation. En utvärdering av ett projekt inom äldreomsorgen i sju kommuner.

Andersson, E-L. & Alth, C. (2009). Uppföljning av Informationsarbetet vid ÄldreVäst Sjuhärad.

Andersson, E-L. (2009). Vad gör tidigare medarbetare vid ÄldreVäst Sjuhärad nu och vad betydde uppdraget för dem?

2010

Borgvall, L. och Svegelius, E. (2010). Möten över gränser – Trädgårdsrummet som en möjlig mötesplats.

Bångsbo, A. & Lidén, E. (2010). Kommunikativa processer och upplevelser av delaktighet i vård- och omsorgsplaneringsmöten – Delrapport i projektet Samordnad vård- och omsorgsplanering med fokus på brukarperspektivet.

Esbjörnson, S. (2010). LOV i Sjuhärad. En förstudie om kundval – jämförelser med Göteborgsregionen.

Elm, M. (2010). LÄR UT – Bättre läkemedelshantering för äldre.

Kortversion LÄR UT – Bättre läkemedelshantering för äldre.

Karlsson, I. (2010). Rapport från behovsinventering av målgrupperna beroende/missbruk och socioekonomiskt utsatta grupper.

2011

Lebedinski, L. (2011). KomBas-projektet Kompetensutveckling för baspersonal - slutrapport från utvärderingen av projektet.

Lebedinski, L. (2011). Uppföljning av de lokala Psykiatriråden i Sjuhärad/Södra Älvsborg.

Ehlersson, C., Hjort E., Karlsson, M., Rönmark L. (red), Tenefors J-E. (2011). Enhetschefer undersöker sin roll – ett FoU-projekt i Sjuhärad.

Craaford, J., Glemne, M. och Nygren L. (2011). Protesförsörjning av benamputerade i Sjuhäradsbygden. Studie 1 – Faktorer som påverkar den fysiska förmågan och protesförsörjning, samt resultaten av dessa faktorer hos benamputerade på Södra Älvsborgs Sjukhus, Borås

Beijer, E., Eriksson, B. G (red), Greene C J., Jess K., Karlsson Vestman, O., Karlsson, P-Å. (red), Niklasson, L. (2011). Verkstäder för utvärdering i välfärdsverksamheter – erfarenheter från några svenska FoU-enheter och högskolor.

Bångsbo, A. & Lidén, E. (2011). Tvärprofessionell samverkan för patienters/brukares delaktighet i vård och omsorgsplanering.

Tabell 11. Rapporter från FoUS åren 2007-2011.

4.3.2 Kvaliteten på FoUS vetenskapliga artiklar

Det har varit förenat med svårigheter att ta fram ett korrekt underlag när det gäller de artiklar som publicerats inom FoUS ram. Förutom de svårigheter som togs upp i metodavsnittet och som gäller möjligheten att avgöra vilka artiklar som kan anses ha skrivits inom FoUS ram, har vi också stött på problem när det gäller att få fram vilka artiklar som överhuvudtaget producerats. Utseendet på sammanställningarna av aktivitetsförteckningarna har skiljt sig åt från år till år och även vilken information som funnits med på dessa varierar. Underlaget har också varit obearbetat och svärgenomträngligt, i alla fall för en extern utvärderare. Dessutom saknas aktivitetsförteckningen för 2008.

I verksamhetsberättelserna anges 89 artiklar, varav 44 stycken under 2007-2011. Vid en närmare granskning framkommer dock att antalet artiklar inte är så många som det först verkar. De första årens artiklar kan inte sägas vara publicerade inom dåvarande ÄldreVästs ram, utan visar snarare på artiklar som de dåvarande medarbetarna tidigare hade skrivit i sammanhang som sedan kom att ligga nära det de arbetade med på ÄVS. En del artiklar verkar också ha tagits med i verksamhetsberättelserna så snart de skickats in till en tidskrift. De kan sedan antingen aldrig ha blivit publicerade eller ha räknats en gång till när de väl är tryckta. Eftersom olika tidskrifter har olika lång pressläggningstid kan det ibland bli så att artiklar som skickats in samtidigt ändå blir tryckta med flera månader, ibland års, mellanrum.

Utgår man från verksamhetsberättelserna så var 2008 ett rekordår när det gäller antalet publicerade artiklar (16 stycken). Problemet är att det saknas underlag (aktivitetsförteckning) för detta år och på FoUS hemsida finns enbart fem artiklar från 2008 redovisade. Övriga år har siffran legat under tio stycken. För åren 2009 respektive 2010 står det åtta artiklar per år i verksamhetsberättelsen men på FoUS hemsida finns bara en artikel för vardera året upptagna.

Vi har lyckats spåra 21 av de 44 artiklar som anges i verksamhetsberättelserna för åren 2007-2011 (2012-06-30). Vi har då använt oss av FoUS hemsida (dels under publicerade vetenskapliga artiklar, dels under respektive FoU-projekt), verksamhetsberättelser och aktivitetsförteckningar. Artiklarna vi funnit finns publicerade i en nationell och 15 internationella tidskrifter. För en lista med fullständiga referenser se bilaga 1. De siffror i tabellerna nedan som gäller 1999-2006 är hämtade från Lindgren (2008).

Svenska tidskrifter	Antal artiklar 1999-2006	Antal artiklar 2007-2011
Forskningsnytt	1	-
Primärvårdens nyheter	1	-
Socialmedicinsk tidskrift	3	1
Socionomen	1	-
Social omsorg	4	-
Vård	1	-

Tabell 12. Publicering i nationella tidskrifter.

Internationella tidskrifter	IF (ISI) 2007	Antal artiklar 1999-2006	Antal artiklar 2007-2011	IF (ISI) 2011
Aging Clinical and Experimental Research	x	-	4	
Aging and Society		1	-	
Archives of Osteoporosies			1	
British Journal of Nursing		5	-	
Clinical Rehabilitation		-	1	
Dementia – Journal of Social Research and Practice		1	1	
Disability and rehabilitation		-	2	1,498
Evaluation		1	1	
Evidence & policy		-	1	
The Gerontologist		1	1	
Health and Social Care in the Community		2	1	2,481
Health Informatics Journal		1	-	
International Journal of Nursing Studies	0,843	2		
International Journal of Palliative Nursing		1	-	
Journal of Adolescence		-	1	2,050
Journal of Advanced Nursing	0,912	2	-	
Journal of Clinical Nursing	1,027	2	-	
Journal of Nursing		1	-	
Journal of Psychiatric & Mental Health Nursing		2	-	
Journal of Research in Nursing		1	-	
Journal of School Psychology			1	2,238
Nordic Journal of Social Work		1	-	
Nurse Researcher		1	-	
Nursing Standard		1	-	
Nursing Times		1	-	
Osteoporosis International (webbtidskrift)		-	1	

Physical & Occupational Therapy in Geriatrics		-	2	
Quality in Aging – Policy, practice and research		1		
Quality in Aging Journal		1		
Scandinavian Journal of Caring Sciences		1	1	0,892
Social Work Education		1	1	
Technology & Disability		2	-	

Tabell 13. Publicering i tidskrifter (i antal).

Vetenskapliga tidskrifter har olika status, speciellt i internationella sammanhang. Det finns flera webbaserade databaser som indexerar tidskrifter. Ett kännetecken på en vetenskaplig tidskrift är att artiklarna har granskats av andra forskare inom fältet innan de publicerats, dvs de använder ett s.k. referee-system. En av de mest kända, som också är den som Lindgren (2008) använde sig av, är ISI Web of Knowledge (ISI). De tidskrifter som finns med i ISI ges en så kallad ”impact factor” (IF). Ju högre IF desto mer kvalificerad anses tidskriften vara. ”De allra högst rankade tidskrifterna har en IF runt 50, men de flesta har en IF runt ett” (Lindgren, 2008, s 30). Som framgår av tabellen ovan återfinns sex av de publicerade artiklarna i tidskrifter som finns med i ISI och fyra av dessa i tidskrifter som har en IF över 2.

4.3.3 Böcker och bokkapitel

Böcker eller bokkapitel har hela tiden utgjort en mindre frekvent aktivitet vilket har att göra med att resultat av forsknings-, utvecklings- och utvärderingsprojekt sällan presenteras på det sättet. Böcker och bokkapitel har ibland en bredare målgrupp t.ex. studenter. Enligt verksamhetsberättelserna har medarbetare vid FoUS medverkat i 16 bokkapitel, varav sju stycken under åren 2007 - 2011. På samma sätt som vid artiklarna har det varit svårt att få fram vilka böcker som räknats in bland dessa. En bok är en antologi som blev resultatet av en doktorandkurs inom FoU-projektet Social omsorg.

Rönmark, L. (Red). (2009). *Brukarens roll i välfärdsforskning och välfärdsarbete*. (Vetenskap för profession, 18). Borås: Högskolan i Borås.

En annan bok, som inte enbart kan hänföras till FoUS, är:

Eriksson, B. & Karlsson, P-Å. (2008). *Att utvärdera välfärdsarbete*. Stockholm: Gothia.

Nedanstående bokkapitel finns antingen upptagna i aktivitetsrapporterna alternativt har författarna själva meddelat titlarna:

Hanson, E., Svensson, P., Arvevik, F. & Magnusson, L. (2007). ACTION: (Assisting Carers using Telematic Interventions to meet Older People’s Needs): from idea to reality, In E. Nolan, E. Hanson, G, Grant. & J. Keady (Eds). *User Participation in Health and Social Care Research: voices, values and evaluation*. Open University Press/McGraw-Hill Publications.

Efraimsson, E. (2007). Vårdplaneringsmötet som institutionellt samtal. I S. Määttä & K. Segesten (Red). (2007). *Vårdens språk – en antologi*. (s 167-185). Stockholm: Liber.

Frändin, K. (2007). Normalt åldrande, träningsbarhet och hälsofrämjande insatser. I *Systematiskt arbete för äldres säkerhet. Om fall, trafikolyckor och bränder*. Stockholm: IMS (Socialstyrelsen) och Räddningsverket.

Lexell, J. Frändin, K. Helbostad, J.L.(2008). *Äldre. I FYSS* (andra uppl.) Östersund: Statens folkhälsoinstitut och Yrkesföreningar för fysisk aktivitet.

Frändin K. (2009). Fysisk aktivitet hjälper dig att behålla fysiken. I *Livslots för seniorer*. Lund: Vårdalinstitutet.

Lidén, E. (2009). Omvårdnadens institutionella inramning. I A. Ehrenberg & L. Wallin. (Red.). *Omvårdnadens grunder. Ansvar och utveckling*. (s 147-180). Lund: Studentlitteratur.

Karlsson, P-Å., Karlsson, I. & Lebedinski, L. (2010). FoU Sjuhärad Valfärd – ökat fokus på missbruk. I *Riskbruk Missbruk Beroende – insatser, forskning & fortbildning i Västra Götaland*. (s 57-61). VG-regionen: Forskningsrådet för missbruks- och beroendefrågor – nätverk i Västra Götaland.

Lidén, E. (2010). Att samordna och planera med personal i annan organisation. I E. Dahlborg Lyckhage (Red.). *Att bli sjuksköterska - en introduktion till yrke och ämne*. (s 221-238). Lund: Studentlitteratur.

Frändin, K. (2012). Fysisk aktivitet som hälsopromotion riktad till de äldre i samhället. I E. Rydwick (Red). *Äldres Hälsa. Ett sjukgymnastiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Alexandersson, K., Beijer, E., Hyvönen, U., Karlsson, P-Å. & Marklund (2012). Let's come together. In K. Dill & W. Shera (Eds.). *Implementing evidence-informed practice*. Toronto: Scholar Press.

4.3.4. Kompetensutvecklingsinsatser

Till kompetensutvecklingsinsatser har vi räknat de insatser som genomförts utöver dem som ingår i vissa FoU-projekt. När det gäller olika aktiviteter kan man konstatera att antalet seminarier har sjunkit något de senaste åren, men istället har nya aktiviteter i form av FoU-caféer och behovsinventeringar tillkommit. FoUS har också varje år, själva eller i samarbete med andra, genomfört minst en stor konferens. 2008 var ett rekordår när det gäller denna aktivitet. Det året anordnades hela åtta stycken större konferenser. Man har också anordnat konferenser tillsammans med Institutionen för vårdvetenskap, t.ex. kring psykisk ohälsa.

En speciell typ av kompetensutvecklingsinsats är de mer formella högskolekurser som FoUS ger, eller medverkar i. Följande lista har tagits fram utifrån verksamhetsberättelserna, aktivitetsrapporterna och utifrån ett informellt samtal med en av studierektorerna på Institu-

tionen för vårdvetenskap på Högskolan i Borås. Listan behöver därför inte vara fullständig.

- Osteoporos och fallprevention, 7,5 hp (2007).
- Rehabiliterande förhållningssätt inom kommunal vård och omsorg, 7,5 hp (2009).
- Doktorandkurs (i samarbete med sex lärosäten varav ett norskt och ett engelskt) – Brukarmedverkan i forskning och utvecklingsarbete inom hälso- och sjukvård, socialt arbete och omsorg (2009). Resulterade också i en antologi där Lars Rönmark på FoUS har varit redaktör: *Brukarens roll i välfärdsforskning och utvecklingsarbete*. (Vetenskap för profession 2011:18). Högskolan i Borås.
- FoUS och Högskolan i Borås har också samarbetat kring 2 stycken 7,5 hp kurser på magisternivå om utvärdering. Kursplanerna är tagna av VHB.
- Ett annat samarbete gäller en kurs om sårvård som ingick i distriktsjuksköterskeutbildningen och på psykiatriprogrammet i en kurs om läkemedelshantering.
- Uppdragsutbildning för Socialstyrelsens om värdegrundsarbete/utbildning inom ramen för projektet *social dokumentation* om äldres historia och äldres inflytande, 7,5 hp (Två personer med i utbildningen från FoUS och kursen har getts två gånger).

FoUS har också genomfört kurser som legat utanför högskolans ram, t.ex. uppdragskurser. Bland annat har man haft:

- Utbildning 4 halvdagar för sjuksköterskor inom kommunal hälso- och sjukvård.
- Utbildningar inom LÄR-UT, Samordnad vård- och omsorgsplanering samt PYC.

Den intervjuade studierektorn berättar vidare att personer som arbetar på institutionen för vårdvetenskap, men som också har arbetat periodvis på FoUS, ibland har varit inne och föreläst på institutionens kurser eller examinerat kandidatuppsatser.

4.3.5 Konferenspresentationer

Antalet konferenspresentationer varierar kraftigt, men av verksamhetsberättelserna att döma så har de gått ner något i förhållande till de allra första åren av ÄldreVästs verksamhet. I förhållande till antalet projekt får antalet presentationer ändå ses som relativt högt.

4.3.6 Nyhetsbrev, hemsida och webb

Nyhetsbrev och hemsidan är två sätt som FoUS använder för att sprida information om sin verksamhet. Nyhetsbrev har kommit ut mellan tre och fyra gånger per år. Antalet webbesökare redovisades åren 2005-2009, men är ett svårt mått eftersom det inte säger någonting om antalet unika besökare. FoUS har också redovisat hur många gånger per år som verksamheten omnämns i pressen och det har varierat mellan 10 och 40 gånger, men har oftast legat runt 20.

Utvärderarna anser att produktionen av såväl aktiviteter som publikationer måste anses som hög och många av de FoU-projekt, seminarier och liknande som har genomförts befinner sig i det "gränsland" mellan kommuner, region och högskola som måldokumentet talar om. Vi menar också att det inom ramen för FoUS verksamhet pågår och har pågått en intensiv utveckling och "produktion" av kunskap alltsedan starten 1999. Därutöver har det genomförts ett mycket stort antal aktiviteter för kompetensutveckling.

Ett förbättringsområde är att hitta en bra och tydlig struktur för sammanställningen av de årliga aktivitetsförteckningarna

4.4 Effekter av FoUS verksamhet

Under denna rubrik behandlas tre aspekter. Inledningsvis behandlar vi huruvida de publikationer i form av artiklar som ges ut inom FoUS ram kan anses bidra till kunskapsspridningen inom vetenskapssamhället i stort. Därefter kommer vi in på om projektens resultat används som kurslitteratur etc på högskolor och universitet. Slutligen låter vi ett antal av de intervjuade ge sin bedömning av vilken nytta är med FoUS.

Den förväntade nytta med FoUS avspeglar sig i de övergripande målen för verksamheten (se s. 17). FoU skall genom kunskapsutveckling och metodstöd bidra till ökad samverkan mellan huvudmännen och ökad vård- och omsorgskvalitet för behovsgrupperna. Dessa mål är övergripande och har, i likhet med andra övergripande målformuleringar, karaktären av "honnörsord". Samtidigt är "nytta" ett svårångat begrepp. I Lindgrens (2008) utvärdering av Äldre Väst finns ett resonemang som sammanfattas i det följande:

Enligt Nationalencyklopedin (Ne.se) menas med nytta något som har fördelaktig, kvarstående verkan. Vidare står där att nytta används inom nationalekonomin för att beteckna den behovstillfredsställelse som konsumtionen av en viss kombination av varor och tjänster ger.

Inom moralfilosofin är nytta en handlings förmåga att tillgodose önskemål eller öka människors välbefinnande. Utilitarism, moralfilosofisk doktrin, brukar med den engelske 1700-tals filosofen Bentham's klassiska formulering beskrivas som "*Största möjliga lycka för största möjliga antal människor*". Därav blev titeln i Lindgrens utvärdering "*Största möjliga lycka åt största möjliga antal äldre och funktionshindrade*". Sedan den beskrivningen myntades 2008 har FoUS målgrupper utökats, så nu kanske det hela handlar om:

"Största möjliga nytta åt största möjliga antal äldre, funktionshindrade, barn- och unga, familjer i utsatta livssituationer, människor med missbruks- och beroendeproblematik samt socioekonomiskt utsatta grupper".

Definitionen ovan visar hur omfattande förändring det innebar att gå från ÄldreVäst till FoUS. Lite grovt uttryckt skall verksamheten nu bidra till att skapa nytta för en relativt stor del av befolkningen från "vaggan till graven".

Som framgick av metodavsnittet är effekter, det vi här kallar nytta, inte helt lätta att mäta. Det krävs att man kan visa att någonting har ägt rum som inte skulle ha gjort det om inte en viss aktivitet eller produkt hade funnits. Effekter kan dessutom vara av två slag, faktiska effekter och upplevda effekter.

Använder man den programteori som Lindgren (2008) rekonstruerade så kan man säga att

de effekter FoUS vill uppnå är att verksamhetens processer och prestationer skall göra skillnad för en eller flera målgrupper. Det kan handla om kunskapsutveckling, kompetensutveckling, ökad kvalitet i verksamheten, ökad livskvalitet och delaktighet för brukarna av verksamheten.

En mer faktisk effekt av FoUS verksamhet, som också studerades av Lindgren (2008), är huruvida de publikationer som författas inom FoUS sedan används av andra forskare inom akademien eller av personal inom de verksamheter som FoUS samarbetar med i sina FoU-projekt och kompetensutvecklingsinsatser. Detta kan man undersöka genom att titta på om de vetenskapliga artiklar som skrivits har citerats av andra forskare. Detta har vi gjort och redovisar nedan. Däremot har vi inte haft möjlighet inom ramen för detta utvärderingsuppdrag att ta reda på vad i artiklarna som andra författare har tagit fasta på och om detta i så fall kan anses bidra till kunskapsutveckling inom det fält som studerats. Det skulle kräva ett mycket omfattande arbete.

Man kan också försöka ta reda på om rapporter, bokkapitel och artiklar används i andra sammanhang, t.ex. som kurslitteratur i utbildningar av olika slag. Vi har gjort ett försök att undersöka detta, men har bara kunnat göra det i grova drag då vi enbart har haft tillgång till ganska trubbiga instrument såsom Google. Vi har också gjort en intervju med en studierektor på Högskolan i Borås. Vi kan alltså inte säga med någon bestämdhet i vilken utsträckning FoUS publikationer används på detta sätt. Men vi kan ge några exempel på att så sker. Vad studenterna eller kursdeltagarna sedan får ut av texterna i form av kunskaper och kompetenser har vi däremot inte haft möjlighet att undersöka i vår utvärdering.

En del av de personer vi intervjuat, främst de vetenskapliga ledarna, samordnarna och projektledarna, har också tagit upp att man berättar om FoU-projekten vid olika seminarier och andra kompetensutvecklingsinsatser, liksom på konferenser av olika slag. Inte heller i detta fall har vi kunnat göra någon systematisk undersökning, men vi kan ge exempel på vad som berättats för oss. Även i detta fall stöter vi dock på svårigheten att vi inte vet vad deltagarna i dessa seminarier och andra aktiviteter har fått ut av sitt deltagande. En sådan studie hade också handlat mer om upplevda, än om faktiska effekter, och någon sådan undersökning har vi inte heller gjort.

Ytterligare ett sätt att försöka fånga effekter är att helt enkelt fråga personer som på något sätt är involverade i FoUS verksamhet, som olika medlemmar av styrgruppen, representanter för brukarorganisationer och FoUS egna medarbetare, vad de anser är nyttan med FoUS verksamhet. Vi undersöker då upplevda effekter, men även upplevda effekter, har ett stort värde inte minst vid planeringen för den fortsatta verksamheten vid FoUS. Ett antal sådana personer har intervjuats eller deltagit i en fokusgrupp och deras synpunkter redovisas nedan.

4.4.1 Citeringar av FoUS vetenskapliga artiklar

Som nämndes ovan är ett sätt att mäta om FoUS verksamhet har haft någon effekt ur ett akademiskt perspektiv att undersöka om de artiklar som skrivits av FoUS medarbetare har citerats, dvs använts av andra forskare. Fjorton av de 21 artiklar som FoUS som publicerat under åren 2007-2011 har blivit citerade i tidskrifter med vetenskaplig status (tidskrifter som använder ett s.k. review system). Sju stycken av dessa tidskrifter har blivit citerade i fler än fem andra tidskrifter. Härutöver har FoUS artiklar blivit citerade i verk på grekiska, kinesiska och/eller japanska och vi har därför inte kunnat avgöra vad för typ av publikation det då har handlat om.

En fullständig lista över artiklarna och var de citeras finns som bilaga (bilaga 1). Spridningen av olika tidskrifter och liknande där artiklar från FoUS blivit citerade är tämligen omfattande. Inte mindre än 65 olika tidskrifter kan räknas in här (bilaga 2). Dock kan man inte enbart tillskriva FoUS hela denna effekt. De vetenskapliga artiklarna är oftast skrivna av FoUS medarbetare ihop man författare från andra enheter på Högskolan i Borås eller på andra lärosäten. Som vi skrev i metodavsnittet är det dessutom så att det är svårt att avgöra vilka artiklar som överhuvudtaget skall räknas som författade inom FoUS ram.

Men även andra än forskare använder FoUS artiklar. De citeras exempelvis i examensarbeten, uppsatser på olika nivå och avhandlingar från en rad lärosäten, såväl svenska som utländska.

4.4.2 Projektens resultat används av vetenskapliga institutioner?

Några av de rapporter och böcker/bokkapitel som producerats inom FoUS ram används också som kurslitteratur inom högskoleområdet. Det har inte gått att få fram någon rättvisande bild av i vilken utsträckning detta sker. Vi får nöja oss med att ge några exempel.

Boken *Att utvärdera välfärdsarbete* (Eriksson & Karlsson 2008 och senare utgivningar) används exempelvis ofta som kurslitteratur vid universitet och högskolor. Följande lista får visa på spridningen såväl bland lärosäten som bland ämnen/institutioner.

- Örebro universitet, Institutionen för juridik, psykologi och socialt arbete, Teorier och metoder i socialt arbete C, 30 högskolepoäng (ht12).
- Lunds universitet, samhällsvetenskapliga fakulteten, SOAN15 Socialt arbete med inriktning på funktionshinder och rehabilitering, 15 hp avancerad nivå. (samt i ytterligare kurser på Socionomprogrammet).
- Linköpings universitet: Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier, kurs 740G50 Projekt- och utvärderingskompetens 12 hp, (ht11).
- Högskolan i Borås, Institutionen för vårdvetenskap, Att förstå och leda utifrån den nationella värdegrunden för äldre, 7,5 högskolepoäng.
- Malmö högskola, socialt arbete (flera kurser, bl.a. Verksamhetsutveckling och utvärdering av socialt arbete, 15 hp avancerad nivå).
- Göteborgs universitet: Institutionen för socialt arbete, QAU215, Att leda och arbeta utifrån den nationella värdegrunden inom äldreomsorgen, 7,5 högskolepoäng.

Några av de bokkapitel som vi vet har används är:

Lidén, E. (2009). Omvårdnadens institutionella inramning. I A. Ehrenberg & L. Wallin. (Red.). *Omvårdnadens grunder. Ansvar och utveckling*. (s 147-180). Lund: Studentlitteratur.

Boken används bland annat i kursplaner på Högskolan Dalarna, på Göteborgs universitet och på Malmö högskola. Ytterligare en där Lidén varit medförfattare används som kurslitteratur:

Lidén, E. (2010). Att samordna och planera med personal i annan organisation. I E. Dahlborg Lyckhage (Red.). *Att bli sjuksköterska – en introduktion till yrke och ämne*. (s 221-238). Lund: Studentlitteratur.

Denna bok används bl.a. i kursplaner på Karolinska institutet, på Mittuniversitetet och på Lernia.

Söker man på rapporternas namn på Google finner man endast ett fåtal som använts inom högskoleområdet och då inte som kurslitteratur utan av studenter i uppsatser av olika slag. Ett exempel är:

Elm, M. (2010). *Lär ut – bättre läkemedelshantering för äldre*. Borås: FoU Sjuhärad Välfärd. Rapporten är citerad i två magisteruppsatser på Högskolan i Borås.

Att rapporterna inte syns i kurslitteraturlistor behöver inte innebära att de inte används i undervisning. Vissa av dem kan kanske förekomma som "valbar litteratur". En rapport som faktiskt står som kurslitteratur på Mälardalens högskola är:

Beijer, E., Eriksson, B. G. (red) m.fl (2011). *Verkstäder för utvärdering i välfärdsverksamheter - erfarenheter från några svenska FoU-enheter och högskolor*.

4.4.3 Nyttan av FoUS verksamhet från våra intervjuades perspektiv

Det finns en, inte oväsentlig, subjektiv bedömning av nyttobegreppet. Olika aktörers uppfattning av nyttan med FoUS avspeglar de olika förväntningar verksamheten har att hantera i sitt dagliga arbete. För att få denna fråga belyst fick de flesta intervjuade svara på följande fråga: *Vad tycker du är bra/vilka huvudsakliga nyttor ser du med FoU Sjuhärad?*

Svaren på denna fråga redovisas nedan fördelat på var i "organisationen" de tillfrågade befinner sig. Vi har markerat direktcitrat med kursiv stil.

Kommunföreträdare

"Nyttan är att man från kommunerna får evidensbaserade metoder. Kul men samtidigt viktigt att alla får projekt där målgruppen berör alla. Att arbeta med IFO:s grupper utmaning att hitta grupper. Guldgruva att delta – man kan inte bara sitta med armarna i kors. Unika att de väver in det akademiska perspektivet och har med brukare."

"Nyttan med FoU att man kan bedriva verksamhetsutveckling med vetenskaplig förankring."

"Utvecklingsenhet skapar samarbete ger ringar på vattnet."

"Ja det är väl att varit med att ta fram en del bra arbetsmodeller. Att man lyfter frågan att det är viktigt med utveckling."

"Ja ändå att det finns någon instans med forskning och en länk mellan högskola och kommun."

Regionföreträdare

"Jo mötesplats där man diskuterar utvecklingsfrågor olika parter får inblick i varandras verksamheter. Vi får inte ut jättemycket för regionens del. Kommunens arbete kan förbättras med t ex mer evidensbaserad socialtjänst vilket är bra för regionen. Regionen bör vara med"

att stödja utifrån befolkningsperspektivet. Samverka kan bli bättre t ex genom Närvårds-samverkan – Kanske innebär FoUS lite mer gemensamt arbete.”

*”Att ta tillvara det som kittar ihop region och kommun t ex Närsjukvården
Det finns potential att utveckla gränslandet mellan region – kommun
Nytta är ju att vi kan lära oss samarbeta”*

Medarbetare på FoUS

”Förhoppningsvis att folk får upp ögonen för formell kunskap, genom att själva delta lär sig utvecklas sprids bidra till en mer kunskapsbaserad verksamhet. Mer forskningsbaserad kunskap viktig i vardagslag bättre vård- och omsorgskvalitet”.

”Ahaupplevelser för deltagare i en kompetensutveckling. Det ger ringar på vattnet i verksamheterna.”

”Ser att man genom oss har möjlighet att kunna arbeta med frågor utanför organisationens gränser. Kan ha fokus på utsatta barn unga familjer utan att tänka på organisationstillhörighet ”

”Ja nyttan styrkan handlar om att verksamheten är målgruppsinventerad. Finns ett givande och tagande. Engagemang i nätverk regionalt och nationellt. Samverkan ökar.

”Att få forskning och utveckling på det lokala planet.”

”Som forskare har jag lärt mig om kommunernas verksamheter och från möten med människor med olika bakgrund.”

”Nya projektidéer kommer ofta utifrån verksamhetskontakter.”

*”För mig personligen har projektet dels betytt en möjlighet att få forska, dels en möjlighet att få vara ute i olika verksamheter och skapa kontakter med personer på nyckelpositioner. Genom projektet har jag också kunnat etablera kontakter med andra forskare i Sverige och jag har kommit med i ett nätverk med andra forskargrupper.”
(Ur anteckningar från intervju).*

”Att en utvärdering kopplades till den kompetensutvecklingsinsats som jag bedrev innebar att jag fick material till artiklar som skall bli min avhandling och möjligheter att därigenom söka medel för avhandlingsarbetet från FAS.” (Ur anteckningar från intervju).

”Jag har fått ut otroligt mycket och utvecklats otroligt mycket. Fått in andra perspektiv och ett nätverk – både på FoUS och genom deras seminarier och FoU-caféer. Projektet har inspirerat mig till att gå vidare med forskning.” (Ur anteckningar från intervju).

Vissa projektmedarbetare har fått andra uppdrag i sina respektive organisationer. Någon av medarbetarna har också senare blivit projektmedarbetare på FoUS i något projekt. (Ur anteckningar från intervju med projektledare).

”I projektet finns en plan att projektmedarbetaren skall bli doktorand.”

”Jag berättar ibland om projekten för personal i praktiska verksamheter”.

”FoU-projekten bidrar till en utvärderingskompetens för dem som deltar från högskolan. Projekten ger en verksamhetsförankring och exempel. Det är bra för Högskolan i Borås som vill vara en professionshögskola” (Ur anteckningar från intervju).

Företetträdare för brukare/brukarorganisationer

”Utifrån samlade handikapprörelsen viktigt att forskningsaspekten finns med utifrån vårt område. Bra med evidens när vi vill påverka olika beslutsfattare i olika frågor. Det ger ju tyngd åt våra argument”.

”Oerhört värdefull att brukare kan påverka. Vi producerar föreläsningsserier, och har möjlighet att tillsammans hitta teman. FoU bidrar med fackkunskap. Ser ingen skillnad sedan utvidgningen. Upplever att vi fortfarande har en väldigt fin kontakt. Vår grupp lika aktiv som tidigare”.

Företrädare för Högskolan i Borås

”Ja vår inriktning skall ju vara praktisknära med det omgivande samhället. Där har FoUS stor nytta och relevans för högskolan. Mycket hög grad av tillämpning för Institutionen för vårdvetenskap. Tycker i grunden att det är en bra verksamhet. Vi kanske borde bredda det till fler institutioner inom högskolan. Bra att vi har en tydlig roll. Väsentligt att verksamheten är förlagd till Högskolans lokaler. Tydligt forskningsinnehåll”.

Deltagare i olika aktiviteter

”Jag har personligen fått ut den stora kicken att få komma med den vår rapport till nämnden. Vi fick ett sådant förtroende och uppskattning för det vi gjorde. Fick ett lyft att synliggöra vår metoder och resultaten” (deltagare i utvärderingsverkstad).

”Vi har fått mycket uppskattning och haft många studiebesök – skulle aldrig vilja gå tillbaka till det gamla sättet att jobba. Brukarna tyckte det var roligt att ”vara med”. Har lärt oss olika metoder – fått bekräftat att vi gör ”rätt” (deltagare i projekt).

”Jag har blivit mer medveten - att komma in i FoU-miljön har lärt mig var och hur jag kan söka kunskap och aktuell forskning. Innan visste jag knappt att FoU fanns eller vad de gjorde – tror inte folk gör det. Nu kan jag ju lyfta olika frågor och rön från FoU till min hemkommun” (deltidsanställd i ett FoU-projekt).

4.4.4 Utvärderarnas reflektioner

På frågan kring nyttan, vad man ansåg vara bra med FoUS, kan vi notera att ingen direkt svarade att det är bra för brukare/patienter/klienter. Svaren kretsade generellt snarare kring de olika nyttorna för den egna organisationen och/eller för personlig utveckling. Båda formerna av utveckling kan innebära samverkan med andra.

Detta förhållande kan inte tolkas som att brukar/patient/klient-nyttan upplevs som oviktigt. Snarare skall de olika aktörernas funderingar kring nyttan ses som en illustration av det som skrevs i inledningen, dvs att hela den verksamhet som bedrivs inom ramen för FoU Sjuhärad Valfärd bygger på antagandet att systematiskt utvecklingsarbete, kompetensutveckling, samverkan och vetenskaplighet är till gagn för brukarna/klienterna.

Samtidigt avspeglar svaren tydligt de olika förväntningarna bland ägarna som FoUS verksamhet har att hantera.

Kommunens företrädare tycks i allmänhet mer ha tendensen att lyfta fram kopplingen verksamhet – utveckling – forskning – högskola som den stora vinsten med FoUS. I viss mån framhålls även den rent praktiska nyttan att utveckla olika arbetsformer.

VG-regionens företrädare pekar mer på vinsten med en gemensam arena där samverkan kan utvecklas.

Företrädare/medarbetare på FoUS framhåller både den lokala kunskapsutvecklingen och forskningen samt samverkan, dvs att arbeta målgruppsorienterat utan organisationsgränser som övergripande vinster med verksamheten. Vidare framhöll man möjligheten till vidare forskning och akademisk meritering och kanske framtida karriär.

Från Högskolans i Borås sida poängterades att FoUS rimmar väl med högskolans övergripande ambition att verka praktisknära i samklang med samhället. Det påpekades också att FoUS verksamhet ger en vetenskaplig plattform, åtminstone för institutionen för vårdvetenskap

Från deltagare i projekt och utvecklingsinsatser tycks nyttan vara såväl personlig kompetensutveckling som att man får olika verktyg att beskriva och utveckla sin verksamhet med. Det handlar inte bara om utveckling av kunskap utan även att synliggöra den kunskap som redan finns.

För deltagare i brukarråd tycks delaktighet i FoUS aktiviteter ge en ökad legitimitet när man driver olika frågor gentemot beslutsfattare, dvs i deras lobbyverksamhet. Det tycks också finnas en praktisk nytta genom att man kan påverka innehållet i olika aktiviteter t ex seminarier. Detta ger brukarorganisationerna möjlighet både till reellt inflytande och att mobilisera sina medlemmar till aktiviteter.

Utvärderarna ser det som naturligt att man utifrån organisationstillhörighet och roll uttrycker olika syn på FoUS huvudsakliga nytta. Kommunerna har förutom FoUS liten koppling eller tradition av forskning och utveckling vilket gör det förstaeligt att man där ser den delen som den största nyttan.

Inom regionen bedrivs omfattande forskning, utveckling och utbildningar som ger högskolepoäng. Att man från det ägarhåll ser samverkan som den största vinsten är inte svårt att förstå.

Som medarbetare på FoUS arbetar man i vardagen med olika forsknings- och utvecklingsinsatser kopplade till praktisk verksamhet. Där lägger man stor betydelse i att man får insyn i dessa praktiska verksamheter samtidigt som man får utveckla sin forskarroll.

Högskolan i Borås ser de självklara vinsterna i förhållande till sina olika uppdrag och ambitioner som både handlar om samhällsnytta och att utveckla vetenskapliga plattformar. FoUS blir ett medel i olika övergripande målsättningar/ambitioner med syfte att profilera Högskolan i Borås.

För brukarorganisationer av olika slag är det en naturlig vinst att vara med och påverka aktiviteter men även att utvecklingen av evidens- och vetenskaplighet ger tyngd i deras ambitioner att påverka beslutsfattare. På samma sätt som för Högskolan i Borås är FoUS ett medel för för de olika brukarorganisationerna att uppnå olika mål/ambitioner.

Det är inte heller konstigt att den personliga utvecklingen och frågor kopplat till den egna verksamheten blir den viktigaste upplevda nyttan för de medarbetare, från olika håll, som under kortare perioder är engagerade i olika FoU-verksamheter.

De olika förväntansbilderna ställer krav på FoUS att samtidigt arbeta på flera olika nivåer och med att tillgodose olika förväntningar. De olika förväntningarna kan sammanfattas i följande tre nivåer:

Samhällelig nivå Utvecklandet av gemensamma arbetsmetoder och kunskapsutveckling mellan VG-regionens hälso- och sjukvård och kommunernas socialtjänst och en praktiktäna högskola integrerad med övriga samhället etc.
Organisationsnivå Det finns delvis olika förväntningar och förutsättningar bland ägarna och andra intressenter t ex brukarorganisationer. Här kan det även finnas olika förväntningar hos en ägare t ex Primärvård – SÄS eller enskilda kommuner emellan.
Individnivå Här handlar det både om individuell kompetensutveckling för olika kategorier av medarbetare, akademiska karriärer etc. och att utvecklingsarbetet skall ge olika brukare/klienter/patienter bättre livsbetingelser.

Det är ett grannliga arbete att som FoUS verka för att samtidigt tillgodose dessa olika krav och förväntningar. I skrivna avtal och övergripande målbeskrivningar framställs det hela som en situation där konsensus råder. De flesta som varit verksamma i någon, eller flera, av dessa verksamheter kan vittna om att detta förvisso inte alltid är fallet. FoUS verkar snarare i ett spänningsfält där det finns en lång rad inbyggda intressekonflikter – inte minst mellan VG-regionen och kommunerna.

Av intervjuvärderna att döma finns det fortfarande uppfattningar från kommunala företrädare att hälso- och sjukvården ”trycker ut” arbetsuppgifter till kommunerna och att det är svårt att t ex få ett fungerande samarbete med primärvården. Samtal med företrädare för regionen ger vid handen motsatta uppfattningar, dvs trots att väldigt mycket positivt hänt när det gäller samverkan och gemensamma insatser för olika brukar/patientgrupper finns det fortfarande en hel del olika uppfattningar som ”skaver” mellan de olika huvudmännen

Det har under lång tid pågått många aktiviteter och mycket arbete för att förbättra denna samverkan. I sjuhäradsområdet kan särskilt framhållas Närvårdssamverkan – en struktur för att främja och stödja samverkan kring vård och omsorg mellan kommunerna och regionen i området Södra Älvsborg. FoUS ansvarar för utvärderingen som skall pågå under tre år. Under

de tre åren ska utvärderingen löpande hjälpa till att stödja, forma och förändra verksamheten för att utveckla Närvårdssamverkan. Därefter skall utvärderingen bedöma resultatet av satsningen på Närvårdssamverkan, vilket även kan ligga till grund för framtida beslut om samverkansformer mellan regionen och kommunerna. Det är viktigt att FoUS finns med på det sätt man gör i Närvårdssamverkan – det kanske tydligaste exemplet där både VG-region och kommuner har en gemensam nytta av verksamheten.

Inte bara samverkan mellan VG-regionen och kommunerna kan beskrivas i termer av inbyggda intressekonflikter och spänningar När det hela dessutom skall genomföras utifrån ett vetenskapligt/akademiskt perspektiv blir uppdraget än mer komplicerat. Den akademiska världen förefaller även den innefatta vissa inneboende spänningar. Inte minst finns det en viss konkurrenssituation om de medel staten tillhandahåller för forskning. Den konkurrenssituationen kan även i viss mån avspeglas mellan FoUS och den forskning som bedrivs i VG-regionens regi (detta trots att FoUS utgör en försvinnande liten del av de medel Hälso- och sjukvården avsätter till forskningsresurser).

Till ovanstående kan läggas ytterligare en aktör, Sjuhäradets Kommunalförbund, en sammanslutning av sjuhäradskommunerna. Kommunalförbundet står nu som huvudman när det gäller s.k. evidensbaserad praktik. Intervjuerna har visat att det i denna fråga finns mycket olika uppfattningar om vilken roll FoUS borde ha i detta arbete.

Det är väsentligt med en gemensam definition av FoUS huvudsakliga uppgift kunskapsutveckling. I vissa fall kan ju förväntningarna handla om mer handfast vårdutveckling. Som en medarbetare på FoUS uttryckte det. *”När det gäller kunskapsutveckling kan det vara en skillnad mellan vad som kommer fram och vad uppdragsgivaren vill ha”*.

Mot den bakgrunden torde det vara en av FoUS större utmaningar att balansera de olika förväntningarna och hantera de inbyggda spänningar/konflikter all samverkan mellan olika huvudmän medför. För att på bästa sätt klara detta krävs det givetvis en skicklighet och lyhördhet från FoUS sida, men även gemensamma aktiviteter från ägarnas sida när det gäller strategisk styrning av utveckling av det gemensamma arbetet. En av de intervjuade uttryckte det på följande vis:

”Nytan med FoU är ju att ta tillvara det som kittar ihop region och kommun t ex Närvården. Det finns potential att utveckla gränslandet mellan region – kommun. Nyttan är ju att vi kan lära oss samarbeta”.

5. Sammanfattande bedömning

Vår övergripande bedömning är att stora delar av FoUS verksamhet bidrar till måluppfyllelse och skapar mervärde både ur ett verksamhetsperspektiv och ur ett akademiskt perspektiv. Utvärderingen visar dock också på några förbättringsområden. Nedan sammanfattar vi i punktform det som vi hoppas har framkommit i den tidigare texten. Vi utgår då från de frågeställningar som finns formulerade redan på sidan 1:

- Sker arbetet i enlighet vad som skrivs i verksamhetsprogrammet och avtalet?
- Bidrar verksamheten till måluppfyllelse?
- Vad har styrningen i form av styr- och måltal föranlett för åtgärder?
- I vilken mån och på vilket sätt påverkar FoUS arbete ägarparternas brukarinriktade (brukare, patienter, klienter) verksamhet?
- Vilka informations- och kommunikationskanaler använder FoUS sig av för att nå ut till ägarna och deras anställda samt berörda brukarorganisationer?
- Vilken betydelse har FoUS:s verksamhet i akademiska sammanhang?

Styrkor

- Vår bedömning är att arbetet på FoUS i huvudsak bedrivs i enlighet med verksamhetsprogrammet och avtalet. Vi menar att FoUS är det kompetenscentrum för forskning och utveckling inom välfärdsområdet som verksamhetsidén lyfter fram. FoUS genomför ett stort antal aktiviteter som också innebär att det pågår produktion av kunskap. Genom bland annat utvecklingsprojekten, de nya FoU-stöden och utvärderingsverkstäderna kan FoUS också sägas vara ett stöd för huvudmännen i uppdraget att säkerställa en god vård- och omsorgskvalitet. Många av FoU-projekten och kompetensutvecklingsinsatserna befinner sig i det gränsland mellan kommunerna och regionen som måldokumentet anger.
- FoUS lever även upp till verksamhetsmålet att stärka och utveckla samarbetsformer mellan verksamheter.
- Tre av fyra styr- och måltal är uppfyllda. Ansträngningar för att uppfylla även det fjärde måltalet, som handlar om olika ägares deltagande i kompetensutvecklingsinsatser, görs bland annat genom att anpassa innehållet till VG-regionens önskemål och behov.
- Det är förenat med stora svårigheter att påvisa nyttan med FoUS verksamhet för den brukarinriktade verksamheten vilket gör att vi inte kan uttala oss om det generellt. I de enskilda projekt vi granskat närmare finns en uppenbar möjlighet till förbättrad kvalitet för brukarna. Som vi tidigare har skrivit så kan hela den verksamhet som FoUS bedriver anses bygga på antagandet att systematiskt utvecklingsarbete med vetenskapliga metoder och kompetensutveckling är till gagn för verksamheternas brukare/klienter. Genom de två brukarråden får FoUS dessutom direkt input från ett antal brukarorganisationer.
- FoUS har en ambitiös kommunikationsstrategi och en anställd kommunikatör och vår

bedömning är att FoUS lämnar mycket och relevant information om sin verksamhet på sin hemsida, i sina nyhetsbrev och genom de seminarier man anordnar. Vi anser också att det är positivt att FoUS inhämtar synpunkter från brukarråden bl.a kring utformningen av informationsmaterial.

- Vår utvärdering visar att FoUS bidrar till kunskapsutveckling såväl lokalt på Högskolan i Borås som nationellt och internationellt genom de artiklar som publicerats. Genom FoU-projekten har också medarbetare på högskolan och vissa andra lärosäten getts möjlighet att bedriva praktiktäna forskning och ingå i olika kompetensutvecklingsinsatser. Det har också skapats nätverk mellan akademien och andra verksamheter som kanske inte annars hade kommit till stånd. Vissa av de publikationer som producerats används också som kurslitteratur inom akademien och FoUS medarbetare deltar ibland i direkt undervisning inom högskolan.

Förbättringsområden

- Vi menar att de övergripande verksamhetsmålen är på en alltför hög abstraktionsnivå vilket gör dem svåra att tolka och följa upp. Vi anser därför att de bör brytas ner till mer tydliga operativa mål. Utvärderingen påvisar också en brist på korrelation mellan verksamhetsmål och de fyra styr- och måltalen. Styr- och måltalen bör därför revideras.
- Utvärderingen visar att den strategiska styrningen av FoUS verksamhet behöver förbättras. Vi anser att Styrgruppens möten bör ägnas mer mot långsiktig planering och samordning. I samband med detta bör det övergripande syftet med Ägarforum klargöras.
- Uppföljningen av styr- och måltalen visar att VG-regionens delaktighet i kompetensutvecklingsinsatserna bör öka.
- Ett av FoUS verksamhetsmål är att stärka och utveckla samverkansformer mellan verksamheter, brukare och intresseorganisationer. Här finns en problematik, som redan Lindgren (2008) påpekade, och som gör att det är svårt att tala om en reell brukarmedverkan. Representanterna i brukarråden utgör det som Lindgren benämner som en elit av ”organisationsaktiva, äldre och funktionshindrade”. Denna problematik har snarast ökat i och med att nya målgrupper har kommit in, t.ex. socioekonomiskt utsatta grupper. Utvärderarna har inte kunnat finna att samtliga behovsgrupper finns representerade varken i brukarråden eller bland FoUS samarbetspartners.
- Av utvärderingen har framgått att det saknas tillräcklig information om FoUS på flera av ägarnas hemsidor liksom på hemsidorna till de allra flesta samarbetspartners. Vi anser därför att ägarna bör ta initiativ till en samordnad kommunikationsstrategi med t.ex. en minsta gemensamma nämnare i form av länkar till FoUS på ägarnas hemsidor.
- Under arbetet med utvärderingen har vi funnit en del brister i inrapporteringen och uppföljningen av pågående verksamheter. De aktivitetsförteckningar som bildar underlag för de årliga sammanställningarna i verksamhetsberättelserna har t.ex. inte haft samma struktur från år till år. Man bör därför försöka hitta en mer enhetlig form så att underlaget blir mer lättöverskådligt och transparent.
- Vi har hittat flera goda exempel på hur man omvandlar kunskapsutveckling till verk-

samhetsutveckling. Det är väsentligt att FoUS och dess ägare avsätter tid för att ta tillvara dessa vilket också innebär att det bör bli en fråga för styrgruppen att klargöra FoUS och ägarnas respektive roller och ansvar för att detta sker.

Referenser

- Andersson, E-L.** (2009). *Vad gör tidigare medarbetare vid ÄldreVäst Sjuhärad (ÄVS) nu och vad betydde uppdraget vid ÄVS?* Högskolan i Borås: ÄldreVäst Sjuhärad.
- Andersson, E-L. & Karlsson, P-Å.** (2007). *ÄldreVäst Sjuhärad – Sju år av FoU-arbete. Del 1 En beskrivning och några värderande självreflexioner.* Högskolan i Borås: ÄldreVäst Sjuhärad.
- Andersson, E-L. & Alth, C.** (2009). *Uppföljning av informationsarbetet vid ÄldreVäst Sjuhärad.* Högskolan i Borås: ÄldreVäst Sjuhärad.
- Beredning av förslag till och kriterier för projekt vid FoU Sjuhärad Vålfärd* (2011). Högskolan i Borås: FoU Sjuhärad Vålfärd.
- FoU Sjuhärad Vålfärds rapporter – riktlinjer för struktur, kvalitet och tryckning.* (2009). Högskolan i Borås: FoU Sjuhärad Vålfärd.
- FoU Sjuhärad Vålfärds verksamhetsplan 2012.* (2011). Högskolan i Borås: FoU Sjuhärad Vålfärd.
- D’Herbement, O. & Bruno, C.** (1996). *Managing sensitive projects: A lateral approach.* New York: Routledge.
- Karlsson, P-Å. & Andersson, E-L.** (2007). *Medarbetarnas värdering av ÄldreVäst Sjuhärad utifrån kvalitetsaspekter. Självvärdering del 2.* Högskolan i Borås: ÄldreVäst Sjuhärad.
- Ohlsson, Ö. & Rombach, B.** (1998). *Res pyramiderna: Om frihetsskapande hierarkier och tillplattningens slaveri.* Stockholm: Svenska förlaget.
- Kommunikationsstrategi. Styrdokument för FoU Sjuhärad Vålfärds kommunikationsaktiviteter.* (2010). Högskolan i Borås: FoU Sjuhärad Vålfärd.
- Lindgren, L.** (2008). *”Största möjliga lycka till största möjliga antal äldre och funktionshindrade”. Utvärdering av ÄldreVäst Sjuhärad’s publikationer och aktiviteter.* ÄldreVäst Sjuhärad.
- Mintzberg H.** (1973). *The Nature of Managerial Work.* New York: Harper Row.
- Verksamhetsprogram och avtal för FoU Sjuhärad från och med 2009.* (2008). Högskolan i Borås: ÄldreVäst Sjuhärad.
- Statskontoret (2011).** *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten - Uppföljning av överenskommen mellan regeringen och SKL.* (Delrapport 1 2011:30).

Bilagor

Bilaga 1. Publicerade artiklar 2007-2011 i nationella och internationella tidskrifter samt citeringar.

Artikel	n	Citerad i följande tidskrift mm.
<p>Hanson, E., Magnusson, L., Arvidsson, H., Claesson A., Keady, J. & Nolan, M. (2007). Working together with persons with early stage dementia and their family members to design a user-friendly technology based support service, <i>'Dementia' The international journal of social research and practice</i>, 6(3), 411-434.</p>	23	<ul style="list-style-type: none"> • International Psychogeriatrics, 2009 • Health & Social Care, 2008 • Projektrapport från UK, 2008 • Aging International, 2011 • Current opinion i psykiatri, 2010 • Zeitschrift für Geronto-psychologie & -psychiatrie, 2009 • Proceedings of the 23rd Australian Computer-Human Interaction Conference, 2011 • Journal of Assistive Technologies, 2008 • IT-tjänsten ACTION (intern) • Brukarens roll i välfärdsforskning... 2009 (intern), 3 stycken kapitel • Gerontologist, 2012-10-29 • Technology and Disability, 2012 • International perspectives on Aging, 2013 • The Cochran library, 2012 • ENEPRI Research Report No. 113, 2012, 2 stycken • Contemporary Nurse, 2011 • OPAAL, UK • Ageing and long-term care, 2011 (intern) • Proceedings of the 4th International Conference on Pervasive Technologies Related to Assistive Environments, 2011 • Rapport 79, Høgskolen i Nord-Trøndelag, 2012

<p>Torp, S., Hanson, E., Hauge, S., Ulstein, I. & Magnusson, L. (2007). A pilot study of how information and communication technology may contribute to health promotion amongst older spousal carers in Norway. <i>Health and Social Care in the Community</i>, (OnlineEarly Articles), doi:10.1111/j.1365-2524.2007.00725.x</p>	<p>25</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bok <i>OECD health policy...</i> • Journal of Advanced Nursing, 2010 • Health & Social Care in the Community, 2011 • Information, communication & Society, 2010 • Ageing and long-term care, 2011 • Archives Ouvertes, 2009 • Kandidatuppsats Högskolan i Jönköping, 2009 (2 gånger) • Scandinavian Journal of Caring Sciences, 2012 • Brukarens roll i välfärdsforskning... 2009 (intern), 2 stycken • Studentuppsats, Mälardalen 2009 • C-uppsats, Luleå 2010 • Gerontechnology, 2010 • Post-graduate thesis, University of Hongkong, 2011 • Technology and Disability, 2011 • Ppt från University of Leeds • Avhandling 17, Helsingfors universitet 2012-10-29 • Computers, Informatics, Nursing 2010 • Communication Yearbook, 2011 • Rapport 79, Høgskolen i Nord-Trøndelag, 2012 • Rapport, Youth Violence • Rapport från www.echo.ontario.ca • 王俊, 龚强, 王威 - 经济研究, 2012
<p>Karlsson, P-Å., Beijer, E., Eriksson, B. & Leissner, T. (2008). Evaluation Workshops for Capacity Building in Welfare Work: Some Swedish Examples. <i>Evaluation</i>, 14(4), 483-498.</p>	<p>3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Socialstyrelsen • Verkstäder för utvärdering... (intern rapport) • Social Work Review, 2010

<p>Denvall, V., Granlöv, SH & Karlsson, P-Å. (2008). Supply and Demand. Evaluation Training for Social Work and Social Care in a Swedish Context. <i>Social Work Education</i>. 27(1), 19 – 34.</p>	1	<ul style="list-style-type: none"> • Social Work Education:31(4) 2012
<p>Alexanderson, K., Beijer, E., Bengtsson, S., Hyvönen, U., Karlsson, P-Å & Nyman M. (2009) Producing and consuming knowledge in social work practice: research and development activities in a Swedish context. <i>Evidence & policy</i>. 5(2), 127-139</p>	11	<ul style="list-style-type: none"> • Policy: A Journal of research (2st) • London Review of Education, 2011 • <i>Health & Social Care in the Community, 2010</i> • <i>Journal of Leadership and Organizational studies</i> • <i>FoU i Väst, 2011</i> • Social Dynamics • Intern källa från FoU Sjuhärad Vålfärd? (Beijer...) • Journal of Social Welfare • Social Work Education: The International Journal • OISE, Montreal (pdf)
<p>Nilsson, M., Ohlsson, C., Eriksson, AL., Frändin, K., Karlsson, M., Ljunggren Ö., Mellström, D. & Lorentzon, M. (2008). Competitive physical activity early in life is associated with bone mineral density in elderly Swedish men. <i>Osteoporosis International 2008</i>, DOI 10.1007/s00198-008-0600-8.</p>	12	<ul style="list-style-type: none"> • Journal of Epidemiology, 2010 • Journal of biomechanics, 2010 • Rapport Umeå univ, 2009 • British Journal of Sports Medicine, 2011 • Journal of Orthopaedic Science, 2009 • Ansökan till VG-regionen, 2008 • Diet, Nutrients, and Bone Health, 2011 • The Open Bone Journal, 2011 • Osteoporosis International, 2012 • ACTA UNIVERSITATIS OULUENSIS, 2010 • Nutrition Research and Practice 2011 • Avhandling Tromsø, 2011

<p>Rydwik E, Lammes E, Frändin K, Akner G. (2008). Effects of a physical and nutritional intervention programme for frail elderly people over age 75. A randomized controlled pilot treatment trial. <i>Aging Clinical and Experimental Research</i>, 20(2): 159-70.</p>	<p>14</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Journal of Cancer Science and Therapy, 2011 • Journal of Aging Research, 2011 • Archives of gerontology and geriatrics, 2010 • European Review of Aging and Physical Activity, 2009 • Delrapport från LEV-projektet, • Forskning pågår... 2008 • Activities, Adaptation & Aging, 2012 • Journal of Nutrition in Gerontology and Geriatrics, 2011 • Canadian Medical Journal, 2011 • Pdf från Intechopen • The Journal of Nutrition, Health & Aging, 2012 • Journal of Human Nutrition and Dietetic, 2012 • The University of Western Ontario, Canada, 2010 • scd-theses.u-strasburg, 2010
<p>Zidén L, Frändin K, Kreuter M. (2008). Home rehabilitation after hip fracture. A randomized controlled study on balance confidence, physical function and everyday activities. <i>Clinical Rehabilitation</i>, 22(12),1019-33.</p>	<p>22</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rapport HemRehab 2008 (2 st) • Clinical Rehabilitation, 2012; 2009; 2008 (3st) • Journal of Orthopaedic Science, 2010 • Journal of the American Geriatrics Society, 2010 • Disability & Rehabilitation, 2010; 2011; 2011; 2011 (5st) • Archives of Physical Medicine and Rehabilitation, 2010 • GU – rapport (gupea, 2008) • Age and Ageing, 2011 • The American Journal of Occupational Therapy, 2012 • Exarbete, Luleå Tekniska Högskola • Ansökan till VG-regionen, 2008 (två lika sv/eng) • Reviews in Clinical Gerontology, 2010 • Citat av Rand, Miller m.fl oklart var

		<ul style="list-style-type: none"> • American Journal of Hospice and Palliative Medicine
<p>Källman, U. & Suserud, B-O. (2009). Knowledge, attitudes and practice among nursing staff concerning pressure ulcer prevention and treatment – a survey in a Swedish health care setting. <i>Scandinavian Journal of Caring Sciences</i>, 23(2), 334-341.</p>	22	<ul style="list-style-type: none"> • International Journal of Nursing Studies, 2010 • Intensive and critical care nursing, 2010 • Worldviews on Evidence-Based Nursing, 2011 • 仲华, 陈志刚, 刘宝珠, 顾益梅 - 解放军护理杂志, 2010 • Journal of Clinical Nursing, 2012 (2 stycken) • Rapport Källman 2008 (intern) • Advances in Skin & Wound Care, 2011 • 周冬梅, 钱晓路, 陆敏敏, 贾守梅, 孙晓春 - 中华护理杂志, 2011 • Kandidatuppsats Lunds universitet, 2011 • Studentuppsats, Högskolan Väst, 2010 • Studentuppsats, Högskolan Dalarna 2009 • Journal for Specialists in Pediatric Nursing, 2012 • Bangalore Karnataka, 2010 (3 stycken) • International Wound Journal, 2012 • Poster presented at the 25 Annual Symposium on Advanced Wound Care. • Spinal cord, 2011 • Journal of Advanced Nursing, 2012 • 王彩凤 - 解放军护理杂志, 2010 • 孙晓春, 周冬梅 - 中华现代护理杂志, 2012

<p>Frändin, K, Borell, L, Grönstedt, H, Bergland, A, Helbostad KL, Puggaard, L, Andresen, M, Granbo, R. & Hellström, K. (2009). A Nordic multi-center study on physical and daily activities for residents in nursing home settings: design of a reandomized, controlled trial. <i>Aging Clinical and Experimental Research</i>, 21(4-5), 314-322.</p>	0	<ul style="list-style-type: none"> Ej i Google Scholar
<p>Bångsbo, A. & Björklund, A. (2010) Professional views on patient education in osteoporosis <i>Archives of Osteoporosies</i>.</p>	1	<ul style="list-style-type: none"> Mednet, Grekland (grekiska)
<p>Bergland, A., Narum, I., Grönstedt, H., Hellström, K., Helbostad, JL., Puggaard, L., Andresen, M., Granbo, R. & Frändin, K. (2010). Evaluating the feasibility and intercorrelation of measurements on the functioning of residents living in Scandinavian nursing homes. <i>Physical & Occupational Therapy in Geriatrics</i>, 28(2), 154-169.</p>	0	
<p>Zidén, L., Kreuter, M. & Frändin, K. (2010). Long-term effects of home rehabilitation after hip fracture - 1-year follow-up of functioning, balance confidence, and health-related quality of life in elderly people. <i>Disability and Rehabilitation</i>, 32(1), 18-32.</p>	7	<ul style="list-style-type: none"> Examensarbete, Luleå Tekniska Universitet 15-hp uppsats, Uppsala Universitet The Gerontologist Clinical Rehabilitation JAMA: The journal of American Medical Association University of Waterloo, electronic thesis and dissertations Citat: Interventions for Addressing Low Balance Confidence in Older Adults
<p>Rydwik, E., Gustafsson, T., Frändin, K. & Akner, G. (2010). Effects of physical training on aerobic capacity in frail elderly people (75+ years). Influence of lung capacity, cardiovascular disease and medical drug treatment: a randomized controlled pilot trial. <i>Aging clinical and experimental Research</i>, 22, 85-94.</p>	2	<ul style="list-style-type: none"> Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism Université de Strassbourg, these

<p>Frändin, K. (2010). PASEO- ett EU-projekt med fokus på fysisk aktivitet för inaktiva äldre människor. <i>Socialmedicins tidskrift</i>, 87, 3.</p>	0	
<p>Grönstedt H, Hellström K, Bergland A, Helbostad JL, Puggaard L, Andresen M, Granbo R, Frändin K. (2011). Functional level, physical activity and wellbeing in nursing home residents in three Nordic countries. <i>Aging Clinical and Experimental Research</i>, 23 (5-6):413-20.</p>	1	<ul style="list-style-type: none"> • Geriatrics & Gerontology International, 2012
<p>Mosallanezhad, X., Salavati, M., Hellström, K., Sotudeh, GR., Nilsson Wikmar, L. & Frändin, K. (2011). Cross-cultural adaption, reliability and validity of the Persian version of the Falls Efficacy Scale. <i>Disability and Rehabilitation</i>, 33(25-26), 2446-2453.</p>	1	<ul style="list-style-type: none"> • Archives of gerontology, 2012
<p>Hansson, E., Magnusson, L. & Sennemark, E. (2011). Practice Concepts and Policy Analysis. <i>The Gerontologist</i>, 51(2), 261-272.</p>	0	
<p>Jutengren, G., Kerr, M. & Stattin, H. (2011). Adolescents' deliberate self-harm, interpersonal stress, and the moderating effects of self-regulation: A two-wave longitudinal analysis. <i>Journal of School Psychology</i>, 49(2), 249-264.</p>	6	<ul style="list-style-type: none"> • Psychiatry Research 2012 • British Medical Journal 2012-10-29 • Avhandling Victoria University of Wellington • Journal of Adolescence 2012 (intern citering) • Litteraturgenomgång, University of Ottawa. • Journal of School Psychology, 2012
<p>Rydwik, E., Bergland, A., Forsén, L & Frändin, K. (2011). Psychometric properties of timed up and go and get up and go in elderly people: a systematic review. <i>Physical & Occupational Therapy in Geriatrics</i>. Posted online.</p>	0	Ej i Google Scholar
<p>Kendrik, K., Jutengren, GI & Stattin, H. (2012). The protective role of supportive friends against bullying perpetration and victimization. <i>Journal of Adolescence</i>, 35, 4, 1069-1080.</p>	0	Ej i Google Scholar

Bilaga 2. Tidskrifter där artiklar från FoUS blivit citerade

Activities, Adaptation & Aging
Advances in Skin & Wound Care
Age and Ageing
Ageing and long-term care
Aging International
The American Journal of Occupational Therapy
American Journal of Hospice and Palliative Medicine
Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism
Archives of gerontology and geriatrics
Archives Ouvertes (kanske inte riktigt en tidskrift)
Archives of Physical Medicine and Rehabilitation,
British Journal of Sports Medicine
British Medical Journal
Canadian Medical Journal
Clinical Rehabilitation
Communication Yearbook
Computers, Informatics, Nursing
Contemporary Nurse
Current opinion i psychiatry
Diet, Nutrients, and Bone Health
Disability & Rehabilitation
European Review of Aging and Physical Activity
Geriatrics & Gerontology International
Gerontechnology
Gerontologist
Health & Social Care
Health & Social Care in the Community
Information, communication & Society
International Journal of Nursing Studies
International perspectives on Aging
International Psychogeriatrics
International Wound Journal
Intensive and critical care nursing
Journal of Adolscence
Journal of Advanced Nursing
Journal of Aging Research
Journal of the American Geriatrics Society
JAMA: The journal of American Medical Association
Journal of Assistive Technologies
Journal of Biomechanics
Journal of Cancer Science and Therapy
Journal of Clinical Nursing
Journal of Epidemiology
Journal of Human Nutrition and Dietetic
Journal of Leadership and Organizational studies
The Journal of Nutrition, Health & Aging
Journal of Nutrition in Gerontology and Geriatrics
Journal of Orthopaedic Science
Journal of School Psychology
Journal of Social Welfare

Journal for Specialists in Pediatric Nursing,
London Review of Education
Nutrition Research and Practice
The Open Bone Journal
Osteoporosis International
Policy: A Journal of research
Psychiatry Research
Reviews in Clinical Gerontology
Scandinavian Journal of Caring Sciences
Social Dynamics
Social Work Education
Social Work Review
Spinal cord
Technology and Disability
Zeitschrift für Geronto-psychologie & -psychiatrie

Bilaga 3. Forskningsprojekt under perioden 2007-2011

Projekt	Kat	Soc/ HSV%	Start år	Inriktn.	Egen- fin .	Sam- fin.	Upp- drag	Värd- skap	Komp- utveckl.
COAT	1	75/25	2007	Ä		x			(x)
Social dokumentation	1	75/25*	2007	Ä (F)		x			x
Brukarinflyt, Milton	3	-/100	2007	F			x		
Sam/kom, Milton	3	50/50	2007	F			x		
Sårprojektet	1	-/100	2007	Ä	x				x
Multisjuka – info	1	-/100	2007	Ä	x				
LÄR-UT	3	-/100	2007	Ä		x		(x)	x
Psykiatriproj, Vårdal	3	50/50	2007	F				x	
Meningsfull vardag	1	75/25	2007	Ä	x				
Hemrehab Borås	3	-/100	2007	Ä			x		
Hälsocentral Mark	3	50/50	2007	Ä				x	
Brukarkvalitetsund.	3	75/25	2008	Ä				x	
Nat.komp.cent. anhörig	3	75/25	2008	Ä			(x)	x	x
Samordn.vård/ omsorg	1	25/75	2008	Ä	x				
Vinnvård, intervention	3	50/50	2008	F				x	
Formkontroll äldre	1,3	50/50	2009	Ä		(x)		x	
FoU-cirkel enhetschef	1	75/25	2009	ÄF	x				x
Social omsorg, forskn. Dokt.kurs+antolog	1	50/50	2009	ÄF		x	x		x
Uppfölj lokala psyk. råd	1	50/50	2009	F	x			x	
Utvärd Kombas	3	50/50	2009	F			x		
Vinnvård, IKT	3	50/50	2009	F				x	
Forskn Utvärd.verk	5		2010			x			x
Young support	3	50/50	2010	F				x	
PYC	5	50/50	2010	BUF		x		x	x
TryggVe	3	25/75	2010	Ä			x		
Kundval	1	100/-	2010	ÄF	x				

* Blev 2009 enbart 100% Socialtjänst

Kart. barn till sjuka för	5	-/100	2010	BUF		x		x	
Modeller anhörigstöd	5		2010	ÄFBU		x		x	
Sista socialisationen	1	75/25	2011	Ä		x			x
TryggVE utvärdering	3	25/75	2011	Ä			x		
Uppföljn föräld.utb	1	100/-	2011	BUF	x		x		
Utvärd närvård S. Älv	3	50/50	2011	alla			x		
Vita villan	3	75/25	2011	BS			x		

Utöver ovanstående beslutades 2010-2011 om FoU-stöd till sju stycken projekt.

Bilaga 4. Projektledares tillhörighet 2009-2011

Projekttitel	Projektledare	Projektledarens tillhörighet
COAT	Lennart Magnusson	Högskolan i Borås
Social dokumentation	Eva Höglund	Borås stad
Social omsorg – forskning	Lars Rönmark/ Per-Åke Karlsson	Socialt arbete, GU Högskolan i Borås
Nationellt kompetenscentrum för anhörigfrågor	Lennart Magnusson Elisabeth Hansson	Högskolan i Borås Högskolan i Borås
LÄR-UT	Marie Elm	Borås stad
Vinnvård – intervention	Via Vårdalsinstitutet	
Formkontroll för äldre	Kerstin Frändin	Karolinska institutet
Formkontroll för äldre Kinna	Helena Hörder	VG-regionen
Samordnad vård- och omsorgsplanering	Eva Lidén	Göteborgs universitet
Forskning om utvärderingsverkstad	Per-Åke Karlsson	Högskolan i Borås
FoU-cirkel för enhetschefer	Lars Rönmark	Socialt arbete, GU
FoU-stöd/Kontakt över gränser	Eva Svegelius	Marks kommun
Kultur i äldreomsorgen	Johan Hallberg	Borås stad
Protesförsörjning för benamputerade	Maria Glemme	VG-regionen, SÅS
FoU-stöd/Teknologiberoende barns livsvillkor	Berit Lindahl	Högskolan i Borås
Uppföljning av lokala psykiatriråd	Lolo Lebedinski	Högskolan i Borås
Utvärdering Kombas	Lolo Lebedinski	Högskolan i Borås
Nka	Eva Höglund	Borås stad
Antologi om brukarmedverkan	Lars Rönmark	Socialt arbete, GU
Young support	Del av Vinnvård intervention	
TryggVE trygghetspaket	Eva Hjort	Borås stad
TryggVE utvärdering	Per-Åke Karlsson	Högskolan i Borås
Kundval	Sara Esbjörnsson	Herrljunga kommun
Kartläggning av situationen för barn med föräldrar som är långvarigt sjuka	Susanne Knutsson	Högskolan i Borås
Modeller för anhörigstöd	Carin Mannefred	VG-regionen, SÅS
Den sista socialisationen	Marie Elm	Borås stad

FoU-stöd/Bedömning av betydande och bestående intellektuellt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder	Hjördis Flodman	VG-regionen, SÄS, Rehabkliniken
FoU-stöd/Diagnostik av misstänkta urinvägsinfektioner på äldreboende	Per-Daniel Sundvall	VG-regionen, primärvården
FoU-stöd/Ett gott åldrande och värdet av en intervention för att stimulera till fysisk aktivitet	Helena Hörder	VG-regionen, SÄS
FoU-stöd/Ungdomar som vänder ryggen till skolan ...	Anne-Sofie Strand	Ulricehamns kommun
Uppföljning av föräldrastödsutbildning	Göran Jutengren	Högskolan i Borås
Utvärdering, Närvårdssamverkan Södra Älvsborg	Sara Esbjörnsson	Herrljunga kommun
Vita villan	Lolo Lebedinski	Högskolan i Borås
Utvärdering av DBT färdighetsutbildning	Lolo Lebedinski	Högskolan i Borås
Parenting young children	Lisbeth Mensas	VG-regionen, SÄS

Bilaga 5. Sammanfattningar av tidigare utvärdering

FoU Sjuhärad Valfärd gör själva regelbundna uppföljningar av verksamheten som sammanställs i de årliga verksamhetsberättelserna. I dessa finns redovisat till vilken grad man uppnått de uppsatta måltalen, vilka FoU-projekt och kompetensutvecklingsinsatser som pågått/genomförts, vilken behovsgrupp dessa varit inriktade mot och hur de har initierats och finansierats. Oftast görs också enkla utvärderingar av hur deltagarna har uppfattat dessa. Verksamhetsberättelserna innehåller också de resultat man har uppnått när det gäller produktion av texter (rapporter, artiklar, böcker/bokkapitel, konferenspresentationer, nyhetsbrev), synlighet (besökare på webben, omnämnande i press) samt aktiviteter av olika slag (kurser/workshops, seminarier, FoU-caféer, FoU-cirklar, temadagar, utvärderingsverkstad).

År 2007 genomfördes en större utvärdering av den dåvarande ÄldreVäst Sjuhärads (ÄVS) verksamhet. Dels gjordes två stycken interna utvärderingar, dels tillsattes en extern utvärderare. Utvärderingarna resulterade i var sin rapport. De två interna undersökningarna utgjorde ett första steg och den externa rapporten ett andra steg.

ÄldreVäst Sjuhärad – Sju år av FoU-arbete

Den första rapporten som kom ut (Andersson & Karlsson 2007) liknar till sin struktur de senare verksamhetsberättelserna. Den beskriver verksamhetens uppbyggnad och utveckling, dels kvantitativt, dels innehållsmässigt. Utvärderarna pekar ut olika karakteristika för de olika faserna i verksamhetens utveckling. Den första fasen (1999-2002) hade fokus på äldreområdet och tyngdpunkten låg på aktiviteter inom hälso- och sjukvårdsområdet. De flesta projekt, FoU-projekt såväl som kompetensutvecklingsinsatser, hade tillkommit på initiativ av ÄVS själva och finansierades oftast också helt av ÄVS. Projekt och kompetensutvecklingsinsatser stod för ungefär lika stor andel av verksamheten. Bland projekten fanns ett större projekt, *Äldres hälsa*, och ett antal mindre. Under den andra fasen (2003-2004) dominerade däremot projektinsatserna. Verksamheten hade fortfarande fokus på äldre, men vid sidan av hälso- och sjukvård fanns nu också aktiviteter som riktade sig mot socialtjänstens område. Projekt och kompetensutvecklingsinsatser på uppdrag av och samfinansierade med externa uppdragsgivare hade nu tillkommit. Nu hade man fem stora projekt igång, men också ett flertal mindre sådana. Den tredje fasen (2005-2007) kännetecknades av en jämn balans mellan antalet FoU-projekt och kompetensinsatser. Ett nytt fokusområde, funktionshindrade tillkom och flera projekt var inriktade mot båda dessa behovsgrupper. Samtidigt hade aktiviteterna fortfarande en inriktning såväl mot socialtjänsten som mot hälso- och sjukvården. Främst är det dock den del av hälso- och sjukvården som ligger under kommunerna, såsom hemsjukvården, som fokuserats. Det rådde också en balans mellan antalet projekt som tillkommit på eget initiativ och projekt som tillkommit som externa uppdrag. Likaså fanns såväl egenfinansierade, som samfinansierade eller helt externt finansierade projekt. Ytterligare ett stort projekt hade tillkommit och man hade nu sex stycken sådana, varav två finansierades genom särskilda statliga satsningar.

I slutkommentarerna tar författarna upp att kommunernas personal är mer ovana vid FoU-arbete än vad VG-regionens personal är. Vidare påpekar man att samverkan med brukarna främst sker genom att dessa deltar i ÄVS seminarier, temadagar och dylikt. och finns med i FoU-projekten som undersökningsobjekt. Däremot deltar inte brukarna i själva genom-

förandet av dessa projekt. En annan fråga som tas upp är vilken kompetens projektledarna respektive de vetenskapliga ledarna skall ha. Projektledarna hade hittills varit antingen väl förankrade i verksamheten eller väl förankrade i forskningsfältet. De vetenskapliga ledarna hade alltid en förankring i forskningen. I rapporten diskuteras också i vilken utsträckning man har nått nya deltagare i olika aktiviteter över tid eller om det är samma deltagare som återkommer.

Medarbetares värdering av ÄldreVäst Sjuhärad

Ytterligare en intern utvärdering genomfördes under 2007 (Karlsson & Andersson 2007) och även den omfattade åren från starten 1999 fram till och med 2006. I denna utvärdering fokuserades medarbetarna och deras värdering av ÄldreVäst Sjuhärad utifrån ett antal kvalitetsaspekter kring verksamhetens struktur och förutsättningar, arbetsprocesser och resultat. Undersökningen genomfördes med hjälp av en webbaserad enkät med öppna frågor till de 21 medarbetare som i april 2007 var knutna till ÄVS på hel- eller deltid, varav 12 svarade. Bland resultaten kan märkas att ÄVS mål ansågs ambitiösa men svårsmätbara, klimatet tillåtande men organisation något diffus, dock med bra service, stöd och lokaler. Det interna samarbetet beskrevs som en bra mötesplats då medarbetarna kom från olika bakgrunder. Förslag framkom om att införa medarbetarsamtal och upprätta utvecklingsplaner, vilket senare också infördes. Samarbetet med kommunerna ansågs lättare än samarbetet med VG-regionen. Det framkom också att projektledare helst skulle ha såväl en verksamhets- som en forskningsförankring. Möjligheterna till kompetensutveckling sågs som goda, däremot kunde det vara svårt att avgränsa arbetsinsatsen och för dem som bara var knutna till ÄVS på en mindre procent kunde det vara svårt att veta vem som t.ex. hade det övergripande arbetsmiljöansvaret.

Andra synpunkter som framkom var att ÄVS varit för utvärderingstung och att mer forskning sågs som önskvärd. Utvärderingarna ansågs dock ge möjligheter till ”praktiknära kunskapsutveckling”. Produktionen av rapporter och artiklar ansågs god, men några menade att spridningen av dessa kunde förbättras. Rapporten utmynnar i ett antal förslag på förbättringsåtgärder, bl.a. att söka mer internationellt samarbete och rekrytera medarbetare inom sådana områden där det finns ”kunskapsluckor”. Slutligen ger utvärderarna några självkritiska kommentarer om sådant som kan ha påverkat resultatens validitet. Enkätfrågorna har ibland uppfattats som oklara eller allt för ideologiska och ett ”... problem är hur ärliga svaren är när man vet att de läses och sammanställs av två personer som till hör projektledningen ...”, skriver författarna.

Uppföljning av informationsarbetet vid ÄldreVäst Sjuhärad

ÄVS har sedan 2002 haft en anställd informatör med ansvar för den interna såväl som den externa kommunikationen. Under 2008 genomfördes en intern uppföljning av ÄVS informationsarbete för att undersöka hur information från ÄVS sprids, vilken information som når ut respektive efterfrågas och vilken betydelse ÄVS har haft för ”... personers kunskapsutveckling och benägenhet att söka kunskap själv” (Andersson & Alth 2009). Undersökningen genomfördes med hjälp av en postenkät som skickades ut till ett slumpmässigt urval av 270 personer, som vid den aktuella tidpunkten antingen fanns med i ÄVS register över deltagare i ÄVS aktiviteter eller var politiker, högre kommun- eller region-

tjänstemän. Etthundrafjorton enkäter besvarades. En majoritet av dem som besvarat enkäten var kvinnor (56 procent) och en överväldigande majoritet av deltagarna var mellan 51-64 år. Ca 70 procent arbetade, varav 55 procent inom någon kommun, VG-regionen eller Högskolan i Borås. De vanligaste vägarna som respondenterna hade kommit i kontakt med ÄVS första gången var genom seminarieinbjudningar och liknande (22 procent), genom någon förening (18 procent), (genom politiska engagemang (18 procent) samt genom ÄVS nyhetsbrev (15 procent). Endast en procent hade hittat till ÄVS aktiviteter genom ÄVS hemsida och ingen genom att söka på internet. Nyhetsbrevet var annars den i särklass mest använda vägen för att få fortlöpande information från ÄVS (55 procent). Respondenterna skulle dock helst (42 procent) ha velat få information hem i brevlådan eller via e-post (34 procent). När det gäller vilken information respondenterna sökte konkluderar utvärderarna med att: ”Sju av tio personer söker information om vad det är för föreläsningar, konferenser, seminarier på gången, medan knappt var tionde söker efter vilka forsknings- och utvecklingsprojekt som pågår.” En överväldigande majoritet (98 procent) var nöjd med den information de fick. Hela 57 procent markerade att de hade deltagit i tre aktiviteter eller fler och drygt hälften instämde helt eller till stor del i att de fått nya kunskaper genom ÄVS. Ungefär en fjärdedel instämde helt eller till stor del i att de blivit mer benägna att söka kunskaper på egen hand och närmare 40 procent ansåg att de haft nytta av kontakterna med ÄVS i en förening av något slag.

Vad betydde uppdraget vid ÄVS för tidigare medarbetare?

Under 2009 utkom också en rapport från en intern utvärdering av vad tidigare projektmedarbetare, som hade haft självständiga uppdrag för ÄVS, gjorde vid tidpunkten för utvärderingen och vad uppdraget för ÄVS hade betytt för dem (Andersson 2009). Via e-post utsändes en enkät till dessa personer. Några av dem hade fortfarande kvar ett mindre uppdrag (högst 20 procent) från ÄVS. Det ÄVS ville veta gällde om, och i så fall vilken, skillnad ett uppdrag för ÄVS hade utgjort för de tidigare medarbetarnas nuvarande position och arbetsuppgifter. ”Går de tillbaka till sitt gamla jobb efter ÄVS eller söker de sig till nya uppdrag?” (Andersson 2009, s 2). Fyrtiosju personer matchade beskrivningen, men eftersom e-postadress saknades till några av dessa kom enkäten att skickas ut till 34 personer. Av dessa besvarade 28 personer enkäten, varav 23 var kvinnor. Samtliga svarande var svenska medborgare och den yngsta var 29 år. Ungefär hälften hade en utbildningsnivå motsvarande kandidatexamen eller högre. I samband med uppdraget från ÄVS kompletterade 12 stycken sin utbildning på något sätt, varav hälften på högskolenivå. De flesta av svarspersonerna hade en anställning inom någon av Sjuhäradskommunerna (14 personer). Tjugo stycken hade varit utlånade på deltid till ÄVS, dvs de hade haft sin grundanställning hos någon annan arbetsgivare.

De flesta (40 procent) hade rekryterats till uppdragen via någon som redan arbetade för ÄVS. Sex personer hade själva sökt ett utannonserat uppdrag och ytterligare fem hade uppmanats av sin arbetsgivare att söka ett sådant uppdrag. Tre hade sin grundanställning vid Högskolan i Borås och fyra i VG-regionen. Fem personer arbetade antingen i en ideell förening i ett eget företag eller på något annat lärosäte. Andersson (2009) kommenterar dessa siffror med att kommunerna inte har några egna FoU-enheter så som VG-regionen har och kanske därför är bättre på att utnyttja ÄVS. Efter uppdraget för ÄVS såg bilden annorlunda ut. Nu arbetade färre i någon av kommunerna (8 stycken) och fler (7 stycken) arbetade för VG-regionen. Antalet tidigare medarbetare som arbetade för Högskolan i Borås var fortfarande

tre, men antalet som hade någon annan än dessa tre arbetsgivare hade nu stigit till sju stycken. Andersson (2009) gjorde också ett försök att kategorisera svaren utifrån arbetsuppgifter (hälso-sjukvård/vård- och omsorg, social omsorg, administration eller högskola/universitet/gymnasium) men eftersom detta innebar stora problem kunde inga säkra slutsatser dras. Det som däremot går att utläsa är att en betydligt lägre andel av svarspersonerna arbetade direkt med patienter/klienter efter sin tid hos ÄVS (Från 47 till 29 procent). Likaså var det betydligt färre som arbetade som chefer eller i andra arbetsledande positioner (från 25 till 11 procent). Istället hade kategorin ”forskning och utveckling” stigit från 7 till 25 procent och kategorin ”annat” från 14 till 29 procent. I enkäten ingick också en fråga om vad man helst skulle vilja fortsätta att arbeta med. Tre svar fick anges (vilket innebär att svarsprocenten totalt överstiger 100 procent). På denna svarade nästan 40 procent att de skulle vilja arbeta med det de gjorde vid svarstillfället. Cirka en tredjedel skulle vilja arbeta med verksamhetsutveckling och ca en fjärdedel vardera med handledning eller forskning. Andersson (2009, s 18) kommenterar också att det är intressant att notera att ”... svarsalternativen ”Administrativt arbete” samt ”Direkt med människor” båda ligger långt ned på listan över vad de gamla ÄVS:arna helst hade velat fortsätta med.” Tre fjärdedelar av de utlånade personerna ansåg att det hade gått bra att kombinera uppdraget för ÄVS med de ordinarie arbetsuppgifterna och ansåg också deras arbetsgivare varit uppmuntrande och förstående. De flesta menade också att de hade fått det stöd de behövde från ÄVS projektledning. Knappt hälften ansåg att uppdraget för ÄVS haft betydelse för deras yrkeskarriär och något fler ändå att uppdraget haft betydelse för deras personliga utveckling. De allra flesta ansåg att uppdraget hade gett kunskaper som kommit till användning i det arbete de för närvarande hade. Ungefär hälften trodde också att uppdraget haft betydelse för deras arbetsgivare. Däremot var det betydligt färre som menade att uppdraget hade betytt någonting för deras kollegor på grundarbetsplatsen.

Tidigare utgivna rapporter från FoU Sjuhärad Vålfärd/ÄldreVäst Sjuhärad

Rapporter: 2002–2012

Hörder, H., Frändin, K. (2012). *Betydelsen av en intervention med fysisk träning för inaktiva äldre. Delrapport från projektet Formkontroll för äldre.* Rapport från FoU Sjuhärad Vålfärd.

Bångsbo, A., Lidén, E. (2012). *Tvärprofessionell samverkan för patienters/brukares delaktighet i vård- och omsorgsplanering.* Rapport från FoU Sjuhärad Vålfärd.

Lebedinski, L. (2011). *KomBas-projektet Kompetensutveckling för baspersonal – slutrapport från utvärderingen av projektet.* Rapport från FoU Sjuhärad Vålfärd.

Lebedinski, L. (2011). *Uppföljning av de lokala Psykiatriråden i Sjuhärad/Södra Älvsborg 2011.* Rapport från FoU Sjuhärad Vålfärd.

Beijer, E., Eriksson, B. G. (red), Greene C. J., Jess K., Karlsson Vestman, O., Karlsson, P-Å. (red) & Niklasson, L. (2011). *Verkstäder för utvärdering i välfärdsverksamheter – erfarenheter från några svenska FoU-enheter och högskolor.* Rapport från FoU Sjuhärad Vålfärd.

Elm, M. (2010). *LÄR UT – Bättre läkemedelshantering för äldre.* Rapport från FoU Sjuhärad-Vålfärd.

Lönn Svensson, A. & Kokkonen, M. (2009). *Attitydförändring och nya arbetsformer för social dokumentation. En utvärdering av ett projekt inom äldreomsorgen i sju kommuner.* Rapport från FoU Sjuhärad Vålfärd.

Rönmark, L. (2008). *Rollen som brukarsamordare i psykiatrin.* Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Lebedinski, L. (2008). *Miltonprojektet: Integrerad Psykiatri Dubbeldiagnoser – en utvärdering.* Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Lebedinski, L. (2008). *Miltonprojektet: SamKom – en utvärdering.* Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Esbjörnson, S., Björkman, I., Henriksson, A., Lidskog, R., Sjören, M., Wessbo, G. & Karlsson, P-Å. (2008). *Så tycker brukarna om äldre-omsorgen i Herrljunga, Svenljunga och Tranemo 2008 jämfört med 2004.* Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Källman, U. (2008). *Virtuellt Sårcentrum – ett koncept för kunskapsspridning. Slutrapport Virtuellt Sårcentrum.* Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Nordström, M. & Redberg, P. (2007). *Livssituationen för personer med psykiskt funktionshinder i Sjuhärad.* Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Hanson, E., Magnusson, L., Winqvist, I. & Sennemark, E. (2006). *Meningsfull vardag i särskilt boende i Sjuhärad.* Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Lönn Svensson, A. & Kokkonen, M. (2006). *Nulägesbeskrivning av projektet Social dokumentation. Våren 2006.* Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Höglund, E. (2006). *FoU-projektet Social dokumentation. Redogörelse för arbetet 2004–2005.* Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Karlsson, P-Å., Nordström, M., Niemi, M. & Redberg, P. (2005). *Vad gör de som hjälper gamla i hemmet? En studie om samverkan och kompetens inom äldreomsorgen.* Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Ehrnlund, L., Essedahl, L., Süvari, K. & Karlsson, P-Å. (2005). *Nå, blir det bättre om vi samverkar? Slutrapport från utvärderingen av Sam-rehab i Mark-Svenljunga*. Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Karlsson, P-Å., Höglund, E. et al. (2005). *Brukare om sin äldreomsorg – i Herrljunga, Svenljunga och Tranemo*. Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Sennemark, E., Hanson, E. & Magnusson, L. (2005). *Jag har ju barnen som kommer ... Äldres hälsa och levnadsvillkor; en intervjuundersökning med vård- och omsorgsberoende i Sjuhärads-bygden*. Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Brovall, C., Hanson, E., Magnusson, L. et al. (2004). *Mål och policy vid palliativ vård och vård i livets slutskede för äldre och deras närstående i Tranemo – Ett gemensamt synsätt*. Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Johnsson, L. (2003). *Handledning av biståndsbedömare*. Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Nilsson, M. & Magnusson, L. (2002). Publ. 2003. *Hälsa och livssituation i relation till fallolyckor bland äldre personer i Sjuhärad*. Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Andersson, B-A., Hanson, E., Magnusson, L., Lidskog, R. & Holm, K. (2002). *Informationscentrum för äldre och närstående i Sjuhärad. Slutrapport till Socialdepartementet 2002-09-25*. Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Källman, U. & Andersson, B-A. (2002). *Virtuellt sårvårdscentrum i södra Älvsborg – Kartläggning av förutsättningarna för en etablering*. Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Ingemansson, M., Nilsson, M. & Sonn, U. (2002). *Rehabilitering för äldre – guide vid val av mätinstrument*. Rapport från ÄldreVäst Sjuhärad.

Arbetsrapporter och delrapporter: 2002–2013

Carlén, Margareta, Esbjörnson, Sara, Löfström, Mikael (2013). *Utvärdering av Närvårdssamverkan Södra Älvsborg – Delrapport 1*.

Lebedinski, L. (2013). *Dialektisk beteendeterapi som arbetsplatsverktyg. Utvärdering av DBT-färdighetsträning för ett team vid vårdavdelning 3 på Vuxenpsykiatriska kliniken, Södra Älvsborgs Sjukhus*.

Beijer, E., Eriksson, B. G. (red), Gustafsson, M., Hagqvist, A., Hansson, M., Karlsson, P-Å. (red), Käcker, P., Larsson, K., Mensas, L., Niklasson, L., Palm, L. (2012). *Handbok för utvärderingsverkstäder*.

Mannfred, C. (2012). *Utveckling av stödet till anhöriga i Borås*.

Lebedinski, L. (2012). *Utvärdering av Närvårdskansliets geografiska lokalisering och organisatoriska placering*.

Aasmundsen, W., Flodman, H. (2012). *Bedömning av begåvningsmässigt funktionshinder i vuxen ålder – en studie av neuropsykologers metoder*.

Lebedinski, L. (2012). *Utvärdering av projektet Vita villan i Tranemo kommun. Ett projekt finansierat av Europeiska socialfonden, programområde 2, ökat arbetskraftsutbud*.

Ehlersson C., Hjort E., Karlsson M., Rönmark L. (red) & Tenefors J-E. (2011). *Enhetschefer undersöker sin roll – ett FoU-projekt i Sjuhärad*.

Craaford, J. Glemne, M., & Nygren, L. (2011). *Protesförsörjning av benamputerade i*

Sjuhäradsbygden. Studie 1 – Faktorer som påverkar den fysiska förmågan och protesförsörjning, samt resultaten av dessa faktorer hos benamputerade på Södra Älvsborgs Sjukhus, Borås

Borgvall, L. & Svegelius, E. (2010). *Möten över gränser – Trädgårdsrummet som en möjlig mötesplats*.

Bångsbo, A. & Lidén, E. (2010). *Kommunikativa processer och upplevelser av delaktighet i vård- och omsorgsplaneringsmöten – Delrapport i projektet Samordnad vård- och omsorgsplanering med fokus på brukarperspektivet*.

Esbjörnson, S. (2010). *LOV i Sjuhärad. En förstudie om kundval*.

Lidén, E. (2009). *Vård- och omsorgsplaneringsmötet – erfarenheter ur ett tvärprofessionellt perspektiv. Social dokumentation inom äldreomsorgen (2009)*. Kortversion av två projektrapporter.

Höglund, E. & Hallberg, M. (2009) *FoU-projektet Social dokumentation – en redogörelse för arbetet 2006-2008*.

Andersson, E-L. (2009). *Vad gör tidigare medarbetare vid ÄldreVäst Sjuhärad nu och vad betydde uppdraget för dem?*

Andersson, E-L. & Alth, C. (2009). *Uppföljning av Informationsarbetet vid ÄldreVäst Sjuhärad*.

Redberg, P. (2008) *Arbeterapeuters och Sjukgymnasters syn på projekt HemRehabs inledningsskede*.

Danung, C. & Salomonsson, S-B. – med forskarstöd av **Rönmark, L.** (2008). *BRASS – BRukare och personliga ASSistenter i samverkan*.

FoU Sjuhärad Vårld är ett kompetenscentrum för forskning och utveckling inom välfärdsområdet och behovsområdena barn och unga, familjer i utsatta livssituationer, funktionshinder, missbruks- och beroendeproblematik, socioekonomiskt utsatta grupper, samt äldre. Huvudmålet för verksamheten är att bidra till ökad samverkan mellan huvudmännen och ökad vård- och omsorgskvalitet för behovsgrupperna genom att:

- genomföra utvecklings- och forskningsprojekt tillsammans med verksamheter, brukare och intresseorganisationer,
- stärka och utveckla samverkansformer mellan verksamheter, brukare och intresseorganisationer,
- förnya och utveckla arbetsmetoder och verksamhetsformer,
- sprida erfarenheter och resultat från forskning och utveckling samt
- medverka till ett kunskapsbaserat arbetssätt.

Ägarparter är kommunerna i Sjuhäradsområdet, Västra Götalandsregionen och Högskolan i Borås. Flera frivilligorganisationer samt studieförbund stödjer även verksamheten.

FoU Sjuhärad Vårld administreras av Högskolan i Borås och finns även lokaliserad i högskolans lokaler.

Läs mer om FoU Sjuhärad Vårld på webbplatsen www.fous.se
– där finns även möjlighet att beställa tidigare utgivna rapporter

BOLLEBYGDS
KOMMUN

BORÅS STAD

HERRLJUNGA KOMMUN

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

Mark

SVENLJUNGA
KOMMUN

TRANEMO
KOMMUN

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Vårgårda kommun

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Besöksadress: Högskolan i Borås, Allégatan 1

Postadress: Högskolan i Borås, FoU Sjuhärad Vårld, 501 90 Borås

Telefon: 033-435 40 00

E-post: fous@hb.se

Webb: www.fous.se